

**RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN
DİLBİLİMSEL ve ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ
ve TÜRKÇEDEKİ ANLAMSAL KARŞILIKLARI**

Ali AKYAR

**Yüksek Lisans Tezi
Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Doç. Dr. Bahar DEMİR
2018
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RUS DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

Ali AKYAR

**RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN DİLBİLİMSEL ve
ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ VE TÜRKÇEDEKİ ANLAMSAL
KARŞILIKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Bahar DEMİR**

ERZURUM – 2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

26.06/2018

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "*Rus Dilindeki Belirsiz Anlamlara Dikkat ve Anlamlı Özellikleri ve Tutarlı Anlamlı Karşılaştırmaları*" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim *.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

[Tarih ve İmza]
26.06.2018
[Öğrencinin Adı Soyadı]
Ali AKAR

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Bahar DEMİR danışmanlığında, Ali AKYAR tarafından hazırlanan bu çalışma 26/06/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Bahar DEMİR

İmza:

Jüri Üyesi :Dr. Öğr. Üyesi Shalala RAMAZANOVA

İmza:

Jüri Üyesi :Doç. Dr. Lidia VYRYPAEVA

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. 26/06/2018

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK

Enstitü Müdürü

F-85/01/21.10.2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ.....	IX

GİRİŞ

RUS DİLBİLİMCİLERİN DİLBİLİMSEL ÇALIŞMALARINDA BELİRTİSİZ ZAMİR KAVRAMI.....	1
I. RUS DİLBİLİMCİLERİN DİLBİLİMSEL ÇALIŞMALARINDA BELİRTİSİZ ZAMİR KAVRAMI.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

RUS DİLİNDE ZAMİR KAVRAMI VE DİLBİLİMSEL ANLAMSAL ÖZELLİKLERİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

1.1. SÖZCÜK TÜRÜ OLARAK ZAMİRLER TARİHİ	5
1.2. RUS DİLİNDE ZAMİR KAVRAMI.....	7
1.3. RUS DİLİNDE ZAMİRLERİN SINIFLANDIRILMASI	8
1.3.1. Rus Dilindeki Zamirlerin Anlamsal Özelliklerine Göre Sınıflandırılması	10
1.3.1.1. Şahıs Zamirleri (Личные местоимения).....	10
1.3.1.2. Dönüşlü Zamir (Возвратное местоимение).....	12
1.3.1.3. İyelik Zamirleri (Притяжательные местоимения).....	12
1.3.1.4. Soru Zamirleri (Вопросительные местоимения).....	13
1.3.1.5. İlgili Zamiri (Относительные местоимения)	14
1.3.1.6. İşaret Zamirleri (Указательные местоимения)	15
1.3.1.7. Olumsuzluk Zamirleri (Отрицательные местоимения).....	15
1.3.1.8. Belirtili Zamirler (Определительные местоимения).....	16
1.3.1.9. Belirtisiz Zamirler (Неопределенные местоимения).....	17
1.3.2. Rus Dilinde Zamirlerin Dilbilimsel Özelliklerine Göre Sınıflandırılması.....	18
1.3.2.1. İsimlerle Bağlantılı Zamirler	18

1.3.2.2. Sıfatlarla Bağıntılı Zamirler.....	19
1.3.2.3. Sayılarla Bağıntılı Zamirler	19
1.3.2.4. Zarflarla Bağıntılı Zamirler	20
1.4. RUS DİLİNDE ZAMİRLERİN İSİM HAL EKLERİNE GÖRE ÇEKİMLERİ.....	20
1.5. RUS DİLİNDE ZAMİRLERİN CANLI VE CANSIZ VARLIKLARLA KULLANIMI.....	24
1.6. RUS DİLİNDEKİ ZAMİRLERİN VE DİĞER SÖZCÜK TÜRLERİNİN BİRLEŞİMİNDEN ORTAYA ÇIKAN YENİ ANLAMLI KELİMELEER	25

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇEDEKİ ZAMİR KAVRAMI VE KATEGORİK SINIFLANDIRILMASI

2.1. TÜRKÇEDE ZAMİR KAVRAMI	27
2.1.1. Yapıları Bakımından Zamirler	29
2.1.2. İşlevleri Bakımından Zamirler	30
2.1.2.1. Şahıs Zamirleri	30
2.1.2.2. Dönüşlülük Zamiri.....	31
2.1.2.3. İşaret Zamirleri	32
2.1.2.4. Aitlik Zamirleri.....	33
2.1.2.5. Belirtisiz Zamirler.....	34
2.1.2.6. Soru Zamirleri	35
2.1.2.7. Bağlama Zamiri	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN DİLBİLİMSEL ve ANLAMSAAL ÖZELLİKLERİ VE TÜRKÇEDEKİ ANLAMSAAL KARŞILIKLARI

3.1. RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN ANLAMSAAL ÖZELLİKLERİ VE SINIFLANDIRILMASI.....	40
3.1.1. –нибудь (-либо) İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler	48
3.1.2. –то İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler.....	60
3.1.3. Кое- İlgeçli Belirtisiz Zamirler	69
3.1.4. Он- Ön Eki Almış Belirtisiz Zamirler	77

SONUÇ	88
KAYNAKÇA	90
EKLER	95
EK 1. Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Türkçe Anlamsal Karşılıkları.....	95
ÖZGEÇMİŞ	98

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN ANLAMSAL ve DİLBİLİMSEL
ÖZELLİKLERİ VE TÜRKÇEDEKİ ANLAMSAL KARŞILIKLARI

Ali AKYAR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bahar DEMİR

2018, 98 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Bahar DEMİR

Doç. Dr. Lidiia VYRYPAEVA

Dr. Öğr. Üyesi Shalala RAMAZANOVA

Bu çalışmada, anadili Türkçe olan öğrencilerin Rusça öğrenimi konusunda karşılaştıkları zorluklardan birisi olan Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin, Türkçedeki belirtisiz zamirlere kıyasla, anlamsal, işlevsel ve yapı bakımından ortaya çıkan farklılıkları incelenmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde, Rus dilbilimine büyük katkı sağlayan E.N. Sidorenko, Y.İ. Levin, M.V. Lomonosov, A.A. Şahmatov, A.M. Peşkovskiy ve E.V. Paduçeva gibi dilbilimcilerin eserlerinde Rus dilindeki zamir kavramı araştırılmıştır. Bu eserlerde zaminin tanımı, sözcük türü olarak zamirlerin neye karşılık buldukları, zamirlerin genel özellikleri, Anlamsal ve dilbilimsel sınıflandırılması ve Türkçedeki anlamsal karşılıkları incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde her Türk dilbilimcinin Türkçe dilbilgisi çalışmasında başvurduğu en önemli kaynaklardan olan T. Banguoğlu, Muharrem Ergin, T.N. Gencan, Z. Korkmaz ve S. Güneş gibi dilbilimcilerin eserleri incelenmiş, zamir kavramının nasıl tanımlandığı ve kategorik ve semantik özellikleri araştırılmıştır. Bu eserlerde Türkçede zamir kavramı, zamirlerin sınıflandırılması, cümle içerisinde kullanımları ve anlamsal özellikleri araştırılmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve konumuzu oluşturan asıl bölümünde Türk öğrencilerin bakış açısıyla Rus dilbilimcilerin dilbilimsel eserlerinde belirtisiz zamir kavramı incelenmiş, bu belirtisiz zamirlerin anlamsal ve dilbilimsel açıdan özellikleri ve sınıflandırılması yapılmıştır. Bu belirtisiz zamirlerin anlamsal özellikleri F.M. Dostoyevski, L.N. Tolstoy ve N.V. Gogol gibi Rus ve dünya edebiyatında önemli yere sahip olan yazarların eserlerinden alınan örnek cümlelerle Türkçedeki analizi yapıp hangi belirtisiz zamire ya da hangi kelime grubuna karşılık geldiği anlatılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Zamir Kavramı, Belirsiz Zamirler, Belirsiz Zamirlerin İşlevleri, Anlamsal Özellikler, Belirsiz Zamirler Sınıflandırılması, Karşılaştırmalı Analiz.

ABSTRACT**MASTER THESIS****SEMANTIC AND LINGUISTIC PROPERTIES OF INDEFINITE PRONOUNS
IN RUSSIAN LANGUAGE AND SEMANTIC EQUIVALANCE IN TURKISH
LANGUAGE****Ali AKYAR****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Bahar DEMİR****2018, Page: 98****Jury: Assoc. Prof. Dr. Bahar DEMİR****Assoc. Prof. Dr. Lidiia VYRYPAEVA****Assist. Prof. Dr. Shalala RAMAZANOVA**

The research is devoted to the comparative learning of the indefinite pronouns's singularities in Turkish /as a mother tongue/ and Russian languages /as a language of studying. The total /main/ aim of this thesis is to describe the semantic, functional, and structural differences between this linguistic categories.

In the first chapter of our study contains the analysis of famous scientists, who have made a great contribution to the developing of Russian linguistics. Such as: Y. Levin, E. V. Paducheva, M. Lomonosov, A. Shahmatov, A. Peskovskiy and E. Sidorenko, etc. In these works, the definitions of pronoun, sentences, what the pronouns correspond to, the general properties of pronouns, the semantic and linguistic classification and the semantic equivalents in Turkish language have been examined as well.

The results of T. Banguoglu's, Muharrem Ergin's, T. N. Genjan's, Z. Korkmaz's, S. Hyunesh's science works have been synthesized and presented in the second chapter of our research. The important sources made by themselves have a great influence to Turkish linguistics and system of Turkish grammar. The concept "indefinite pronoun" was defined as a term, which has its own categorical and semantic characteristics, classification and semantic features.

The third chapter of the research explains the using of the indefinite pronouns's classification. It contains the examples in Russian and Turkish language, which were taken from the classic literature compositions (M. Dostoyevsky, L. Tolstoy and N. Gogol).

Key Words: Indefinite pronouns, indefinite pronouns's functions, semantic characteristic, indefinite pronouns's classification, comparative analysis.

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

И.п	: Именительный падеж (Yalın Hal)
Р.п	: Родительный падеж (İsmin -in Hali)
Д.п	: Дательный падеж (İsmin –e Hali)
В.п	: Винительный падеж (İsmin –i Hali)
Тв.п	: Творительный падеж (İsmin İleHali)
П.п	: Предложный падеж (İsmin –de Hali)
SSSR	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyet Birliği
TDK	: Türk Dil Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Şahıs Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimi	11
Tablo 1.2. Şahıs Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimi	11
Tablo 1.3. “Кто?” ve “что?” zamirlerinin isim hallerine göre çekimi.....	14
Tablo 2.1. Şahıs Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimleri.....	30
Tablo 2.2. İşaret Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimleri.....	32
Tablo 2.3. “Ne?” ve “kim?” Soru Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimleri.....	36
Tablo 2.4. İyelik Zamiri Almış “ne?” Soru Zamirinin İsmine Hallerine Göre Çekimi...	37
Tablo 2.5. İyelik Zamiri Almış “kim?” Soru Zamirinin İsmine Hallerine Göre Çekimi	38
Tablo 3.1. L.A. Sinko’ya Göre Belirtisiz Zamirlerin Dilbilimsel ve Anlamsal Sınıflandırılması	42
Tablo 3.2. Belirtisiz Zamirlerin Dilbilimsel ve Anlamsal Özellikleri.....	43
Tablo 3.3. Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirler	48
Tablo 3.4. Кто-нибудь, что-нибудь ve какой-нибудь Zamirlerinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimleri	55
Tablo 3.5. Чей-нибудь Belirtisiz Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi.....	58
Tablo 3.6. Кто-то, что-то ve какой-то Belirtisiz Zamirlerinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimleri.....	65
Tablo 3.7. Кое-кто, кое-что, кое-какой Belirtisiz Zamirlerinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimleri.....	74
Tablo 3.8. Некий Belirtisiz Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi	81
Tablo 3.9. Некоторый Belirtisiz Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi.....	83
Tablo 3.10. Несколько Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi	86

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Rus Dilinde Belirtisiz Zamirlerin Gruplandırılması	41
Şekil 3.2. Belirtisiz zamirlerin işlevleri	44
Şekil 3.3. Somut Soyut özelliklere göre belirtisiz zamirlerin sınıflandırılması.....	46

ÖNSÖZ

Günümüzde, bilimsel çalışmalarda karşılaştırma yöntemi kullanmak dilbilimciler için güncel bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle aynı soydan olmayan dillerin eğitim ve öğretiminde diller arası karşılaştırma yöntemi önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Soydaş olmayan dilleri morfoloji ve sentaks açılarından karşılaştırmak L.A. Gorškova, Y.İ. Levin, V.V. Şigurova gibi dilbilimcilerin çalışmalarında temel konu olmuştur.

Dilbilgisi araştırmalarında farklı sisteme sahip dillerdeki belirtisiz zamirlerin genel özelliklerinin yeterli düzeyde araştırılmadığını göstermektedir. Bu çalışmada, Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin Türkçedeki karşılıkları, kullanım alanları ve genel özellikleri ile ilgili kapsamlı bir çalışma yapılmadığı için bu konuda Rus dilini inşa eden bilim adamlarının eserleri üzerinde detaylı bir çalışma yapılarak Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin genel özellikleri ve Türkçedeki anlamsal karşılıkları gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın amacı Rus dilindeki ve Türkçedeki belirtisiz zamirlerin özelliklerinin karşılaştırmasını yapmaktır. Bu amaca ulaşmak için dilbilimsel kaynaklarda belirtisiz zamir kavramı açıklanmaya çalışılmış, Rus dilindeki ve Türkçedeki zamirlerin genel özellikleri ve sınıflandırılması yapılmış, Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin sınıflandırılması yapılmış ve Rusçadaki belirtisiz zamirlerin Türkçedeki kelime anlamları, cümle içerisinde kullanımları ve Türkçedeki karşılıkları gösterilmiştir.

Çalışmama bilgi ve tecrübeleriyle büyük katkıda bulunan danışman hocam sayın Doç. Dr. Bahar DEMİR'e, kıymetli vakitlerini ayırarak çalışmamda önerilerde bulunan ve desteklerini esirgemeyen değerli hocalarıma teşekkürlerimi arz ederim.

Erzurum-2018

Ali AKYAR

GİRİŞ

RUS DİLBİLİMCİLERİN DİLBİLİMSEL ÇALIŞMALARINDA BELİRTİSİZ ZAMİR KAVRAMI

I. RUS DİLBİLİMCİLERİN DİLBİLİMSEL ÇALIŞMALARINDA BELİRTİSİZ ZAMİR KAVRAMI

Kendini sürekli yenileyen bir olgu olarak dil, bilim insanlarının daima ilgi odağı olmuştur. Dil sistemi çok esnek bir yapıya sahiptir. Öyle ki bir kelimeden farklı söz grupları türeyebilir, gramer açısından özellikleri değişebilir ve cümlede farklı bir sözcük türüyle başka bir sözcük türüne dönüşebilir. Dildeki bu esnek yapı V.N. Migrin, V.V. Babayeva, O.M. Kim ve V.V. Şigurov gibi bilim insanlarının ilgi odağı olmuştur. Burada V.N. Yartseva'nın dil sistemiyle ilgili biçimsel kıyaslamasını hatırlamak gerekir. Yartseva (1980: 103) dil sistemini "Birbirine bağlı halkaları bulunan, kısmen ortak öğeleri paylaşan, bir halkadaki özelliği diğer halkaya aktaran oval şeklinde, kapalı bir zincir halkaları şeklinde" tasvir etmiştir.

Aynı soydan olmayan dillerin sözcük türlerini öğrenmek dilbilimsel açıdan bazı zorluklar ortaya çıkarabilir. Rus dilini öğretme çalışmalarında belirtisiz zamirleri öğrenme konusunda farklı yöntemler tasarlanmıştır. M.V. Lomonosov, İ.İ. Greç ve G.P. Pavskiy gibi dilbilimciler dilbilgisinde farklı eklere sahip olan belirtisiz zamirlerin anlamlarındaki farklılıklarını ve yakınlıklarını araştırmışlar ve zamirlerin anlamlarının, zamirleri kullanan konuşmacının bilgisinden bağımsız olamayacağını, bu zamirlerin anlamlarının konuşmacının bilgisiyle ortaya çıkacağını belirtmişlerdir. A.A. Şahmatov, V.V. Vinogradov ve A. M. Peşkovskiy gibi dilbilimciler ise zamirlerin anlamsal ve sözcüksel özelliklerinden gerçek anlamlarının ortaya çıkacağını ileri sürmüşlerdir.

Dilbilimsel literatüre genel olarak bakıldığında dilbilimcilerin belirtisiz zamirlerin kullanım özelliklerini araştırmaya büyük ilgi duydukları söylenebilir. O.B. Akimova, İ.V. Voronovskaya ve A.D. Şmelivaya gibi dilbilimciler sözcük türlerinin belirlilik ve belirsizlik teorisi üzerine çalışmalar yapmışlardır. Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin dilbilimsel, morfolojik ve sentaks özelliklerini araştırmak V.V. Vinogradov, Y.S. Skoblikovaya, F.F. Fortunatov ve A.A. Şahmatov gibi dilbilimcilerin

çalışmalarının hedefi olmuştur. Y.İ. Levin, Yuriy Nikolayeviç Karaulov ve İ.V. Zborovets gibi dilbilimciler belirtisiz zamirlerin nerelerde kullanılması gerektiği konusunda çalışmalar yapmışlardır.

Çağdaş Rus dilinde belirtisiz zamirler, zamirlerin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır ve bu oluşum hala kendini tamamlamaya devam etmektedir. Diğer zamir gruplarının içinde belirtisiz zamirlerin yeni yeni sözcükler türetmesi günümüzde oldukça dikkat çekicidir.

Rus dilini araştırma analizleri zamirlerin morfolojik-semantik belirteçlerinin isimler, sıfatlar veya sayılarla bağlantıları olduğunu göstermektedir. Bu analizler sözcük türleri olarak zamirleri aşağıdaki gibi zamir gruplarına ayırmışlardır (Valgina, Rozental ve Fomina, 2002: 528):

1. İsimlerle bağıntılı zamirler (genellikle nesne ve kişi adları bildiren) : **я, ты, мы, вы, он (она, оно), они, кто, что, никто, ничто, некто, нечто, кто-то, что-то** vb.

2. Sıfatlarla bağıntılı zamirler (genellikle nitelik bildiren): **мой, твой, свой, наш, ваш, какой, который, чей, тот, этот, самый, всякий, каждый** vb.

3. Sayılarla bağıntılı zamirler (genellikle nicelik bildiren): **столько, сколько.**

Bir başka Rus dilbilimci olan L.A. Gorškova ise belirtisiz zamirlerin kullanım özellikleri üzerine çalışmalar yapmış ve Rus dilindeki zamirleri kavramsal açıdan ve dilbilgisi açısından iki gruba ayırmıştır (Gorškova, 2011:2-4):

Kavramsal açıdan:

- Bazı kategorik oluşları tasvir etme ya da tanımlama özelliği ile gösteren zamirler.
- Belirtme özelliğini birleştiren zamirler ve anlamı değiştiren ve belirlilik ve belirsizlik kavramını etkileyen zamirler.

Dilbilgisi açısından:

- **İsim zamirler;** *кто-то, кто-нибудь, кто-либо, кое-кто, что-то, что-нибудь* gibi.

- **Sıfat zamirler;***какой-то, какой-нибудь, какой-либо, кое-какой, некоторый, некий* gibi.

İ.V. Voronovskaya, A.D. Şmelov ve T.M. Nikolayevaya'nın çalışmalarında belirtisiz zamirleri belirsizlik kavramını etkileme aracı olarak tanımlamışlardır.

Soydaş olmayan Türkçe ve Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin şimdiye kadar karşılaştırılmasının yapılmamış olması, Türk öğrencilere belirtisiz zamirlerin anlamsal ve dilbilgisi özelliklerinin öğretiminde güncel bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sorun, böyle bir çalışmanın yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın, Türk öğrenciler için Rusçadaki belirtisiz zamirleri öğrenme ve öğretme konusunda ve dilbilgisi alanında iyileştirme sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı, dilbilgisi alanında ilk olarak Rus dilindeki ve Türkçedeki belirtisiz zamirlerin anlamsal özellikleri, dilbilgisi özellikleri ve sözcüksel özelliklerinin Rus edebiyatından alınan örnek cümlelerle verilmesi ve Türkçedeki anlamsal karşılıklarının verilmesi, Rusça öğreticileri ve öğrenciler için yardımcı bir kaynak olarak kullanılabilir olmasıdır.

Bu amaca ulaşmak için yapılacak görevler aşağıda sunulmuştur:

1. Rusça dilbilgisi alanındaki teorik kaynaklar üzerinde araştırma ve analiz yapılması.
2. Türkçe dilbilgisi alanındaki teorik kaynaklar üzerinde araştırma ve analiz yapılması.
3. Rusçadaki ve Türkçedeki zamir kavramlarına Rus ve Türk dilbilimcilerin bakış açılarının, tanımlamalarınınve sınıflandırmalarının incelenmesi.
4. Rus dilbilimcilerin zamirler konusundaki çalışmaları temel alınarak, Türk öğrencilerin belirtisiz zamirleri daha iyi anlayabilmeleri için Rusçadaki belirtisiz zamirlerin sınıflandırılmasının yapılması.
5. Sınıflandırılması yapılacak belirtisiz zamirlerin Türkçedeki belirtisiz zamirlerle benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya çıkarılması.

6. Rus yazarların eserlerinde kullandıkları belirtisiz zamirli cümlelerden örnekler bulunacak ve bu sayede belirtisiz zamirlerin cümle içerisinde kullanım özellikleri ve Türkçedeki anlamsak karşılıkları verilecek.

Çalışmada Rusçadaki ve Türkçedeki belirtisiz zamirlerin karşılaştırmasının yapılması Rusça öğrenen Türk öğrenciler için eğitimi kolaylaştıracak yardımcı bir kaynak olarak kullanılabilir. Rusçadaki belirtisiz zamirlerin Türkçedeki belirtisiz zamirlere kıyasla kullanım alanlarındaki benzerliklerinin ve farklılıklarının öğrenilmesi Türk öğrencilere Rusça eğitimi için önemli bir katkı sağlayacaktır. Rus edebiyatından alınan örneklerin tercümesiyle belirtisiz zamirlerin sözcüksel olarak Türkçede ne anlam taşıdıkları ve belirtisiz zamirlerin nasıl meydana geldikleri dilbilimciler, eğitimciler, çevirmenler ve öğrenciler için oldukça önemli bir yardımcı kaynak olacaktır.

Çalışmada ilk olarak:

1. Soydaş olmayan Rusça ve Türkçedeki belirtisiz zamirlerin karşılaştırılması yapılarak sınıflandırılması yapılacaktır.
2. Rusçadaki belirtisiz zamirlerin oluşumları ve cümle içerisinde kullanım özellikleri açıklanacaktır.
3. Rus dilini öğrenen Türk öğrenciler için Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin öğrenimi konusunda yöntem oluşturulacak ve Rusçadaki belirtisiz zamirlerin eğitimi konusunda kolaylık sağlanacaktır.

Çalışmanın içerisindeki bilgiler Rusça-Türkçe ders kitabı hazırlayanlar için yardımcı bir kaynak olarak kullanılabilir. Tercümanların edebi eser tercümelerinde belirtisiz zamirlerin sözcüksel anlamları açısından başvurulabilecek bir kaynak olabilir. Ayrıca çalışmalarında karşılaştırma yöntemi kullanacak kişiler için destek kaynak olabilir.

Çalışmanın sonuçları üç bölüm halinde sunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

RUS DİLİNDE ZAMİR KAVRAMI VE DİLBİLİMSEL ANLAMSAZ ÖZELLİKLERİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

1.1. SÖZCÜK TÜRÜ OLARAK ZAMİRLER TARİHİ

Çağdaş Rus dilinde en önemli ve en tartışmalı konulardan birisi, zamirlerin Rus dilindeki sözcük türlerinden bağımsız bir sözcük türü olup olmadığıdır. Zamirlerle ilgili tarihsel araştırmalarda iki karşıt bakış açısı ortaya çıkmıştır. Bir taraftan zamirlerin özel bir sözcük türü olduğunu savunan bilim adamları (M.V. Lomonosov, A.H. Vostokov, A.N. Gvozdev), diğer taraftan zamirlerin diğer sözcük türlerinden bağımsız bir sözcük türü olduğunu reddedip zamirleri sözcük türleri arasında bölüştüren bilim adamları (A.A. Potebnya, A.M. Peşkovskiy, V.N. Migirin). Bu bilim adamlarının yanı sıra V.V. Vinogradov ise zamirleri “şahıs-nesne zamirleri” olarak gruplandırmıştır.

Antik döneme kadar uzanan Avrupa dilbilim geleneği, zamirleri sözcük türleri olarak kabul etmektedir. Ama XX. yy bazı dilbilgisi teorilerinde zamirlerin heterojen bir yapıya sahip oldukları düşünülmüş ve zamirlerin temel sözdizimsel görevlerinden ötürü onları diğer sözcük türleri içinde ayırtıştırılmıştır. Bu heterojen yapı dolayısıyla isimlerden ve sıfatlardan oluşan zamirler, zamir öğelerini daha geniş bir anlamsal sınıfa dâhil etmektedirler.

Bazı dilbilimciler, zamirsel sözcüklerin anlamlarının konuşma esnasında ortaya çıkacağını ve bu yüzden konuşma anının zamirler için çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. V. Weinreich, K. Brugman ve K. Bühler gibi dilbilimciler zamirsel sözcükleri “işaret sözcükleri” olarak, Ç.Ş. Pirs, V. Kollinson “gösterge ya da belirteç sözcükler” olarak, A.N. Nuren “değişken anlamlı sözcükler” olarak, Ş. Balli ve E. Benverist “değişken anlamlı sözcükler” olarak tanımlamışlardır. A.M. Peşkovskiy ise “özel-nesnel” sözcüksel anlamlı kelimeler olarak tanımlamıştır (Muhammetziyanovna, 2009: 4).

L.V. Şerba, L. Bloomfield, Z. Harnis gibi dilbilimciler zamirlerin vekâlet etme görevine vurgu yaparak zamirsel sözcükleri “vekil sözcükler” olarak, F. Bruno ise “temsilci sözcükler” olarak adlandırmıştır. A.M. Peşkovskiy ve M.V. Panov vekil

sözcükleri belirtmek için bazen “zamir” terimini kullanmışlardır(Muhammetziyanovna, 2009: 4).

Birçok dilde olduğu gibi Rus dilinde de isim zamirler, onları diğer isimlerden ayıran temel morfolojik özelliklere sahiptir. V.V. Vinogradov Rus dilindeki isim zamirleri “temel sözcük türlerinin kalıntısı” olarak (Vinogradov, 1972: 260), akademik dilbilgisi çalışmaları ise sözcük türü olarak nitelendirmiştir.

Zamirlerin heterojen yapılarını göz önüne alan F.F. Fortunatov, A.M. Peşkovskiy, L.V. Şerba ve birçok dilbilimci zamirlerin özel bir sözcük türü oluşturmadıklarını, diğer sözcük türleri içinde yer aldıklarını savunmuşlardır. Buna karşılık A.A. Şahmatov, L.A. Bulahovskiy ve A.N. Gvozdev gibi dilbilimciler ise işaret, artgönderim ve miktar bildirme özellikleri bulunan tüm kelimelerin özel bir sözcük türüne, zamirlere ait olduğu düşüncesini sürdürmüşlerdir. Bu görüş akademik Rus Dili Grameri’nde ve ders kitaplarının çoğunluğunda etkin olan görüş olmuştur.

V.V. Vinogradov’un çalışmalarında zamirlerin özel bir sözcük türü olduğunu ama bu gruba tüm zamir anlamlı kelimelerin değil sadece isim zamirlerin dâhil olduğunu ifade etmiştir (Vinogradov, 1972: 260).

19.yy sonunda G. Pavskiy (1880: 249) zamirlerle ilgili şu tanımlamayı yapmıştır: “Zamirler isimleri değiştirmez. Nesnenin sayısını, görünüşünü ve niteliğini genel olarak etkilemeden onları veya onların belirteçlerini gösterir, onları adlandırmaz sadece imada bulunur.”

Zamirlerin belirgin, homojen bir gramer düzenine sahip olmadığı için F.F. Fortunatov, A.M. Peşkovskiy ve L.V. Şerba zamirlerin özel bir sözcük türü olmadığını ve sözcük türlerinden isim, sıfat veya sayılara dönüşebildiklerini ifade etmişlerdir. Buna karşılık A.A. Şahmatov, L.A. Bulahovskiy ve A.N. Gvozdev gibi yazarlar işaret, artgönderim ve miktar bildirme görevinde kullanılan tüm kelimelerin tek bir sözcük türüne, zamire ait olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Zamirlerin sözcük türlerine ait olup olmadığı ve zamirlerin dildeki görevlerinin belirlenme problemi birçok farklı bakış açısının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Zamirlerin bu genel görevleri M.V. Lomonosov’un da dikkatini çekmiştir. Bu özel fonksiyonlarından dolayı zamirlerin sözcük türlerine ait olmadığını ileri süren A.A. Potebniya’nın zamirlerin soyut özellikleri hakkında söylemleri vardır.

F.F. Fortunatov adlandırma sözcükleri ile zamir sözcüklerini karşılaştırmıştır. A.A. Şahmatov ve A.M. Peşkovskiy de bu düşünceyi devam ettirerek zamirleri; isim zamirleri (**я, ты, он** gibi), sıfat zamirleri (**мой, твой** gibi) ve zarf zamirleri (**там, здесь** gibi) olmak üzere 3 gruba ayırmışlardır. A.M. Peşkovskiy zamirleri “özel-nesnel” bir ifade şekli olduğunu bu yüzden sözcük türlerine dâhil olmadıklarını ifade etmiştir. Benzer düşünceye sahip M.V. Panov da zamirlerin sözcüksel bir kelime grubunu oluşturduğunu ama özel bir sözcük türü olmadığını dile getirmiştir (Valgina ve diğ. 2001: 529).

1980 yılına kadar Rus dilinde zamirlerle ilgili tanımlamalar eksik ve çelişkili tanımlara sahipti. Bu yılda Rus Dili Akademi Bilimi Enstitüsü’nün çıkarmış olduğu Rus Grameri kitabı zamirlerin sözcük türlerinden olduğunu, ismin hallerine göre çekimleri, sayısı ve türü olduğunu ama zamirlerin sadece isimden türeyen zamirler olduğunu ifade etmiştir (Akademiya Nauk SSSR, 1980: 631).

Akademi Biliminin dilbilimcileri tarafından hazırlanan Rus Grameri kitabının aksine zamirlerin sözcük türlerinden olmadığını savunan bazı dilbilimciler zamirleri isimlerden oluşan zamirler olarak ayırmış ve isim, sayı, sıfat ve zarflar arasında bölüştürmüşlerdir.

1.2. RUS DİLİNDE ZAMİR KAVRAMI

Rus dilindeki zamirler, geçmiş yıllardan günümüze kadar dilbilimcilerin zamir teriminin kelime anlamı haricinde kategorik ve semantik sınıflandırılmasında uzlaşmadığı konulardan biridir. Latineden Rus diline giren “**местоимение**” terimi, “**вместо имени**” yani “**ismin yerine kullanılan**” anlamına gelmektedir.

Zamirlerle ilgili bazı dilbilgisi kitaplarında aşağıdaki tanımlamalar kullanılmıştır:

İsim zamirler, nesneyi belirten ve nesnenin ismin hallerine göre çekimleri, sayı ve cins morfolojik sıralamasını göstererek anlamını ifade eden sözcük türlerindendir. İsim zamirler, kelimenin dilbilimsel anlamındaki nesneyi gösteren küçük kelime gruplarını bir araya getirir (Akademiya Nauk SSSR, 1980: 531).

Zamirler isimleri değiştirmez, eşyanın sayısını görünüşünü miktarını belirtmeden onları anımsatacak şeyleri gösterir... Onlar hakkında sadece ipucu verir (Pavskiy, 1880: 247).

Zamirler, nesneyi, onun özelliklerini ve sayısını adlandırmadan onları gösteren çekimli isim sözcükleridir. Zamirlerin anlamları içeriğe, duruma ve koşula bağlıdır (Tihonov, 2002: 293).

Nesneyi veya onun özelliğini gösteren, onları adlandırmayan ve içeriklerini belirtmeyen kelime grupları zamir kategorisi içinde yer alır (Akademiya Nauk, 1960:387).

N.S. Valgina ve D.E. Rozental gibi Rus dilbilimciler çalışmalarında zamirleri, isimleri ya da belirteçleri adlandırmadan onları belirten ya da gösteren kelime grupları olarak tanımlamışlardır. Zamirlerin somut dilsel anlamları sadece metnin içinden anlaşılabilir olduğuna dikkat çekmişlerdir (Valgina ve diğ. 2002: 528).

A.L. Begliarova nicelik bildiren zamirlerin küçük bir kelime grubunu oluşturmasına rağmen dil sisteminin önemli bir bileşeni olduğunu ifade etmiştir. Bu zamirlerin yeri ve fonksiyonları anlaşılmadan dil sisteminin eksiksiz bir şekilde açıklanmasının olanaksız olduğunu dile getirmiştir.

Rus dilinde zamirler, cümle içerisinde isimleri, isimlerin ve faaliyetin belirtecini ve niteliğini onları adlandırmadan gösteren sözcük ya da sözcük türleridir (Demir ve Aiupova, 2015: 94). Zamirlerin belirgin sözcük anlamı cümle içerisinden elde edilir.

1.3. RUS DİLİNDE ZAMİRLERİN SINIFLANDIRILMASI

Zamirler, anlamlarına ve dilbilimsel özelliklerine göre iki gruba ayrılır:

Anlamsal zelliklerine Göre:

V.N. Migirin gibi bazı dilbilimcilerin zamirlerin sınıflandırılmasında eksiklikler olduğunu savunmasının yanı sıra genel olarak Bahar Demir, Svetlana Aiupova ve E.N. Sidorenko gibi çoğu dilbilimcinin araştırma sonuçlarına göre zamirler semantik açıdan 9 gruba ayrılmaktadırlar.

- şahıs Zamirleri

- Dönüşlü Zamir
- İyelik Zamirleri
- Soru Zamirleri
- İlgi Zamirleri
- İşaret Zamirleri
- Belirtili Zamirler
- Olumsuzluk Zamirleri
- Belirtisiz Zamirler

Dilbilimsel Özelliklerine Göre:

Zamirlerin kendilerine özgü tür, sayı ve ismin hallerine göre çekimleri bulunmadığından isim, sayı, sıfat, zarf ve kişisiz doğrulama kelimelerinden bağıntısız olamayacağını ileri süren Sidorenko (2002: 131) zamirlerin dilbilimsel özelliklerine göre şu ayrımı yapmıştır:

1. Kategorik ve dilbilimsel açıdan isimlerle bağıntılı zamirler: *я, ты, кто, никто, кто-то, некто, кто-либо, что, все, кое-что, это* gibi.

2. Kategorik ve dilbilimsel açıdan sıfatlarla bağıntılı zamirler: *какой, чей, который, такой, какой-то, чей-нибудь, некий, тот, этот, никакой, ничей, всякий, любой, другой* gibi.

3. Kategorik ve dilbilimsel açıdan sayılarla bağıntılı zamirler: *сколько, столько, сколько-нибудь, несколько* gibi.

4. Kategorik ve dilbilimsel açıdan zarflarla bağıntılı zamirler: *где, куда, откуда, как, когда, почему, почему-то, отчего-нибудь, зачем-то, иногда, всегда* gibi.

5. Kategorik ve dilbilimsel açıdan kişisiz cümlelerde yüklem işleviyle kullanılan kelimeler ile bağıntılı zamirler: *каково, таково* gibi.

1.3.1. Rus Dilindeki Zamirlerin Anlamsal Özelliklerine Göre Sınıflandırılması

1.3.1.1. Şahıs Zamirleri (Личные местоимения)

İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede kişileri belirtir. I. tip (**я/мы**) ve II. tip (**ты/вы**) şahıs zamirleri konuşmayı gerçekleştiren kişileri belirtirken kullanılır. III tip şahıs zamirleri(**он, она, оно/ они**) konuşmayı gerçekleştirmeyen, hakkında konuşulan nesne ya da kişileri belirtirken kullanılır.

“**Мы (biz)**” zamiri ismin ile halinde (творительный падеж) bir edatla kullanıldığında “**мы (biz)**” zamiri aslında “**я (ben)**” zamirinin yerine kullanılmış olur: “Мы с отцом” ifadesinde aslında belirtilen “я и отец” (ben ve babam) olur. Edebi dilde de genellikle “**я (ben)**” zamirinin yerine “**мы (biz)**” zamiri kullanılır.

-**Мы** сказали в начале статьи, что видим в романе Гончарова знамение времени.

-**Biz**, Gonçarov’un romanında zamanın izlerini gördüğümüzü makalenin başında söylemiştik.

Bu cümlede edebi dil olduğu için “**я (ben)**” zamirinin yerine “**мы (biz)**” zamiri kullanılmıştır.

“**Вы (siz)**” zamiri kişileri birleştirmeyi bildiren bir zamirdir. Yani konuşmaya katılan dinleyicilerin tümüne hitap eder (sen ve diğerleri).

“**Мы ve вы**” zamirinin kullanıldığı tüm cümle türlerinde yüklem çoğul olarak kullanılır. Şahıs zamirleri isimleri asla değiştirmez, sadece isimleri göstermek için kullanılır.

Cümlede, yalın halde (именительный падеж) kullanıldıklarında özne (подлежащее) görevinde, diğer ismin hallerine göre çekimlendiğinde tümleç (дополнение) görevinde olur. “**Он** (eril cins için “o”), **она** (dişil cins için “o”), **оно** (cansız varlıklar için “o”), **они** (çoğul isimler için “onlar”)” şahısbelirtme zamirleri (лично-указательные местоимения) olarak adlandırılır (Tihonov, 2002: 297).

Bu şahıs zamirleri cümlede belirtilen kişinin cinsine ve cümlede kullanıldığı ismin hallerine göre değişikliğe uğrayabilir.

-**Я** хочу делать хорошие дела...

(Горький, Мать)

-Ben iyi işler yapmak istiyorum...

- Жизнь всегда сопровождается усилиями, лишениями и тяжелым трудом, ведь она не сад с красивыми цветами.

(И.А. Гончаров, Обломов)

-Hayat her zaman sıkıntılarla, zorluklarla ve büyük çabalarla doludur, o, güzel çiçeklerle dolu bir bahçe değildir.

Tablo 1.1. Şahıs Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimi

Yalın hal Именительный падеж	Я	ты	мы	вы
İsmine -in hali Родительный падеж	Меня	тебя	нас	вас
İsmine -e hali Дательный падеж	Мне	тебе	нам	вам
İsmine -i hali Винительный падеж	Меня	тебя	нас	вас
İsmine ile hali Творительный падеж	Мной	тобой	нами	вами
İsmine -de hali Предложный падеж	(обо) мне	(о) тебе	(о) нас	(о) вас

Tablo 1.2. Şahıs Zamirlerinin İsmine Hallerine Göre Çekimi

Yalın hal Именительный падеж	он/оно	она	они
İsmine -in hali Родительный падеж	его (от него)	её (от неё)	их (от них)
İsmine -e hali Дательный падеж	ему (к нему)	ей (к ней)	им (к ним)
İsmine -i hali Винительный падеж	его (про него)	её (про неё)	их (про них)
İsmine ile hali Творительный падеж	им (с ним)	ей (с ней)	ими (с ними)
İsmine -de hali Предложный падеж	(о) нём	(о) ней	(о) них

1.3.1.2. Dönüşlü Zamir (Возвратное местоимение)

Yapılan eylemin eylemi yapan kişiyi etkilediğini gösterirken kullanılır. İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna girer. Yalın hali, cinsi ve sayısı yoktur. Cümlede tümleç (дополнение) görevinde kullanılır. İsmi hallerine göre farklı çekimleri vardır:

- И с этим человеком она надеется почувствовать **себя** в безопасности!

(Энни Уэст, В объятиях незнакомца)

- Bu adamla o **kendini** güvende hissedeceğini umuyor.

- Нет ничего приятнее, как быть обязанным во всем самому **себе**.

(Н. В. Гоголь, Мертвые души)

-Her şeyde **kendinizden** sorumlu olmaktan daha güzel bir şey yoktur.

İsmi hallerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

И. п. –

Р.п. →себя (kendinin)

Д.п. →себе (kendine)

В.п. →себя (kendini)

Т.п. →собой (собою) (kendisiyle)

П.п. →(о) себе (kendi hakkında)

1.3.1.3. İyelik Zamirleri (Притяжательные местоимения)

Nesnelerin özelliklerini belirtirken kullanılır. Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna girer. İki tür iyelik zamiri vardır:

1. Şahıs iyelik zamirleri: **мой** (benim), **твой** (senin), **наш** (bizim), **ваш** (sizin).

2. Dönüşlü iyelik zamiri: **свой** (kendi).

Şahıs iyelik zamirleri de aşağıdaki gibi sınıflandırılır:

✓ 1. şahıs iyelik zamirleri: **мой, моя, мое/ мои и наш, наша,наше/наши**

✓ 2. şahıs iyelik zamirleri: **твой,твоя, твое/ твои и ваш, ваше, ваше/ваши**

✓ 3. şahıs iyelik zamirleri: **его, ее/ их**

Rus dilindeki iyelik zamirleri cins, sayı ve isim hal ekleri bakımından değişikliğe uğrar. Cümlede belirttiği ismin, isim haline göre çekime uğrar. Ancak 3. şahıs iyelik zamirleri isim hallerine göre çekime uğramaz.

-Наш выбор в большей мере, чем **наши** способности, показывает **нашу** истинную сущность.

(Джоан Роулинг, Все о Гарри Поттере, жизни и любви)

-Bizim yeteneklerimizden ziyade **bizim** gerçek doğamızı **bizim** tercihlerimiz gösterir.

-Мы приехали в гости к **его** родственникам.

-Biz, **onun** akrabalarına misafirlığe geldik.

-Вы оставайтесь при **своем** мнении, а я при **своем**.

-Siz **kendi** fikrinizde kalın, ben ise **kendi** fikrimde.

1.3.1.4. Soru Zamirleri (Вопросительные местоимения)

Cümlede kişiyi, nesneyi, kişi ya da nesnenin özelliğini, kime, neye ait olduğunu ve miktarını sormak için kullanılan zamirlerdir (B. Demir ve S. Aiupova, 2015: 102). Soru cümlelerinde kullanılırlar. Bazı soru zamirleri haricinde, cins, sayı ve isim hallerine göre çekime uğrarlar. **Кто?**(kim?), **что?**(ne?),**чей?**(kimin?), **где?**(nerede?), **куда?**(ne zaman?), **откуда?**(nereden?), **который?**(hangi?, nasıl?, kaç?), **какой?**(hangi?, nasıl?), **каковой?**(nasıl?), **каков?** (nasıl?), **почему?** (ne sebeple?), **зачем?** (ne amaçla?), **сколько?** (ne kadar, kaç?), **насколько?** (ne kadar?).

-Почему тревога охватила этого человека, а не любого другого?

-Nedenbu adamı endişelendirdi, başkasını değil?

“**Кто?**” ve “**что?**” zamirleri isimlerle bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede ismin halleri haricinde cins ve sayı değişikliğine uğramaz.

Tablo 1.3. “Кто?” ve “что?” zamirlerinin isim hallerine göre çekimi.

Yalın hal Именительный падеж	Кто?	что?
İsmin -in hali Родительный падеж	кого?	чего?
İsmin –e hali Дательный падеж	кому?	чему?
İsmin –i hali Винительный падеж	кого?	что?
İsmin ile hali Творительный падеж	кем?	чем?
İsmin –de hali Предложный падеж	(о) ком?	чем?

“Чей? (kimin), который? (hangi, nasıl, kaç), какой? (hangi, nasıl)” zamirleri sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede cins, sayı değişimine ve isim hallerine göre çekime uğrar.

“Где? (nerede), когда? (ne zaman), куда? (nereye), откуда? (nereden), зачем? (ne amaçla)” gibi soru zamirleri zarflarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede cins, sayı değişimine ve isim hallerine göre çekime uğramaz.

“Сколько? (ne kadar, kaç)” zamiri sayılarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede ve isim halleri haricinde değişikliğe uğramaz.

1.3.1.5. İlgі Zamiri (Относительные местоимения)

İki ifadeli cümlelerde birleştirici kelime rolüyle soru zamiri anlamında kullanılan zamirlerdir; **кто, что, какой, который, чей, сколько, насколько, каковой, каков, зачем, когда, где, куда, откуда, отчего.**

- Людям всегда будет **что** находить, открывать, изобретать, потому что сам источник этих знаний неисчерпаем.

(И.А. Гончаров, Обломов)

- İnsanların her zaman bulacağı, keşfedeceği, icat edeceği bir şeyler vardır, çünkü bu bilgilerin kaynağı sonsuzdur.

-Я знаю, **кто** виноват в нашем провале.

-Ben, sizin başarısızlığınızda kimin suçlu olduğunu biliyorum.

1.3.1.6. İşaret Zamirleri (Указательные местоимения)

Konuşmada geçen nesnenin miktarını veya özelliğini işaret ederken kullanılan zamirlerdir. Cümlede isim hali, tür ve sayı değişikliğine uğrayabilirler. **Тот** (şu), **этот** (bu), **такой** (böyle), **таков** (böyle), **столько** (o kadar), **там** (orada), **здесь** (burada), **тут** (buraya), **туда** (oraya), **сюда** (buraya), **оттуда** (oradan), **отсюда** (buradan), **так** (böyle), **тогда** (o zaman), **затем** (ne maksatla), **потому** (ne sebeple), **оттого** (bundan dolayı), **настолько** (okadar ki).

-Два года собираюсь купить себе замок. Счастливы **те**, кому запереть нечего.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

-İki yıla kendime bir kilit satın alacağım. Saklanacak birşeyi olmayan insanlar mutludurlar.

-Я очень доволен **этой** квартирой.

-Bu daireden çok memnunum.

“**Тот, этот, сей, оный, такой**” zamirleri sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede sayı, cins değişimine ve isim hallerine göre çekime uğrar..

Столько zamiri sayılarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede sadece isminçoğul hal eklerine göre çekime uğrar.

“**Там, тут, здесь, туда, сюда, оттуда, отсюда, тогда, поэтому**” zamirleri ise zarflarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede sayı, cins değişimine ve isim hallerine göre çekime uğramaz.

1.3.1.7. Olumsuzluk Zamirleri (Отрицательные местоимения)

Nesnelerin, belirteçlerin ve sayıların eksikliği, bulunmama, olmama durumunu belirtirken kullanılır. “**Ни-**” ve “**не-**” örneklerinin soru zamirlerine getirilmesiylemeydana gelir. Cümleyi anlam bakımından olumsuz yapar. Cümlede sayı,

cins değişimine ve ismin hallerine göre çekime uğrayabilir. **Никто** (hiç birisi), **ничто** (hiçbir şey), **никакой** (hiçbir şekilde), **ничей** (hiç kimsenin), **некого** (hiç kimseyi), **ничего** (hiçbir şeyi), **незачем** (hiçbir amaçla), **негде** (hiçbir yerde), **некуда** (hiçbir yere), **неоткуда** (hiçbir yerden), **некогда** (hiçbir zaman), **неотчего** (hiçbir şeyden).

-Мне **не с кем** было пойти в кино.

-Beraber sinemaya gideceğim hiç kimse yoktu.

Некого ve **ничего** olumsuzluk zamirlerinin yalın hali, kategorik tür ve sayıları yoktur (Demir ve Açırova, 2015: 104). “**Кто?**” ve “**что?**” soru zamirlerinde olduğu gibi ismin hallerine göre çekime uğrarlar.

-Мне **некого** больше любить. (Rus Halk Şarkısı)

-Beni çok sevecek başka kimse yok.

1.3.1.8. Belirtili Zamirler (Определительные местоимения)

Rus dilindeki başlıca belirtili zamirler “**сам** (kendi), **самый** (en), **весь** (bütün, her bir), **каждый** (her), **любой** (her), **иной** (başka), **всякий** (bütün, her bir), **всегда** (her zaman)” zamirleridir. Konuşmada geçen nesnenin özelliklerini belirtirken kullanılır.

-**Каждый**, кто перестает учиться — стареет, неважно в 20 или 80 лет, а **любой другой**, кто продолжает учиться, остается молодым. Самое главное в жизни — это сохранить мозг молодым.

(Г. Форд)

-Öğrenmeyi bırakan her insan yaşlanır. 20 yaşında da 80 yaşında da olsa fark etmez. Öğrenmeye devam eden her insan ise genç kalır. Hayatta önemli olan şey beyni genç tutmaktır.

(H. Ford)

Cümlede “**сам**” zamiri canlı isimlerle ve şahıs zamirleriyle kullanılır. Bağımsız bir şekilde veya başkasının yardımı olmadan “kendi” anlamında kullanılır.

-Я и **сам** не знаю как сделать.

-Ben kendim de nasıl yapılacağını bilmiyorum.

-Самый zamiri cümlede genel olarak üç anlama sahiptir(Demir ve Aiupova, 2015: 103):

a) Cümlede “**именно этот (tam olarak bu)**” anlamında;

-Это тот **самый** дом, который я хочу арендовать.

-Ben, tam da bu evi kiralamak istiyorum.

b) Cümlede yer ve zamanın uç noktalarını anlatırken “**en**” anlamında;

-С **самого** раннего утра я работаю.

-Ben sabahın **en** erken saatinden beri çalışıyorum.

c) Cümlede sıfatları pekiştirme anlamında;

Это **самый** хороший человек среди моих друзей.

Arkadaşlarım arasında **en** iyisi bu adamdır.

Сам, самый, весь, всякий, каждый, иной, другой, любой zamiri sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna girer ve cümlede cins, sayı değişikliğine ve ismin hallerine göre çekimlere uğrarlar.

1.3.1.9. Belirtisiz Zamirler (Неопределенные местоимения)

“**Не-** ve **кое-**“ öneki ve “**-то** ve **-нибудь**” soneklerinin soru zamirleriyle birleşmesinden meydana gelir. Nesnenin veya kişinin belirsiz özelliklerini veya belirsiz sayısını gösterirken kullanılır.

“**Кое-**“ ön ekli ve “**-то, -нибудь** ve **-либо**” son ekli belirtisiz zamirlerin cümlede edatsız kullanımda soru zamiriyle arasına daima tire işaretiyle konulur. “**Кое-**” ön ekli belirtisiz zamirlerin edatla kullanılması durumunda “**кое**” ve soru zamiri arasından tire işareti kalkar ve edat konulur;**кое о чем, кое в каком, кое от чего** gibi.

-Можно наговорить много глупостей, следуя лишь желанию сказать **что-либо**.

(Вольтер, кандидат)

-Sadece bir şeyler demek için çok aptalca şeyler söylenebilir.

Morfolojik ve sentaks özellikleri soru zamirleriyle aynıdır. Rus dilindeki belirtisiz zamirler cümlede belirttiği nesnenin ya da kişinin tür, sayı değişikliğine ve ismin

hallerine göre çekime uğrar. Rus dilindeki belirtisiz zamirlerin bazıları şunlardır; **некто** (birisi), **нечто** (birşey), **некоторый** (biraz, birkaç), **несколько** (birkaçı), **кто-то** (birisi), **кто-либо** (herhangi birisi), **кто-нибудь** (herhangi birisi), **кое-кто** (birisi), **кое-что** (birisi), **что-то** (birisi), **что-нибудь** (herhangi bir şey), **какой-либо** (her nasılsa) gibi.

-Однако на этот раз было **некоторое** отличие.

(Джордж Мартин, Летящие сквозь ночь)

-Ama bu kez biraz fark vardı.

-**Кто-то** коснулся моего плеча. (В.П. Морочко, Камни и молнии)

-Birisi omzuma dokundu.

1.3.2. Rus Dilinde Zamirlerin Dilbilimsel Özelliklerine Göre Sınıflandırılması

1.3.2.1. İsimlerle Bağlantılı Zamirler

Sözdizimsel ve morfolojik özellikler açısından isimlerle ilişkilidirler. Cümlede kişi veya nesne isimlerini belirtmede kullanılırlar (Panova ve Pozdnyakova, 2004: 355).

Rus dilinde tüm şahıs ve dönüşlü zamirler, soru, ilgi olumsuzluk ve belirtisiz zamirlerinin bir kısmı isimlerle bağlantılı zamirler gurubuna girer; **он, она, оно, они, кто, что, никто, ничто, некто, нечто, кто-то, что-то, кто-нибудь, что-нибудь** gibi.

-**Он** — взрослый мужчина, с упрямым нравом и железной волей.

(Энни Уэст, В объятиях незнакомца)

- **О**, demir gibi iradeli, çok inatçı yetişkin bir adamdır.

- Молодая, здоровая, жизнерадостная, **она** лучилась энергией, которую напрасно было искать **в ком-то** из остальных членов группы.

(Джордж Мартин, Летящие сквозь ночь)

- **О**, genç, sağlıklı, hayat dolu birisi, grubun geri kalan üyelerinden **kimsede** aranmasına gerek kalmayan bir enerji saçıyordu.

1.3.2.2. Sıfatlarla Bağıntılı Zamirler

Nesne veya kişilerin özelliklerini gösterirken kullanılır. Cümlede cins, sayı değişikliğine ve isim halleri çekimine uğrayabilirler. Ama diğer zamirlerin aksine “**каков ve таков**” zamirleri cümlede çekime uğramazlar ve cümlede sadece yüklem olarak kullanılabilirler.

-**Каков** итог, можете себе представить. (Р. Т. Стаут)

- Sonucun **nasıl** olduğunu kendiniz tahmin edebilirsiniz.

3. şahıs iyelik zamirleri olan “**его, ее, их**” cümlede değişime uğramaz.

- Взгляд **его** серых глаз, казалось, прощупывал девушку.

(Энни Уэст, В объятиях незнакомца)

-**Onun** gri gözleriyle bakışı sanki bir kızı gözetliyor gibiydi.

İyelik ve belirtili zamirlerin tümü, işaret, soru, ilgi, olumsuz ve belirtisiz zamirlerin bir kısmı sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna girer;**какой, чей, который, такой, какой-то, чей-нибудь, некий, тот, этот, никакой, ничей, всякий, любой, другой** gibi.

- **Другие** города и страны открывают вам свои объятия, и может быть где-то там вы найдёте уют. (Татьяна Борщ)

-**Баşка** şehirler ve başka ülkeler size kollarını açacaktır ve orada bir yerde kalacak bir yer bulabilirsiniz

1.3.2.3. Sayılarla Bağıntılı Zamirler

Nesneleri veya kişileri, kesin bir şey belirtmeden, nicelik olarak gösteren zamirlerdir. Cümlede sayı ve tür değişimleri yoktur. Bu zamirler şunlardır;**столько, сколько, несколько, сколько-то, сколько-нибудь**.

- **Сколько** ещё лет она сможет так прожить?

(Энни Уэст, В объятиях незнакомца)

-О, **каç** yıl daha böyle yaşayabilir?

-Я работаю над **несколькими** проектами.

-Ben **birkaç** proje üzerinde çalışıyorum.

-Только дураки похваляются тем, **сколько** они могут выпить.

(Маргарет Этвуд, Пенелопида)

-Sadece aptallar ne kadar alkol içebildikleriyle övünebilirler.

1.3.2.4. Zarflarla Bağıntılı Zamirler

Sıfatlarla bağıntılı zamirlere benzer olarak nesne ya da kişinin özelliklerini gösterirken kullanılır. Ama cümlede değişime uğramaz ve cümledeki faaliyeti niteler. Bu özellik sayesinde zamirlerle zarflar ilişkilendirilir. Zarflarla bağıntılı zamirlerin cins ve sayı değişim özellikleri yoktur. Ayrıca cümlede ismin hallerine göre çekime uğramazlar. Zarflarla bağıntılı zamirlerden bazıları şunlardır; **где, куда, откуда, как, когда, почему, почему-то, отчего-нибудь, зачем-то, иногда, всегда.**

-Неизвестно **откуда** появился этот страх, но его необходимо побороть.

(Энни Уэст, В объятиях незнакомца)

-Bu korkunun nereden ortaya çıktığı bilinmiyor, ama onu yenmek gerekiyor.

- Ему **всегда** удавалось успешно разделять личную жизнь и дела.

(Энни Уэст, В объятиях незнакомца)

- Her zaman kişisel yaşamını ve işini birbirinden başarılı bir şekilde ayırır.

1.4. RUS DİLİNDE ZAMİRLERİN İSİM HAL EKLERİNE GÖRE ÇEKİMLERİ

Rus dilinde zamir gruplarının her birinin kendine özgü ismin hallerine göre çekimleri vardır (Arbatova, 2012: 158). Aşağıda bu özellikler detaylı bir şekilde incelenmiştir.

1. Rus dilinde şahız zamirleri cümlede ismin tüm hallerinde sadece son ekleri değil tümünden kelime değişime uğrarlar:

И.п.→я, ты, мы, вы, он, оно, она, они

Р.п. →меня, тебя, нас, вас, его, его, ее, их

Д.п.→меня, тебя, нас, вас, его, его, ее, их

В.п. →меня, тебя, нас, вас, его, его, ее, их

Т.п. → мной (мною), тобой (тобою), нами, вами, им, им, ей (ею), ими.

П.п.→(обо) мне, (о) тебе, (о) нас, (о) вас, (о) нем, (о) нем, (о) ней, (о) них.

2. “**Себя (kendi)**” dönüşlü zamirinin yalın hali yoktur. İsmin değişen hallerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

И.п.-

Р.п. →себя

Д.п. →себе

В.п. → себя

Т.п. →собой (собою)

П.п. →(о) себе

3. Tür ve sayı kategorisine sahip olan bazı zamirler sıfatların sahip olduğu ismin hallerindeki çekimlerine göre cümlede çekime uğrar:

Притяжательные местоимения (iyelik zamirleri); **мой (benim), твой (senin), наш (bizim), ваш (sizin), его (erkek cins ve orta cins için onun), её (dişi cins için onun), их (onların)** gibi.

Указательные местоимения (işaret zamirleri); **тот (şu), этот (bu), такой (böyle)** gibi.

Вопросительные/относительные местоимения (soru ve ilgi zamirleri); **какой (nasıl), который (her), чей (birisinin)** gibi.

Определительных (belirtili zamirler); **самый (en), сам (kendi), весь (bütün, herbir), всякий (bütün, herbir), иной (başka)** gibi.

И.п. →наш, наша, наше, наши; такой, такая, такое, такие

Р.п. →нашего, нашей, нашего, наших; такого, такой, такого, таких

Д.п. →нашему, нашей, нашему, нашим; такому, такой, такому, таким

В.п. →нашего, нашу, нашего, наших; такого, такую, такого, таких

Т.п. →нашим, нашей, нашим, нашими; таким, такой, таким, такими

П.п. →(о) нашем, (о) нашей, (о) нашем, (о) наших; (о) таком, (о) такой, (о) таком, (о) таких“

“**Сам весамый**” belirtili zamirleri görünüşte benzer olmalarına rağmen isim ile halinde çekimleri farklı olur:

И.п. → самый, сам

Р.п. → самого, самого

Д.п. → самому, самому

В.п. → самого, самого

Т.п. →самым, самим

П.п. →(о) самом, (о) самом

Belirtili zamirlerden “**весь,вся, все**” zamirlerinin çekimleri de birbirlerinden farklıdır:

И.п.→ весь, вся, все

Р.п.→ всего, всей, всех

Д.п.→ всему, всей, всем

В.п. → всего, всю, всех

Т.п. → всем, всей (всею), всеми

П.п. → (обо) всем, (обо) всей, (обо) всех

Soru, ilgi ve bazı olumsuzluk zamirleri “**никто, ничто**” cümlede ismin hallerine göre çekime uğradığında zamir temelden değişime uğrar:

И.п. → кто, что, никто, ничто

Р.п. →кого, чего, никого, ничего

Д.п. →кому, чему, никому, ничему

В.п. →кого, что, никого, ничто

Т.п. →кем, чем, ничем, ничем

П.п. →(о) ком, (о) чем, ни о ком, ни о чем.

Yukarıda belirtildiği gibi olumsuzluk zamirleri ismin –e halinde (п.п) üç kelime olarak yazılır.

4. Dönüşlü zamirde (**себя**)olduğu gibi bazı olumsuzluk zamirlerinin de yalın hali (именительный падеж) yoktur:

И.п. –

Р.п. →некого

Д.п. →некому

В.п. →некого

Т.п. →некем

П.п. →не о ком.

5. Belirtisiz zamirler soru ve ilgi zamirlerindeki gibi çekime uğrarlar ilgeç çekime uğramaz:

И.п. →какой-либо, кое-что

Р.п. →какого-либо, кое-чего

Д.п. →какому-либо, кое-чему

В.п. →какого-либо, кое-что

Т.п. →каким-либо, кое-чем

П.п. →(о) каком-либо, кое о чем

6. Belirtisiz zamirlerden biri olan “**некий (biri)**” zamiri cins, sayı değişikliğine ve isim hallerine göre çekimine sahiptir. Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubundan olduğu için ismin hallerine göre çekimi Rus dilindeki sıfatların ismin hallerine göre çekimleri gibidir.

Eril cinsi belirten “**некий (biri)**” belirtisiz zamirinin ismin hallerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

И.п. → некий

Р.п. →некоего

Д.п. →некому

В.п. →некоего

Т.п. →неким (некоим)

П.п. →(о) некоем

7. İşaret zamirlerinden “**таков**”, ilgi zamirlerinden “**каков**”, belirtisiz zamirlerden “**некто ve нечто**” ve zarflarla bağıntılı zamirlerden “**там, куда, где, когда, так**” zamirlerinin ismin hallerine göre çekimleri yoktur.

1.5. RUS DİLİNDE ZAMİRLERİN CANLI VE CANSIZ VARLIKLARLA KULLANIMI

Şahıs zamirlerinden **“я, мы, ты, вы”**, konuşmacı ve dinleyici kişiyi bildirmek için ve canlı varlıklar için kullanılır. Soru zamirlerinden **“кто”** sorusuna cevap verir. Bu zamirler canlı varlık olarak düşünüldüğü için ismin i-halinde (винительный падеж) kullanıldığında ismin –in halindeki gibi (родительный падеж) çekime uğrarlar. Ama Rus edebi dilinde bu zamirler kişileştirme ifadesi olarak da kullanılabilir ve cansız varlık olarak kabul edilen doğa varlıklarını canlı varlık olarak gösterebilirler. Örneğin;

-Скажи **мне**, ветка Палестины, где **ты** росла, где **ты** цвела?

(Лермонтов, Ветка Палестины).

-Söyle bana Filistin dalı, sen nerede doğdun, sen nerede çiçek açtın?

“Он, она, оно, они” zamirleri canlı ve cansız varlıkları belirtmek için kullanılır. **“кто?”** ve **“что?”** sorularına cevap verir. Bu zamirler de her zaman ismin i- halinde (винительный падеж) kullanıldığında ismin -inhalindeki gibi (родительный падеж) çekime uğrarlar (**его, её**).

İlgi zamirlerinden **“кто ve что”** ve soru zamirlerinden **“кто?”**ve**“что?”** arasında canlı ve cansız varlıkları belirtmede farklılık vardır. İlgi zamiri **“кто”** sadece canlı kişileri göstermek için kullanılır. İlgi zamiri **“что”** ise hem canlı varlıkları hem cansız varlıkları gösterirken kullanılır, yani cansız varlık cümlede cansız anlamını yitirir. Soru zamiri **“кто?”** sadece canlı varlıkları belirtmede kullanılırken soru zamiri **“что?”** sadece cansız varlıkları belirtirken kullanılır.

-Слава борцам, что за правду вставали!

(С. Михалков, Партия - наш рулевой).

-Hakikat için ayağa kalkan savaşçılarınşerefine!

“Кто- ve что- (кто-то, что-нибудь vb.) bileşenli belirtisiz zamirlerle ilgi zamirleri arasında canlı ve cansız varlıkları belirtmede farklılıklar vardır. Ama **“что-“** bileşenli zamirler ilgi zamirinde olduğu gibi belirtisiz zamirlerde de varlığın cansız anlamını kaybetmesine sebep olur.

“Все на **что-нибудь** похоже,

На **кого-то** и на **что-то**.

Встала радуга над рожью,

Как огромные ворота.” (Л. Татьяничева, Зелёное лукошко)

“Her şey **bir** şeye benziyor,

Birisine ve **bir** şeye.

Çavdar tarlası üzerinde bir gökkuşağı çıktı,

Büyük bir kapıya benzeyen.”

Yukarıdaki cümlede “**кто-то**” zamiri canlı bir varlığı “**что-то**” zamiri ise cansız bir varlığı belirtmektedir. Ama “**что-нибудь**” zamiri içinde hem canlı hem cansız varlık bulunan genel bir anlam taşımaktadır.

1.6. RUS DİLİNDEKİ ZAMİRLERİN VE DİĞER SÖZCÜK TÜRLERİNİN BİRLEŞİMİNDEN ORTAYA ÇIKAN YENİ ANLAMLI KELİMELER

E.N. Sidorenko çağdaş Rus dilinde kontaminasyon (контаминация) adı verilen; ayrı ayrı kelimeleri birleştirerek anlamlı yeni bir kelime elde etme yöntemi (Mustafayev ve Şerbinin, 1996: 338) olarak tanımlanan zamirlerin diğer sözcük türleriyle birleşip yeni bir kelime ortaya çıkarma özelliklerinin olduğunu ifade etmiştir (Sidorenko, 2002: 153).

Sidorenko’ya (2002: 154) göre bu özellikler üç gruba ayrılır:

1. Zamirsel-yüklem kontaminasyonları: Zamirlerin öznesiz yüklemsel kelime gruplarıyla oluşturdukları zamirlerdir; **нечего, некого, некогда, негде, некуда, неоткуда, незачем, неотчего**.

Nicelik olarak büyük bir kelime gurubunu oluşturur. Değişen kelime grupları “некого, нечего” ve değişmeyen kelime grupları “**негде, некуда, неоткуда, некогда, незачем, неотчего**” içerir.

Bu gruptaki zamirlerin öznesi yoktur ve yüklem mastar halinde kullanılır: нечего читать (okuycak hiçbir şey yok), негде гулять (gezecek bir yer yok), незачем спорить (tartışacak bir konu yok). Burada olumsuzluk zamirlerinin belirtisiz zamirlerle karıştırılmamasına dikkat etmek gerekir bu konuda gerekli bilgi tezin belirtisiz zamirler kısmında belirtilmiştir.

Bu gruptaki “**нечего** ve **негде**” zamirler aynı anda iki sözcük türü özelliğine geçebildiği için olumsuzluk zamirleri grubundan ayrılırlar ve kişisiz yüklem zamirleri olarak nitelendirilirler.

2. Zamirsel bağlaç kontaminasyonları: İlgili zamiri veya bağlaç sözcükleri olarak da adlandırılabilir; **кто, что, какой, чей, который, сколько, где, куда, откуда, как, когда, почему, отчего, насколько.**

Geleneksel olarak dilbiliminde, bağlaç kelimeleri olarak adlandırılan ilgili zamirlerinin semantik kategorisi ön plana çıkar. Ses şekli olarak soru zamirleriyle eşit olsalarda soru zamirlerinden ayrı özelliklere sahiptirler.

-Тот случай, о каком я хочу рассказать, произошёл в троллейбусе номер пять.

-Anlatmak istediğim şey, beş numaralı trolleybüste meydana gelen o olaydı.

-Я понял, что значит восторг.

-Zevkin ne anlama geldiğini biliyorum.

3. Zamirsel ilgeç kontaminasyonları: Zamirlerin ve ilgeçlerin özelliklerinin birleştiren kontaminasyonlardır; bazı cümlelerde “**сам**” zamiri, ünlem belirten cümlelerde ise **какой, как, сколько** kelimeleri.

Bu grupta ilgili ünlem zamirleri ya da zamir kökenli ünlem ilgeci olarak adlandırma yapılabilir; **Какая погода! (Ne hava ama) Какой вечер (Ne akşam ama)! Какое утро (Ne sabah ama)!** Bu cümlelerde genellikle olumlu anlam vardır. Ama en doğru tercümenin konteksten bakılması gerektiğini unutmamak gerekir.

“**Сам**” zamiri cümlede ilgeç özelliğini zamirle birleştirdiğinden zamirsel ilgeç kontaminasyonuna dâhil edilmez. İsmin hallerine göre çekimlere, sayı ve cins değişikliğine sahip olduğundan cümlede zamir mi yoksa ilgeçmi olduğu konusunda değişiklik gösterebilir.

“**Самый**” kelimesinin geleneksel olarak zamirlere ait olduğu bilinmektedir. Ama E. Sidorenko (2002:158) bu kelimenin aslında oraya ait olmadığını hem ilgeç hem zamir özelliği taşıdığını ifade etmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇEDEKİ ZAMİR KAVRAMI VE KATEGORİK SINIFLANDIRILMASI

2.1. TÜRKÇEDE ZAMİR KAVRAMI

Türkçede zamirler adların yerlerini tutan, kişileri ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan bir gramer kategorisidir (Korkmaz, 2003: 399). Türk Dil Kurumu zamir kelimesini “adıl” kelimesi olarak kullanmaktadır.(TDK, 1982: 885)

S. Güneş (1997:153) zamirlerin varlık adları yerine kullanılan kelimeler olduğunu, T. Banguoğlu (1998: 256) ardında bir nesne ya da kimse kavramı olan ve dolayısı ile isimlerin yerini tutan kelimelere zamir dendiğini ifade etmiştir.

Tahir Nejat Gencan (1979:252) zamirleri: “Tümcede adların, önce geçmiş kavramların yerlerini tutamın ve söyleyenle kendisine söylenen kimseleri hatırlatan sözcüklere Adıl denir.”

Dil bilimcilerin tanımlamalarında birçok farklılık olmasına rağmen buluştukları ortak nokta zamirlerin ismin yerine kullanılan isim sözcükleri olduğudur.

Türk dilbilimcilerinden Muharrem Ergin (1977: 264) zamirlerin dilgilisi açısından isim sınıfından kelimeler olduğunu ifade etmiştir. Zamirler isim grubuna dâhil olmalarına ve kullanışları bakımından isim gibi muamele görmelerine rağmen isimlerle aralarında bazı ayrıcalıklar vardır. Bir kişi ya da nesneye ait bir isim kullanıldığında zihninizde bir kavram canlanır. Oysaki Türkçe’deki zamirlerin anlamları Rusçada da olduğu gibi yalnızca kontekst içinden ortaya çıkar. Yani ismin yerini tutan zaminin isimle bağlantısı bilinmeden neyi belirttiği bilinemez. Örneğin “O, benim milletimin yıldızıdır parlayacak!” (Mehmet Akif Ersoy) cümlesinin İstiklal Marşı’nın dizelerine ait olduğu ve diğer dizelerinden de yola çıkarak bu cümlede kullanılan “o” zamininin al sancağı belirttiği kontekst olmadan asla bilinemez. Türk dilbilimci Muharrem Ergin (1977: 262) zamirlerin anlamlarıyla ilgili şu ifadeyi kullanmıştır: “İsimlerin aksine zamirlerin tek başlarına kelime olarak manaları yoktur. Ancak nesne biliniyor ve bir zamirle ifade ediliyorsa zihinde nesneyle zamir arasında bir bağ kurulur ve zamir geçici olarak o nesneyi karşılar.”

Zamirlerin isimlerden bir diğer farkı da birkaç kelime haricinde yapım eki almamalarıdır. Meselâ, ben'den ben-lik, ben-cil yapılır, fakat aynı ekler bu veya şu'ya eklenemez (Ergin, 1977: 264).

Türkçedeki zamirler Rusçadaki zamirlerde olduğu gibi sayı ve hal bakımından değişikliğe uğrayabilir. Örneğin; “bu, buna, buraya, buradan, kimi, kimden, kimileri gibi.

Türkçedeki zamirleri Rusçadaki zamirlerden ayıran en önemli özelliklerden birisi Rusçada bazı zamirler isimlerin hemen önünde kullanılabilirken Türkçede hiçbir zamir cümlede isimden önce kullanılamaz. Kullanıldığı takdirde bu kelimenin türü değişir ve sıfat türüne dönüşür. Sadece tamlayan durumunda isimden sonra kullanılabilir.

Örneğin;

-Некоторыми успехами вашего сына я доволен.

-Oğlunuzun bazı başarılarından memnunum.

Rusçada bu cümledeki “некоторый” zamiri isimden önce kullanılmıştır ve tür olarak zamirdir. Yalnız bu cümleyi Türkçeye tercüme ettiğimizde “Oğlunuzun bazı başarılarından memnunum” cümlesinde bazı sözcüğü isimden önce kullanıldığı için Türkçede belirtisiz sıfat türüne dönüşür. Bu cümlede sözcüklerin yeri değiştirildiğinde “Oğlunuzun başarılarının bazılarında memnunum” bazı kelimesi isim tamlaması durumuna düşer ve tür olarak zamir görevinde kullanılır.

Türkçe eklemeli bir dil olduğu için Türkçedeki zamirler de eklemeye elverişlidir. Bazı istisna durumlar haricinde (benlik, bencil, bensiz, sensiz gibi yapım eki alıp türemiş kelimeler) Türkçe'deki zamirler ses uyumu dikkate alınarak kişi ve nesne adlarının aldığı çoğu çekim ekini alabilirler. Burada dikkat edilmesi gereken ben ve sen zamirlerinin çoğulunun biz ve siz kelimeleriyle yapılmasıdır. Bu durumun dışında iyelik ekleri, ilgi ekleri ve çoğul eki alabilirler.

Türkçede zamirler sınıflandırma açısından dilbilimcilerin zamirler konusunda uzlaşmadığı konulardan birisidir. Örneğin M. Ergin (1977: 304-314) zamirleri beş guruba ayırmaktadır; şahıs, işaret, soru, belirsizlik ve bağlama zamiri. T.N. Gencan (1979: 252) ise zamirleri; kişi adıları, im adıları, belgisiz adılar, soru adıları ve ilgi adıları olarak sınıflandırmıştır.

Türkçedeki zamirlerin sınıflandırılması konusunda bu tezde Zeynep Korkmaz'ın Türkiye Türkçesi Grameri isimli kitabındaki sınıflandırma esas alınmıştır. Korkmaz'a (2003: 404) göre Türkçedeki zamirler yapı bakımından ve işlev bakımından olmak üzere iki grupta sınıflandırılır:

2.1.1. Yapıları Bakımından Zamirler

Yapıları bakımından zamirler basit, birleşik, türemiş olmak üzere üç gruba ayrılırlar:

a) Basit zamirler

Tek kelimedenden oluşan kök halinde herhangi bir iyelik veya ilgi eki almamış olan zamirlerdir: **ben, sen, o, biz, siz, onlar, kendi, bu, şu.**

-*Beni bir sen anladın, sen de yanlış anladın.*

“*Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.*”

(Mehmet Akif Ersoy)

b) Türemiş zamirler

İsim, sıfat ve zarf grubundaki bazı sözcüklere iyelik ve ilgi eki getirilerek türetilen zamirlerdir: **biri, birisi, başkası, benimki, önceki, sonraki, yanındaki** gibi.

-İnci'deki zerafet, *Füsun'dakinden* kat kat üstündür.

-Seni arayan ben değildim, *başkası* aramıştır.

c) Birleşik zamirler

Birleşik zamirler, birden fazla zamir ya da başka gramer kategorisinde adların belirli kalıplar içinde birleştirilmesinden oluşmuş zamirlerdir. Türkiye Türkçesindeki birleşik zamirler, yapıları bakımından genellikle ya şahıs, işaret ve belirsiz zamirlerin bağlama kalıbında art arda gelmesiyle yahut da çeşitli yapıdaki birleşik sıfatların iyelik ekleri alarak zamire dönüşmesinden oluşmuştur (Korkmaz, 2003:148). Türkçedeki birleşik zamirlerden bazıları şunlardır: **falan filan, öteki beriki, birazı, birkaçı, birçoğu, hiçbir sen ben, her birimiz, iyisi kötüsü** gibi.

-Dün resim sergisine gittim, ama *hiçbirini* beğenmedim.

- Toplantıya katılanların birçoğu Azerbaycan'dan gelmişti.

2.1.2. İşlevleri Bakımından Zamirler

İşlevleri bakımından Türkçedeki zamirler 7'ye ayrılır: 1. Şahıs Zamirleri, 2. Dönüşlü Zamirler, 3. İşaret Zamirleri, 4. Aitlik Zamirleri, 5. Belirtisiz Zamirler, 6. Soru Zamirleri, 7. Bağlama Zamiri(Korkmaz, 2003: 405).

2.1.2.1. Şahıs Zamirleri

Varlıkları kişi olarak gösteren, kişi adlarının yerine geçen zamirlere şahıs zamirleri denir; ben, sen, o, biz, siz, onlar. Bunlara dil bilgisinde birinci şahıs, ikinci şahıs, üçüncü şahıs adı verilir.

Türkçede şahıs zamirleri üçü tekil üçü çoğul olmak üzere altı guruba ayrılır: 1. tekil şahıs zamiri, 2. tekil şahıs zamiri, 3. tekil şahıs zamiri ve 1. çoğul şahıs zamiri, 2. çoğul şahıs zamiri, 3. çoğul şahıs zamiri.

Şahıs zamirlerinin Türkçedeki ismin hallerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

Tablo 2.1. Şahıs Zamirlerinin İsmi Hallerine Göre Çekimleri

Hal	Tekil			Çoğul		
	1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs	1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs
Yalın hal	ben	sen	O	biz	siz	onlar
Yönelme (İsmi –e hali)	bana	sana	Ona	bize	size	onlara
Yükleme (İsmi –i hali)	beni	seni	Onu	bizi	sizi	onları
İlgi hali (İsmi –in hali)	benim	senin	Onun	bizim	sizin	onların
Bulunma (İsmi –de hali)	bende	sende	Onda	bizde	sizde	onlarda
Ayrılma (İsmi –den hali)	benden	senden	Ondan	bizden	sizden	onlardan
Vasıta (İsmi ile hali)	benimle	seninle	onunla	bizimle	sizinle	onlarla
Eşitlik	bence	sence	Onca	bizce	sizce	onlaca

Burada dikkat çeken şey birinci şahısların “benim ve bizim” olmalarıdır. Genitif eki (ilgi hali) aslında “-ın, -in” olduğu halde bunlarda “-im” şekline geçmiştir. Bu birinci şahıs iyelik eki -m’nin tesiriyle olmuştur (Ergin, 1977: 307). Ayrıca eşitlik halinde konuşma dilinde kullanılan “**benle, senle, sizle, bizle**” gibi kullanım yanlışlarına dikkat etmek gereklidir.

“**Sen** yarını düşünmezsen Yarın **seni** kim düşünecek” (Namık Kemal)

“Rus telaffuzuyla Gasprinski diye tanıdığımız İsmail Bey bugün Ankara’ya ve yarın Yedisuya heykeli dikilecek büyük türklerden biridir. Ne yazık ki **onu** Türkiye gençliği henüz lazım olduğu kadar tanımıyor.”

(Nihal Atsız, Tarih, Kültür ve Kahramanlar)

Şahıs zamirleri yapım eklerinden bazılarını alarak veya zarf gurubu içinde bulunarak zarf görevi yapabilirler (Eraslan, 1999: 343).

“Tam **bizlik** bir ev olmuş.”

2.1.2.2. Dönüşlülük Zamiri

Zeynep Korkmaz’ın ifadesiyle (2003: 415): “Dönüşlülük zamiri, şahıs zamirlerinden daha güçlü bir anlam taşıyan, onları anlamca katmerli kılan pekiştirilmiş bir tür şahıs zamirlerdir. Bunlara dönüşlülük zamiri denmesinin sebebi, zamirin, yapılan işin yapana dönüşünü gösteren bir işlev yüklenmiş olmasındandır. Şahısların aslını, özünü bildirenve kendi sözüne iyelik eklerinin getirilmesiyle kurulan bu zamir “kendim, kendin, kendi, kendisi, kendimiz, kendiniz, kendileri” biçimleriyle tüm şahısları temsil eder.”

Cümlede yapılan işin yapana döndüğünü gösteren zamirlere dönüşlü zamir denir. Cümlede çekim ekleri alarak tekilden çoğula ve ismin tüm hallerine çekilebilir.

“**Kendimi** kaptırarak tekerleğin sesine

Uzanmışım kalmışım yaylının şiltesine.” (Faruk Nafiz Çamlıbel, Han Duvarları)

Üçüncü şahıs tekil dönüşlülük zamirinin çekimleri zamir -n’si kullanılarak yapılır (Banguoğlu, 2007: 365).

“Hakikaten Anglo-Saksonlar tasavvur edilemeyecek kadar güzel. Fakat işte Paris’in de **kendisine** göre bir havası var.” (A.H. Tanpınar, Adalet cimcoz’a mektup)

2.1.2.3. İşaret Zamirleri

İşaret zamirleri varlıkları işaret ederek göstererek karşılayan zamirlerdir: bu, şu, o, bunlar, şunlar, onlar gibi. İşarer; zamanda, mekânda ve tasavvurda uzaklık ve yakınlık kavramına bağlı olduğundan, konuşana oranla bu ve bunlar en yakında, şu ve şunlar biraz daha uzakta, o ve onlar da uzakta olan varlıkları göstermek için kullanılır (Korkmaz, 2003:421).

“**Şuralarda** bir hamam vardı, dedim kendi kendime.”

(S. F. Abasıyanık, Lüzumsuz Adam)

Dilimizde bu, şu, o ve bunların çoğul şekli olan bunlar, şunlar, onlar olmak üzere altı işaret zamiri vardır. Çoğul şekilleri çoğul eki getirilerek yapılmıştır ve bu birleşme sırasında araya zamir n’si girmiştir. Bu, bunlar en yakındaki; şu, şunlar biraz daha uzaktaki; o, onlar ise uzaktaki nesneler için kullanılır (Ergin, 1977: 272).

Tablo 2.2. İşaret Zamirlerinin İsmi Hallerine Göre Çekimleri

Yalın hal	bu	şu	O	bunlar	şunlar	onlar
Yönelme (İsmi –e hali)	buna	şuna	Ona	bunlara	şunlara	onlara
Yükleme (İsmi –i hali)	bunu	şunu	Onu	bunları	şunları	onları
İlgi hali (İsmi –in hali)	bunun	şunun	Onun	bunların	şunların	onların
Bulunma (İsmi –de hali)	bunda	şunda	Onda	bunlarda	şunlarda	onlarda
Ayrılma (İsmi –den hali)	bundan	şundan	Ondan	bunlardan	şunlardan	onlardan
Vasıta (İsmi ile hali)	bununla	şununla	Onunla	bunlarla	şunlarla	onlarla
Eşitlik	bunca	şunca	Onca	bunlarca	şunlarca	onlarca

Burada dikkat etmemiz gereken “o” zamirinin hangi türe ait olduğudur. “O” sözcüğü cümlede işaret sıfat, şahıs zamir veya işaret zamiri olabilir. İşaret zamiri olduğunu anlamak için “o” sözcüğünün insandan başka bir adın yerini tutması gereklidir.

“Onu bunu bırak da, Yasin ağayı pekiştirmeyi unutma.”

(Orhan Kemal, Hanımın Çiftliği)

Bu zamirler dışında T. Gencan’ın im adları olarak nitelendirdiği işaret zamirlerine öteki, beriki sözcükleri, yer gösterme anlamlı bura, şura, ora sözcükleri vetarz anlamlı böyle, şöyle, öyle zamirleri de işaret zamirleri grubuna girmektedir (Gencan,1979: 264).

“Ben ölürsem bayrağımın altında ölürüm şüradan şüraya kımıldamam.”

(Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Zoraki Diplomat)

2.1.2.4. Aitlik Zamirleri

T. Gencan gibi dilbilimcilerin ilgi adlı olarak adlandırdığı aitlik zamirini Zeynep Korkmaz kitabında şöyle tanımlamıştır: “Şahıs ve işaret zamirleriyle oluşturulan isim tamlamalarında tamlanan ismin kaldırılarak yerine –ki ekinin getirilmesiyle oluşturulan zamirler aitlik zamirleridir. Bu zamirler –ki ekinin yardımıyla bir varlığı ilgili bulunma, ait olma anlamı ve işlevi ile temsil etme görevi yüklenmişlerdir.” (Korkmaz, 2003: 430).

“Bir hanımefendiden çok, bir hanımefendi sesi çıkarmaya çalışan bir cadalozun sesiydi onunkisi.”

(Orhan Pamuk. Kara Kitap)

T. Gencan ise bu zamiri birinci türlü ad tamlamalarında tümleyenin sonuna gelmiş ve tümlenenin yerini tutmuş yani isim tamlamasında adların yerini tutan –ki’lere adıl dendiğini ifade etmiştir (Gencan,1979: 268).

“Benimki benden gitti. Ellerin ki yaşasın.” (H. Rahmi Gürpınar, Ecir ve Sabır)

Aitlik zamirleride diğer zamirler gibi iyelik, çokluk ve ad öekim eki alabilirler (Korkmaz, 2003: 430).

“Bizimkiler her yaz İstanbul’a giderler.” (Orhan Kemal, Arka Sokak)

İlgi zamirleri çoğul ekinden önce veya sonra kullanılabilir. Çoğul eki, “-ki”den sonra geldiğinde -ki çoğul anlamı kazanır (Hengirmen, 1999: 225)

“Büyük hanım kahvaltıya inmeyecekmiş, dedim. Sizinkileri veriyorum.

(Orhan Pamuk, Sessiz Ev)

“Her zengin kızı Florans Naytingel olamıyor... Evet; hele bizimkilerininki...”

(M.N. Sepetçioğlu)

2.1.2.5. Belirtisiz Zamirler

Belirsizlik zamirleri, varlıkları mahiyetleri hakkında bilgi vermeden, belirsiz bir şekilde göstermeye yarayan zamirlerdir. S. Güneş (1997: 159) belirtisiz sıfatların iyelik eki alarak belirtisiz zamire dönüştüğünü ifade etmiştir.

“Bir köşe başında yüksekçe bir kütüğün üstüne oturmuş biri nal dövüyordu.”

(Yahya Kemal, İnce Memed)

Zeynep Korkmaz’ın ifadesi ile belirtisiz zamirler, kişileri ve nesneleri belirsiz olarak temsil eden zamirlerdir. Belirtisiz sıfatlara iyelik eki ve -ki eki getirilerek kişileri ya da nesneleri belirsiz olarak gösteren zamirlere belirtisiz zamir denir: biri, birisi, başkası, birisi, bizim, birileri, kimi, kimisi, çoğu, hepsi, öbürü, öteki, beriki, hiçbir, birçoğu, birtakımı, birkaç, bazı, herkes, hiç kimse, hiçbir gibi (Korkmaz, 2003: 430).

“Öteden saikalar parçalıyor afakı;

Beriden zelzeleler kaldırıyor amakı.”

(Mehmet Akif Ersoy)

“Davutpaşa’daki karargâhta, çadırlardan *birine* yerleşmiş, gece rüyasında yine o esrarengiz yeniçerileri görmüştü.” (İ.O. Anar, Puslu Kıtalar Atlası)

T. Gencan da belirsizlik zamirlerinin belgisiz sıfatlarla kurulmuş takımlardan adlar düşünce bu belgisiz sıfatın belirsizlik zamirine dönüştüğünü ifade etmiştir. Ayrıca sıfatlarla ilgisi olmayan adıl olarak doğmuş benzeyen sözcüklerinde var olduğunu dile getirmiştir (Gencan, 1979: 265).

“Boğazın en kıpır kıpır hanımlarının, en süslü beylerinin yeridir burası. Burada halk yoktur. Kimse de halkın burada olmadığını bilmemektedir.”

(S. Birsal, Boğaz İçi Şıngır Mıngır)

Bu kelimeler dışında Türkçede belirtisiz zamir olarak kabul edilen bazı isimler şunlardır: adam, insan, kimse, nesne, şey, falan ve sesli harfle başlayan kelimelere m- harfi getirilerek oluşturulan ve isimlerin başındaki sessiz harfi m- ye çevirerek oluşturulan kelimeler belirtisiz zamir olarak kabul edilir (Gencan,1979: 266).

“İnsan böyle birine gelin gelmeli ki...”

(Orhan Kemal. Hanımın Çiftliği)

“Para mara istemem.”

“Arkadaş markadaş bilmem ben.”

Belirsizlik zamirlerinin bir kısmı da birden fazla kelimenin bir araya gelmesinden oluşan birleşik keilme veya kelime grubu türünden zamirlerdir(Korkmaz, 2003: 438). Bunlarda çok kez birleşikteki ikinci kelimenin iyelik eki almasıyla zamire dönüşmüşlerdir: birkaçı, birçoğu, her biri gibi.

“Her biri sırtında çavdar, buğday, arpa karşılığı tahılla evine döndü.”

(Yahya Kemal, İnce Memed)

“Biraz önce getirdiklerinden bazılarını kendim için ayırdım.”

2.1.2.6. Soru Zamirleri

Soru zamirleri nesneleri soru şeklinde temsil eden, onların soru şeklindeki karşılıkları olan zamirlerdir (Ergin, 1977: 312).

Soru zamirlerinin birkaçı asıl soru zamirleridir: kim, ne, nere gibi. Öteki bir kaç da başka kelime sınıflarından alınan sözlerin iyelik eki ilavesiyle zamire dönüştürülmüş türleridir: hangisi, kaç gibi (Korkmaz, 2003: 441).

“Neyi varsa ona atalarından kalmıştır.”

(Y. K. Karaosmanoğlu. Zoraki Diplomat)

Tablo 2.3. “Ne?”ve “kim?”Soru Zamirlerinin İsmi Hallerine Göre Çekimleri

Hal	Ne?		Kim?	
	1. Tekil	2. Tekil	1. Tekil	2. Tekil
Yalın	Ne	neler	kim	kimler
Yönelme (İsmi –e hali)	neyi	neleri	kimi	kimleri
Yükleme (İsmi –i hali)	neyin	nelerin	kimin	kimlerin
İlgi hali (İsmi –in hali)	neye	nelere	kime	kimlere
Bulunma (İsmi –de hali)	nede	nelerde	kimde	kimlerde
Ayrılma (İsmi –den hali)	neden	nelerden	kimden	kimlerden
Vasıta (İsmi ile hali)	neyle	nelerle	kimle	kimlerle

“Ne” zamiri insanın dışında kalana varlıklarla keyfiyetler hakkında kullanılan soru zamirleridir (Bilgegil, 2009: 207). Ne ve kim soru zamirleri iyelik zamiri almaksızın hal ekleriyle çekime girer.

“Ne söyler şu doğa çoban çeşmesi!”

(Faruk Nafiz Çamlıbel. Han Duvarlar)

Z. Korkmaz’ın araştırmasına göre: “Ne zamirinin iyelik ve ad çekim ekleri olarak çekilmesi adlardan farklı değildir. Yalnız bu zamirin ilgi halini gösteren çekiminde kelime ünlü ile bittiğinde, çok kez ne-m, ne-n, ne-miz gibi şekiller yerine genellikle ne-y-im, ne-y-ime ne-y-imiz, ne-y-iniz gibi –y-’li şekillerin benimsendiği görülmektedir.” (Korkmaz, 2003: 444).

“Bir şeyim yok... Neyim olsun istiyorsun?”

(Ahmet Hamdi Tanpınar)

Soru zamiri “ne”, yer anlamlı –re ekini alır ve hal eki takılarıyla çekimlenir (Gencan,1979: 268):**Nereyi, nereden, nereye, nerede, neredeki** gibi.

Tablo 2.4. İyelik Zamiri Almış “ne?”Soru Zamirinin İsmine Hallerine Göre Çekimi

Hal	Tekil			Çoğul		
	1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs	1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs
Yalın hal	neyim	neyin	nesi (neyi)	neyimiz	neyiniz	neleri
Yönelme (İsmine –e hali)	neyime	neyine	nesine	neyimize	neyinize	nelerine
Yükleme (İsmine –i hali)	neyimi	neyini	nesi	neyimiz	neyiniz	nelerini
İlgi hali (İsmine –in hali)	neyimin	neyinin	nesinin	neyimizin	neyinizin	nelerinin
Bulunma (İsmine –de hali)	neyimde	neyinde	nesinde	neyimizde	neyinizde	nelerinde
Ayrılma (İsmine –den hali)	neyimden	neyinden	nesinden	neyimizden	neyinizden	nelerinden
Vasıta (İsmine ile hali)	neyimle	neyinle	nesiyle	neyimizle	neyinizle	neleriyle

“Kim” soru zamiri yapan/olan varlığı soru yoluyla temsil eder (Güneş, 1977: 162). İnsanlar için kullanılan soru zamiridir. Bu zamirin çoğul biçimi –ler çoğul ekiyle yapılır.

“Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?”

(Mehmet Akif Ersoy, Safahat)

“Çöl gülünün ardından Fırat’ı kim durdurur,

Mavi saöli Tuna’yı rüzgârı kim susturur.”

(Nurer Uğurlu, Kim)

Tablo 2.5. İyelik Zamiri Almış “**kim?**”Soru Zamirinin İsmi Hallerine Göre Çekimi

Hal	Tekil			Çoğul		
	1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs	1. şahıs	2. şahıs	3. şahıs
Yalın hal	kimim	kimsin	kimi	kimiz	kimsiniz	kimler
Yönelme (İsmi –e hali)	kimeme	kimine	kimine	kimimize	kiminize	kimilerine
Yükleme (İsmi –i hali)	kimimi	kimini	kimini	kimimizi	kiminizi	kimilerini
İlgi hali (İsmi –in hali)	kimimin	kiminin	kiminin	kimimizin	kiminizin	kimilerinin
Bulunma (İsmi –de hali)	kimimde	kiminde	kiminde	kimimizde	kiminizde	kimilerinde
Ayrılma (İsmi –den hali)	kimimden	kiminden	kiminden	kimimizden	kiminizden	kimilerinden
Vasıta (İsmi ile hali)	kimimle	kiminle	kimiyle	kimimizle	kiminizle	kimileriyle

2.1.2.7. Bağlama Zamiri

Bir kelimeyi, bir kelime grubunu veya bir cümleyi, başka bir kelimeye, bir kelime kelimeye, kelime grubuna veya cümleye bağlayan ve aynı zamanda içinde zamir anlam ve işlevini de bulunduran bir zamir türüdür (Korkmaz, 2003: 449).

Türkiye Türkçesinde tek bağlama zahirinin -ki olduğunu savunan Z. Korkmaz (Korkmaz, 2003: 450), bu zahirinin etimolojisini şöyle açıklamaktadır: “Eski Anadolu Türkçesinde bu işlev, yalnız başına bir soru zahir olan, ancak söz içinde iki ögeyi birbirine bağlama görevi de yüklenmiş olan “kim” zahir ile karşılanırdı. Eski Anadolu ve Osmanlı metinlerinde Türkçe kökenli “kim” bağlama zahir ile Farsça kökenli –ki zahir yan yana kullanılmıştır. Ne var ki, Osmanlı Türkçesinden Türkiye Türkçesine uzanan gelişme sürecinde “kim” zahir yerini –ki’ye bırakmıştır. Bu nedenle bugün Türkiye Türkçesinde –ki tek bağlama zahir olarak kullanılmaktadır.”

“Bu yol ki Hak yoludur, dönme bilmeyiz, yürürüz”

(Mehmet Akif Ersoy, Safahat)

“Öyle bir şarkı söyledi ki ona hayran olduk.”

T. Banguoğlu ki bağlama zamirinin çekiminin olmadığını,fakat bu zamiri, çekimli bir şahıs veya dönüşlülük zamiri olarak kabul eder (Banguoğlu, 1998: 553).

“Kumdan, ayın ondördü, bir öksüz çıkıverdi!

Lâkin o ne hüsrandı ki: Hissetmedi gözler;”

(Mehmet Akif Ersoy, Safahat)

Bağlama zamirleine ilinti cümle zamiri adını veren T. Banguoğlu -ki zamirine ek olarak konuşma dilinde kullanılan ve son zamanlarda yaygınlaşan hani zarfının da bağlama (ilinti) zamiri olduğunu ifade etmiştir. (Banguoğlu, 1998: 554).

“Dadaşlar diyarı derler adına, hani soğuğu sert, insanı mert olan.”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

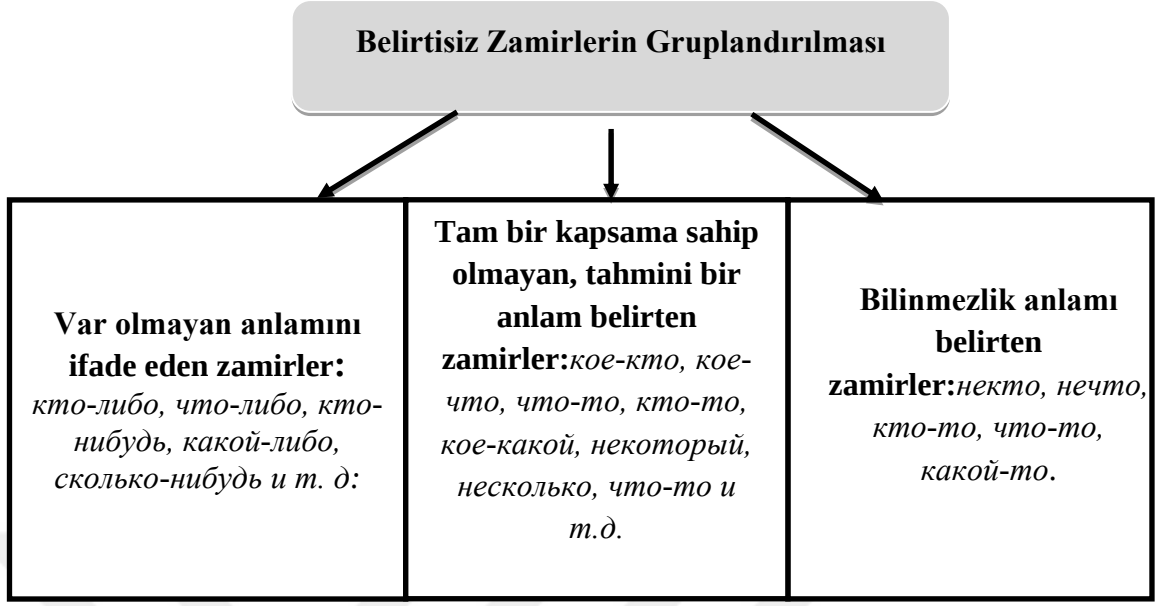
RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ VE TÜRKÇEDEKİ KARŞILIKLARI

3.1. RUS DİLİNDEKİ BELİRTİSİZ ZAMİRLERİN ANLAMSAL ÖZELLİKLERİ VE SINIFLANDIRILMASI

Rus dilinde cümlede isimlerin, sıfatların, zarfların ve sayıların yerine kullanılan, diğer nesnelerle ilgilerini gösteren sözcük ya da sözcük türlerine zamir denir. Zamirlerin belirgin sözcük anlamı cümle içerisinden elde edilir. Bu kuraldan yola çıkarak belirtisiz zamirlerin kelime anlamlarının cümle içerisinden yani diyalog esnasında ortaya çıktığı unutulmamalıdır. Çünkü bu zamirler cümlede yapı olarak olumlu kullanılırken bazı durumlarda anlamı olumsuz başka bir deyişle o kişiye ya da nesneye değer, önem gösterme ya da göstermeme anlamında kullanılabilirler.

Rus dilinde belirtisiz zamirler belirsiz bir nesneyi, belirsiz bir kişiyi, belirsiz bir zaman ve sayıyı gösterirler. N.S. Valgina, D.E. Rozental ve M.İ. Fomina'nın araştırmalarına göre Rus dilindeki belirtisiz zamirler kişiler ve nesneler üzerinde tahmini bir belirtme anlamına sahiptirler. Bu yazarların araştırmalarına göre belirtisiz zamirler soru zamirinden (**кто, что, чей, какой** gibi) ve ilgi zamirlerinden vurgulu “**не-**” öneki yardımıyla, “**кое-**” prefiksiyle ve **-то, -либо** ve **-нибудь** sonekiyle türemişlerdir. “**-то, -нибудь** ve **кое-**” birer ilgeçtir ve cümlede zamir ya da zarf olarak kullanılırlar. “**Не**” ise Rusçada olumsuzluk eki olarak bilinse de bazı cümle yapılarında soru zamirleriyle birleşip yeni bir kelime olarak belirtisiz zamir göreviyle kullanılabilmektedir.

L.İ. Rahmanova belirtisiz zamirlerle ilgili kendi sınıflandırmasını hazırlamıştır. Bu dilbilimcinin araştırmalarına göre belirtisiz zamirler 3 farklı anlamda kullanıma sahiptir ve bu anlamlarından ötürü cümle içindeki fonksiyonlarıyla ortaya çıkan 3 farklı grup oluşmuştur:

Şekil 3.1. Rus Dilinde Belirtisiz Zamirlerin Gruplandırılması

İlk gruptaki belirtisiz zamirler yazarın ya da konuşan kişinin bahsettiği kişi ya da nesne ile ilgili tam bir bilgiye sahip olmadığı bilgisi ortaya çıkmaktadır. İkinci ve üçüncü grupta yazar ya da konuşan kişi tam bir bilgiye sahiptir ama yine de bu belirtisiz zamirleri kullanır çünkü bu bilginin dinleyici için gereksiz olduğu düşüncesindedir ya da tahmini bir belirtmeden daha sonra gerekli bilgileri daha sonra sunar (Rahmanov ve Suzdaltseva, 1997)

Bu özellikler dışında belirtisiz zamirlerin kullanıldığı bir durum daha vardır. Yazar konuşmada belirtilen nesne ya da kişiyi herhangi bir sebepten ötürü dinleyiciye söylemek istemeyebilir. Bu sebep genellikle belirtilen kişi ya da nesnenin yazar ya da konuşan kişi için olumsuz bir izlenim kattığı içindir.

Belirtisiz zamirlerin dilbilimsel ve anlamsal sınıflandırılması, zamirlerin cümledeki veya ifadedeki farklı sözcük türlerinin anlamsal konumuna geçme özelliğini ortaya çıkarır. Bu sınıflandırmaya uyan bütün zamirler, isim zamirler, sıfat zamirler, sayı ve zarf zamirler arasında ayrılırlar (Sinko, 2008: 80-81).

Tablo 3.1. L.A. Sinko'ya Göre Belirtisiz Zamirlerin Dilbilimsel ve Anlamsal Sınıflandırılması

<i>B.Z. Grupları</i>	<i>Zamirlerin yalın hali</i>	<i>Kullanılan örnekler</i>
İsim Zamirler	«Кто» ve «что»	<i>Некто</i> окликнул капитана. <i>Birisi</i> kaptana seslendi. На сей раз это должно быть <i>нечто</i> необычное. Bu sefer bu alışılmadık <i>bir şey</i> olmalı.
Sıfat Zamirler	«Какой» и «чей»	По-видимому, у хозяина были <i>какие-то</i> догадки на этот счет. Görünüşe göre ev sahibinin bu hesapla ilgili bazı tahminleri var. Вчера я нашёл <i>чей-то</i> учебник. Dün <i>birisinin</i> ders kitabını buldum.
Sayı zamirler	«сколько», «который», «сколько-то», «несколько». Kendisinden sonra ismin –in halinde (в родительном падеже) isim alır.	Он прочитал <i>несколько</i> статей. Birkaç makale okudum. <i>Который</i> день на море бушевал шторм. Birkaç gün denizde fırtına esti.
Zarf zamirler	как, где, куда, откуда, почему, зачем.	Вечером все <i>куда-то</i> ушли. Akşamleyin herkes bir yere gitti.

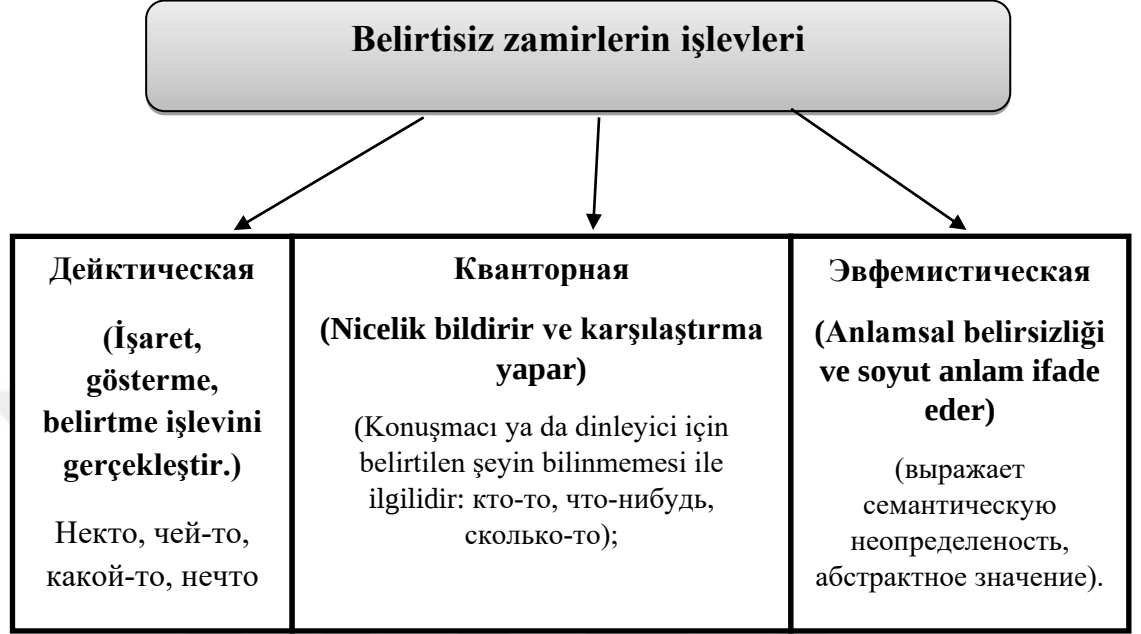
Aşağıdaki tabloda belirtisiz zamir gruplarının özellikleri verilmiştir.

Tablo 3.2. Belirtisiz Zamirlerin Dilbilimsel ve Anlamsal Özellikleri

<i>Belirtisiz zamir grupları</i>	<i>Kısaca özellikleri</i>
İsim Zamirler	Belirtisiz zamirlerin dilbilimsel ve anlamsal sınıflandırılması, zamirlerin cümledeki veya ifadedeki farklı sözcük türlerinin anlamsal konumuna geçme özelliğini ortaya çıkarır. Cümlenin yapısına bağlı olarak isim zamirler cümlede özne, tümleç, ad yüklemi (именное сказуемое) ve nadiren de olsa uyumsuz niteleyici (несогласованное определение) görevinde kullanılabilirler.
Sıfat zamirler	Cümledeki belirttiği ismin hallerine, sayı ve cinse göre değişime uğrayan tam bir isim dizisidir. Çeşitli anlamlara sahip olmasına rağmen benzer sözdizimsel işlevlere sahiptir. Sıfat zamirler cümledeki konumuna göre uyumlu niteleyici (согласованное определение) görevinde kullanılırlar.
Sayı zamirler	Nicelik olarak ikiye ayrılırlar; “сколько (ne kadar)?” sorusuna ve rakamsal olarak “который (hangisi)?” sorusuna cevap verirler (sıraya veya sayıya göre). İlk grup zamirler cins ve isim halleri formuyla birlikte kullanılır. Sayı veya eşya isimleriyle kullanılırlar ve sabit bir söz dizimsel birimi oluştururlar. İkinci grup zamirler sıfat zamirlere benzer. Belirttiği ismin haline ve sayısına göre çekime uğrar ve sıfat zamirlerden farkı nicelik olarak nesnenin özelliğini belirtir. Bu özellik onların cümledeki söz dizimsel görevlerini belirler.
Zarf zamirler	Cümlede zarfların yerine kullanılır. İsmi hallerine göre çekimi ve sayı çekimi yoktur.

L. A. Sinko, araştırmalarında zamirleri yer değiştirebilen sözcükler olarak ifade etmiştir ve onların diğer sözcük türleriyle ilişkili olduklarını belirtmiştir. L.A. Sinko’nun bu bakış açısı uzun süre etkili olmuştur. Son zamanlarda zamirlerin özellikleriyle ilgili diğer işlevleri de düşünülmeye başlanmıştır. Bunun sonucu olarak

belirtisiz zamirlerin işlevleriyle ilgili aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır (Sinko, 2008: 81-84).

Şekil 3.2. Belirtisiz Zamirlerin İşlevleri

Tablo 12’de gösterilen gruplarda belirtisiz zamirlerin işlevleri aşağıda maddeler halinde anlatılmıştır:

1. Дейктическая функция (Belirtme, gösterme işlevi): Konuşma anında belirteceğimiz nesne ya da kişinin ismini o an için bilmeme veya hatırlamama durumunda kullanılan belirtisiz zamirlerdir.

-Мне нужно было вернуться домой, потому что я кое-что забыл там.

-Eve gitmek zorundaydım, çünkü orada bir şey unutmuştum. (O şeyin ne olduğunu konuşmacı biliyor.)

-Утром хозяйка не закрыла окно и какая-то птица залетела в дом.

-Sabahleyin ev sahibi pencereyi kapatmadı ve bir kuş uçarak evin içine girdi.

2. Кванторная функция (Nicelik İşlevi): Konuşmacının ya da dinleyicinin belirtilen nesne ya da kişiyi bilmeme durumunda kullanılır: кто-то, что-нибудь, сколько-то (Sinko, 2008: 88).

-В зале было много офицеров, возможно, кто-то из них и был твоим знакомым.

-Salonda birçok subay vardı, belki de onlardan birisi sizin tanıdıklarınızdan.

-Что-нибудь будете заказывать? – спросил официант гостей.

-Bir şey sipariş edecek misiniz? diye sordu garson misafirlere.

3. Эвфеминистическая функция (Üstü kapalı ifade işlevi)

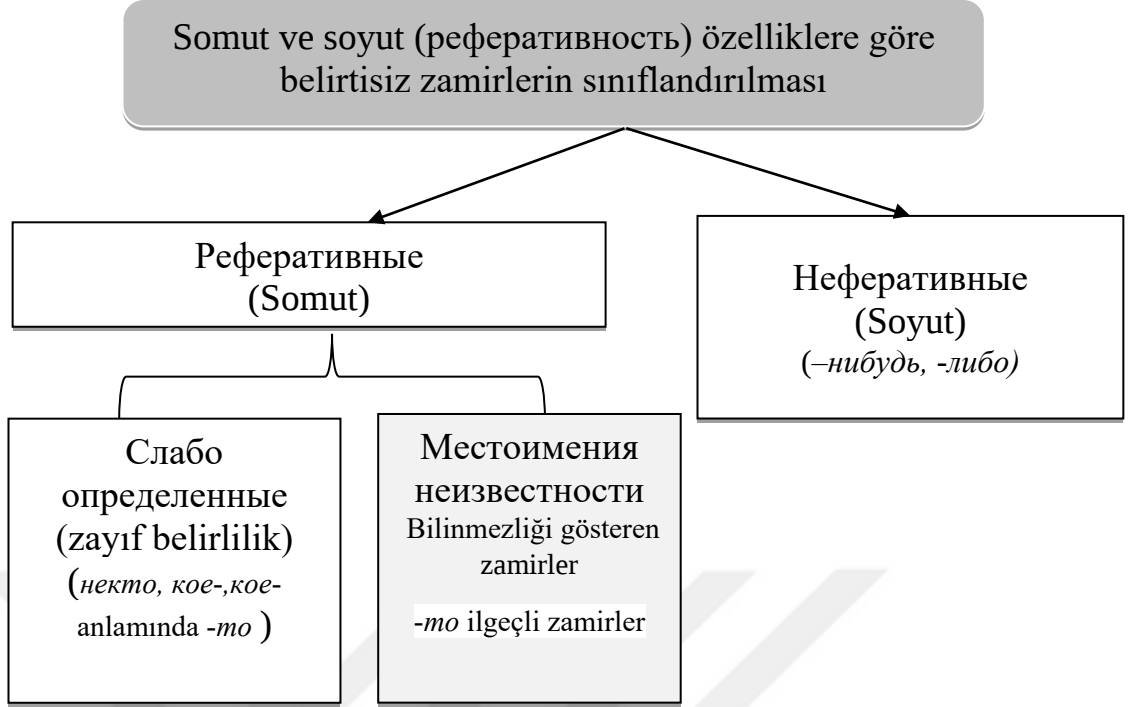
О. С. Ahmanova'nın dilbilimsel ansiklopedi sözlüğünde “эвфемизмы” kelimesinin anlamını duygusal olarak olumsuz kelimeler ya da ifadeler olarak vermektedir. Kaba, patavatsız ya da ahlaksızlık içeren bir kelimenin ya da ifadenin yerine bu belirtisiz zamirlerin kullanıldığını ifade etmiştir (Ahmanova, 1990: 592). Bu belirtisiz zamirlerin üstü kapalı ifade işlevi olumsuz bir durumu düzeltmek için ya da toplum içinde kullanılacak kaba bir kelimeyi iyileştirerek kullanılmasıdır.

-Сегодня проводилась большая фотовыставка, а некоторые из вас так и не удосужились посетить ее.

-Bugün büyük bir fotoğraf sergisi vardı, ama sizden bazıları onu ziyaret etmekle uğraşmadı bile.

-Мы решим эту проблему, если кое-кто из вас не будет мешать своими разговорами.

-Sizden birisi konuşmalarıyla engel olmazsa bir bu sorunu çözeriz.

Şekil 3.3. Somut, Soyut Özelliklere Göre Belirtisiz Zamirlerin Sınıflandırılması.

Somut belirteç özellikli belirtisiz zamirler (некто, нечто, кое-) bilinirlik kuralına göre belirli, somut nesneleri göstermek için kullanılır. Bu belirtisiz zamirler de kendi içinde zayıf belirlilik belirten zamirler ve bilinmezliği gösteren zamirler olarak ikiye ayrılır.

Zayıf belirlilik bildiren belirtisiz zamirler cümleye (некто, кое-, -то) konuşmacının o nesne ya da kişiyi bildiğini ama dinleyicinin bilmediğini anlamını katar (Padučeva, 1985: 90).

Örneğin:

-Им сообщили некие сведения.

-Bazı bilgiler onlara bildirildi.

Bilinmezliği gösteren zamirler konuşmacının o nesne ya da kişiyi bilmediğini belirtmek için kullanılan zamirlerdir.

-К тебе кто-то пришел.

- Sana birisi geldi.

Неферетивные (soyut) belirtisiz zamirler (**-нибудь, -либо, -бы, -то ни было**) somut olmayan, sabit olmayan kişi veya nesneleri belirtirken kullanılan zamirlerdir (Paduçeva, 1985: 90).

-Мне надо на **кого-нибудь** молиться

-Birisine dua etmem gerekiyor.

Bu grup belirtisiz zamirler soru cümlelerinde ve şart bildiren cümlelerde –то ilgeçli belirtisiz zamirleri de kapsamaktadır.

Soru cümlelerinde:

-Ты вышла замуж? — Нет. — У тебя кто-то есть? — Нет. — Значит, ты решительно не хочешь со мной встретиться? Подумай хорошенько.

(И. Грекова. Перелом)

-Evili misin? –Hayır. – Birisi var mı? –Hayır. –Sen benimle tanışmak istemediğine emin misin? – İyi düşün.

Şartlı cümlelerde:

-И если кто-то вздумает это ломать, пусть сначала хорошенько подумает, каковы могут быть последствия.

(Итоги, 2003)

-Birisi bunu kırmayı aklından geçirirse, sonuçlarının neler olacağını iyi düşünsün.

Rus dilinde soru zamirlerinden türeyen tüm belirtisiz zamirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3.3. Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirler

Soru zamirleri	Belirtisiz zamirler				
	не-	кое-	-то	-либо	-нибудь
кто	некто	кое-кто	кто-то	кто-либо	кто-нибудь
что	нечто	кое-что	что-то	что-либо	что-нибудь
какой	(некий)	кое-какой	какой-то	какой-либо	какой-нибудь
чей	-	кое-чей	чей-то	чей-либо	чей-нибудь
который	некоторый	-	-	который-либо	который-нибудь
сколько	несколько	кое-сколько	сколько-то	сколько-либо	сколько-нибудь
где	-	кое-где	где-то	где-либо	где-нибудь
куда	-	кое-куда	куда-то	куда-либо	куда-нибудь
откуда	-	кое-откуда	откуда-то	откуда-либо	откуда-нибудь
как	-	кое-как	как-то	как-либо	как-нибудь
когда	некогда	кое-когда	когда-то	когда-либо	когда-нибудь
зачем	-	кое-зачем	зачем-то	зачем-либо	зачем-нибудь
отчего	-	кое-отчего	отчего-то	отчего-либо	отчего-нибудь
почему	-	кое-почему	почему-то	почему-либо	почему-нибудь
насколько	-	-	насколько-то	-	насколько-нибудь

Rahmanova, Y. İ. Levin, . Rozental, Şelyakin, E. N. Sidorenko, E. V. Paduçeva ve diğer dilbilimcilerin belirtisiz zamirlerle ilgili yaptıkları araştırmaların sonucu olarak aşağıdaki sınıflandırma başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1.1. –нибудь (-либо) İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

Bu zamirler konuşma esnasında kişinin ya da nesnenin hem konuşmacı tarafından hem dinleyici tarafından belirsiz olduğu, tam olarak bilinmediği durumlarda cümle içeriğine göre “herhangi biri, herhangi bir şey(i), herhangi bir yer” anlamında cümle içerisinde kullanılırlar.

Кто, что, какой, как, где, когда gibi soru zamirlerinden sonra “-“ tire işareti yardımıyla cümlede kullanılırlar;

“Soru zamiri (кто, что, какой vb.)+ tire(-) + нибуть → кто/что/какой-нибуть”

Cümlede isim hali çekiminde ilgeç değişmez, kendisinden önce gelen soru zamiri çekime uğrar; **Кого-нибуть, кем-нибуть, чем-нибуть** gibi. Bu belirtisiz zamirlerde vurgu daima ilgecin önüne gelen soru zahirinin üzerinde olur.

-Я **что-нибуть** хочу почитать.

-Herhangi bir şey okumak istiyorum.

-Мы можем завтра встретиться **где-нибуть** в центре города

-Yarın şehir merkezinde bir yerde buluşabiliriz.

-**либо** ilgecinin **-нибуть** ilgeciyle cümle içerisindeki anlamı ve belirsizlik durumu aynıdır. **-либо**ilgeçli belirtisiz zamirler genellikle edebi eserlerde kullanılır (Sidorenko,2002:149). **-нибуть** ilgeci ise hem edebi eserlerde hem de günlük konuşma dilinde kullanılmaktadır.

- Пусть **кто-нибуть** укажет хоть что-либо подобное.

(Н.И. Бухарин)

- Hadi birisi en azından böyle bir şey gösterebilir.

Gerçek anlamları kullanıldıkları cümle içerisinde ortaya çıkan bu belirtisiz zamirleri somut nesnesiz zamirler olarak isimlendiren Yelena Viktorovna Paduçeva bu zamirlerin kullanım alanlarıyla ilgili şu ayrımı yapmıştır (Paduçeva,1985:102):

a) Gelecek zamanda meydana gelecek bir durumda;

-Он ищет **что-нибуть** интересное для тебя.

-Senin için ilginç bir şey arıyor.

-Чтобы **что-нибуть** сделать, нужны деньги.

-Bir şey yapmak için para gerekli.

b) Geçmişte ya da şu anda meydana gelen değişken durumlarda;

-Он взял с собой Ахмета или **кого-нибуть** из его друзей.

- Yanında Ahmet'i ya da onun arkadaşlarından birisini götürdü.

-Если он **что-нибудь** утаил, он за это поплатится.

-Eğer bir şey sakladıysa, bunu ödeyecektir.

c) Farklı gruplara ait kişi ya da nesneleri belirtirken;

-Каждый **кого-нибудь** приведет с собой.

- Herkes yanında birisini getirecek.

-Всякая именная группа обозначает **какой-нибудь** объект.

-Tüm isim grupları herhangi bir nesneyi belirtir.

Sonu “**–нибудь(veya -либо)**” ilgeciyle biten belirtisiz zamirler belirsizliğin ta kendisidir. Cümle içerisinde belirttiği kişi veya nesnenin belirsizlik seviyesinin maksimum seviyede olduğunu belirtir. Yani belirtisiz zamiri kullanan kişi de dinleyen kişi de bu kişi ya da nesnenin ne ya da kim olduğunu bilmiyor olabilir. Ama kesinlikle konuşmacı tarafından o nesne ya da kişinin ne ya da kim olduğunun bilinmediğini gösterir.

-Дать ответ на этот вопрос не мог ни я сам, ни кто-либо другой.

(Д.С. Семененко, Как мотивировать сотрудников)

-Bu soruya ne ben cevap verebildim ne de bir başka birisi.

Y.İ. Levin bu zamirlerin belirsizlik durumu ile ilgili şu ifadeyi kullanmıştır: “Bu zamirler için belirsizlik durumu en üst derecededir. Bahsi geçen öge, konuşmacı ya da dinleyici tarafından sadece bilinmiyor değil aynı zamanda bu öge, zamirler içinde yer almıyor da olabilir.” (Levin, 1973:108).

M. Şelyakin bu zaminin en üst seviyedeki belirsizlik anlamı ile o ögenin gerçeklik boyutu arasında bir bağ olduğunu ve bu bağın konuşmacı için nesnenin biliniyor ya da bilinmiyor olma durumunun cümlelerin öncesinde veya sonrasında ortaya çıkacağını ifade etmiştir (Şelyakin, 1987:3).

- Откуда я узнаю об этом ? –Узнаешь **откуда-нибудь**, если захочешь; от своего отца.

-Bunu nereden öğrenirim?- İstersen bir yerden öğrenirsin; kendi babandan.

Y.İ. Levin ve M. Şelyakin’in ifadelerinden ortaya çıkan şudur ki cümlede kullanılan bu belirtisiz zamir konuşmacının veya dinleyicinin kişi ya da nesneyi

bilmemesinden de öte bu zamir belki de hiçbir nesne ya da ismin yerinde kullanılmamış da olabilir.

Örneğin;

-Если **кто-нибудь** придет сюда, позвоните нам.

-Buraya birisi gelirse bizi arayınız.

Bu cümlede **кто-нибудь** belirtisiz zamiri hem konuşmacı tarafından hem de dinleyici tarafından bilinmemektedir. Ayrıca böyle bir kişinin gelmeme durumunda belirtilen ögenin var olmama durumu ortaya çıkacaktır.

O.N. Seliverstova bu belirtisiz zamirlerin var olma durumunu “**var olma**”, “**var olmama/tam olarak bilinmeme**” ve “**var olup olmadığı**” şeklinde gruplandırmıştır (Seliverstova, 1964: 4). Seliverstova burada **–нибудь** ilgeciyle kullanılan belirtisiz zaminin belirttiği ögenin gerçekte var olup olmama durumunu ifade etmiştir.

Örneğin;

-Если мне будет **кто-нибудь** звонить, скажите, что я вернусь в 8 часов.

-Eğer birisi beni ararsa saat 8’de döneceğimi söyleyiniz.

Bu cümlede **кто-нибудь** zamiri eğer “**var olursa**” anlamını ifade etmektedir.

Вы **что-нибудь** ели сегодня ?

Bugün bir şey yediniz mi?

Что-нибудь zamiri bu cümlede “**tam olarak bilinmeme** veya **var olup olmadığı**” anlamına sahiptir.

Я поговорю с кем-нибудь из них.

Onlardan birisiyle konuşacağım.

Bu cümlede **кем-нибудь** zamiri “**var olma**” anlamını taşımaktadır.

Y.İ. Levin, **–нибудь** ilgeçli zamirlerin gerçeklik kavramının tam olarak verilmediği soru, rica, koşullu cümlelerde, ikilem (tereddüt) cümlelerinde ve sürekli tekrar eden farklı türlü faaliyetlerin anlatıldığı cümlelerde kullanıldığını ifade etmiştir (Levin, 1973:110).

М.А. Şelyakin ise “–нибудь” ilgeciyle kullanılan zamirlerin soru cümlelerinde, emir ve rica cümlelerinde ve tekrar eden farklı türden faaliyetleri anlatırken kullanıldığını ifade etmiştir (Şelyakin, 1987:8).

-Он каждый день говорит о каком-нибудь событии.

-Her gün (farklı) bir olaydan bahsediyor.

-Скажите мне что-нибудь правильное!

-Bana doğru bir şey söyleyiniz!

-Если кто-нибудь придет, позвоните мне!

-Birisi gelirse beni arayınız!

-нибудь ilgeçli zamirler cümlede genellikle gelecek zamanla kullanılırlar. Geçmiş zaman yapısı cümlede sadece fiilin durumuna göre kullanılabilir. Örneğin, “ Я поговорю с кем нибудь из них” cümlesini geçmiş zamanda kullanacak olursak “Я поговорил с кем нибудь из них” cümlesiyle yanlış bir ifade kullanmış oluruz. Çünkü eylem gerçekleştirildiği için belirsizlik ortadan kalkmıştır. Bu yüzden кем-нибудь belirtisiz zamiri bu geçmiş zamanlı cümlede kullanılamaz. Bu belirtisiz zamiri geçmiş zamanlı cümlelerde kullanmak için eylemin konuşmacı tarafından değil başka biri tarafından gerçekleştirilmesi gerekir.

-Они сказали тебе что-нибудь?

-Onlar sana bir şey söylediler mi?

-Кто-нибудь пришел?

-Birisi geldi mi?

-нибудь ilgeçli zamirler soru cümlelerinde –то ilgeçli zamirlerle yer değiştirebilirler (Glazunova, 2007:248).

-Кто-нибудь (Кто-то) может мне помочь?

-Birisi bana yardım edebilir mi?

-нибудь ilgeci ile kullanılan başlıca belirtisiz zamirler ve cümle içerisinde kullanımları aşağıda gösterilmiştir:

Кто-нибудь

Cümlede konuşmacının belirtilen nesne ya da kişiyi bilmediğini tanımadığını belirtmek için kullanılan belirtisiz zamirlerdir. Cümlede “kimse, biri, birisi, birisinin, birisine, birisiyle, birisi hakkında” anlamlarında olabilir. Rusçadaki bütün isim hal

eklerine göre çekimi vardır. Canlı varlıklarla kullanılır. İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna girer.

-Я бы и замуж давно могла выйти, и за **кого-нибудь** покруче, чем Данечка, но уж очень это тоже мерзко.

(Ф. М. Достоевский, Идиот Част I)

-Ben hemencecik birisiyle evlenmek isteseydim, Doneçka'dan daha önce evlenirdim, ama bu hoş olmazdı.

-Для этого было нужно лично просить **кого-нибудь** из министров и из членов Совета и даже, еще бы лучше, самого государя.

(Лев Толстой, Декбристы)

-Bunu bizzat bakanlardan ve Meclis üyelerinden **birisinden** istemek gerekirdi, daha da doğrusu kendisine sahip olan birisinden.

-Никакого подвоха не оказалось, он просто хотел **с кем-нибудь** выпить-поговорить.

(А.С. Шмат,Бейссел)

-Hiçbir aldatmaca yoktu, sadece **birisiyle** bir şeyler içip konuşmak istiyordu.

Что-нибудь

Cümleye herhangi bir nesne anlamı, hangisinin olduğunun öneminin olmadığı anlamını katar. İsim hal eklerine göre öekimleri vardır. Cümlede “bir şey, bir şeyin, bir şeye, bir şeye bir şeyle, bir şey hakkında” anlamlarında kullanımı vardır. Cansız varlıklarla kullanılır. İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna girer.

-Теперь я выступалю, как и обещала. А потом будем во **что-нибудь** другое играть. .

(Ф.М. Достоевский, Идиот, Част I)

-Şimdi söz verdiğim gibi ben oynayacağım. Ama sonra başka bir oyun oynayacağız.

- Ну, что ж, ты решился, наконец, на **что-нибудь**? Кавалергард ты будешь или дипломат? - спросил князь Андрей после минутного молчания.

(Л.Н. Толстой, Война и мир)

-Sonunda bir şeye karar verdiniz mi? Diplomatomı olacaksın yoksa asker mi? -diye sordu bir süre sessizlikten sonra Prens Andrey.

-И как же я смею вам **что-нибудь** дарить, помилосердуйте! — воскликнул жид. — Вы купите, васе благородие... а денезек — я подозду.

(И. Тургенев, Записки охотника)

-Estağfirullah, size nasıl bir şey hediye edebilirim! Eğer bunu benden satın alırsanız beyefendi, parayı ben beklerim.

Какой-нибудь

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna giren **какой-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede birkaç anlama sahip olabilir. Bu zamirin cümledeki anlamı cümlenin içeriğine bağlıdır. Cümlede genellikle “başka bir, herhangi bir” ve miktar bildirme anlamında bir şeyin miktarca küçük bir kısmı “biraz” anlamlarında kullanılmaktadır. Ama genellikle “herhangi bir” anlamında kullanılmaktadır. Konuşma dilinde bu belirtisiz zamirin “sadece ve birkaç” anlamı da vardır. Cümlede cins, sayı değişimine ve isim hal eklerine göre çekime uğrayabilir.

-Давайте сыграем в **какое-нибудь** ...типа, буриме,-предложила бойкая актриса.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

-“Hadi herhangi bir şey oynayalım, burime (Rusya’da oynanan bir tekerleme, şiir besteleme oyunu).” diye teklif etti yerinde duramayan bir bayan artist.

-Найти **какое-нибудь** решение!

-Herhangi bir çözüm bulunuz!

-Остался **какой-нибудь** километр пути.

-Birkaç kilometre yol kaldı.

-**Каких-нибудь** полчаса подождать.

-Sadece yarım saat beklenecek.

“**Кто-нибудь что-нибудь ve какой-нибудь**” belirtisiz zamirlerinin isim hal eklerine göre çekimi aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 3.4. Кто-нибудь, что-нибудь ve какой-нибудь Zamirlerinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimleri

Yalın Hal Именительный падеж	кто-нибудь	что-нибудь	какой/какая/какое-нибудь
İsmin -in hali Родительный падеж	кого-нибудь	чего-нибудь	какого/какой-нибудь
İsmin –e hali Дательный падеж	кому-нибудь	чему-нибудь	какому/какой-нибудь
İsmin –i hali Винительный падеж	кого-нибудь	что-нибудь	какого/какую-нибудь
İsmin ile hali Творительный падеж	кем-нибудь	чем-нибудь	каким/какой-нибудь
İsmin –de hali Предложный падеж	о ком-нибудь	о чем-нибудь	о каком/какой-нибудь

Как-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna giren **как-нибудь** belirtisiz zamirinin cümlede üç ayrı anlamı vardır (Ojegov ve Şvedova, 1992: 587). Cümlede “öyle ya da böyle”, “nasıl” veya “bir şekilde” anlamında, “her nasılsa” anlamında (genellikle konuşma dilinde) ve yakın gelecekte “bir ara, bir zaman” anlamlarında (genellikle konuşma dilinde) kullanıma sahiptir. Hangi anlamda kullanıldığı cümlenin içeriğine bağlıdır. Cümlede cins, sayı değişimine ve isim hal eklerine göre çekime uğramaz, olduğu gibi kullanılır. Cümlede eylemi niteler.

-**Как-нибудь** устроится” подумал он и пошел к амвону.

(Л. Толстой, Анна Каренина, с. 8)

-Nasıl çözüleceğini” düşündü ve amvona (Rusya’daki kiliselerde papazın durduğu yer, Türkiye’deki mihrap gibi) gitti.

-Она **как-нибудь** объяснит сотрудникам этого кабинета, что ей надо.

(Алекс Вуд, Красивая жизнь)

-Ofisteki çalışanlara neye ihtiyacı olduğunu bir şekilde açıklayacak.

-Загляните ко мне **как-нибудь** на той неделе.

-Bu hafta bir ara bana uğrayınız.

Который-нибудь

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **который-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede “bazılar, bazısı” anlamında kullanılmaktadır. Cümlede nitelediği ismin cinsine göre çekime uğrar. Cümlede isimi niteler.

-Не хотела бы я, чтобы который-нибудь из моих сыновей работал в отеле...

(Теодор Драйзер, Американская трагедия)

-Oğullarımdan bazılarının otelde çalışmasını istemezdim.

Где-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **где-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede “kesinlikle bilinmeyen herhangi bir yerde” anlamında kullanılır. Cins, sayı değişimi ve isim hal eklerine göre çekimi yoktur.

-В гостиной Шамова я забываю о себе, сижу где-нибудь в углу.

(М. Горький, По Руси, с.218)

-Şamov’un misafir odasında kendimi unutuyorum, köşede bir yerde oturuyorum.

- Уж вечно где-нибудь сидят да играют, а иногда и такое делается, что зорно рассказывать.

(Ф.М. Достоевский, Бедные люди)

- Her zaman bir yerde oturup oyun oynarlar ve anlatmanın utanç verici olduğu şeyler yaparlar.

-Могла ли я видеть его где-нибудь раньше?

(Марсия Андес , Фотография для прошлого)

-Onu daha önce bir yerde görmüş olabilir miyim?

Когда-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **когда-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede geçmiş, gelecek veya günümüze ait bilinmeyen bir zamanı belirtir. Cümledeki anlamı genellikle “bir gün” veya “bir zaman”dır.

-Если когда-нибудь, — продолжала Зина, давая в себе слезы, — если когда-нибудь вы любили меня...

(Ф.М. Достоевский, Дядюшкин сон)

-Eğer bir gün-gözyaşları dökülerek devam etti Zina, eğer bir gün beni severseniz...

- Но не думайте, однако, после этого, чтоб автор этой книги имел **когда-нибудь** гордую мечту сделаться исправителем людских пороков.

(Михаил Лермонтов, Герой нашего времени)

-Ama yinede, bu kitabın yazarının bir zamanlar insan haklarını düzelterek gurur verici bir rüyaya sahip olduğunu bundan sonra düşünmeyiniz.

-Думает ли он, что они **когда-нибудь** могут быть сапожниками, дроворубами, столярами?

(Г. И. Успенский, Малые ребята)

-Bir gün ayakkabıcı, ormancı veya marangoz olabileceğini düşündü mü hiç?

Сколько-нибудь

Sayılarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **сколько-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede “Herhangi bir” anlamında, “biraz” anlamında ve “kaç tane” anlamında kullanılır. Hangi anlamda kullanıldığı cümle içeriğinden ortaya çıkar. “Kaç tane” anlamı haricinde cins, sayı değişimine ve isim hal eklerine göre çekime uğramaz. Cümleye belirli bir ölçüde olan bilinmeyen bir miktarını ve bilinmeyen bir miktarın genel gösterimini belirtir.

-Ты хоть **скольким-нибудь** людям в жизни помог?

-Hayatında kaç tane insana yardım ettin?

-В течение февраля не случилось ни одного **сколько-нибудь** знаменательного события.

-Şubat ayı boyunca herhangi bir olay olmadı.

-Дайте**сколько-нибудь** денег.

-Biraz para veriniz.

-В этом издании текст романа не претерпел **сколько-нибудь** существенных изменений.

- Romanın bu baskısında herhangi önemli bir değişiklik yapılmamıştır.

Чей-нибудь

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **чей-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede “birisinin” anlamında kullanılır. Cümlede belirttiği ismin cinsine, sayısına ve isim hal ekine göre değişikliğe uğrar.

-Стоил мне подойти к свободному стулу во время обеденного перерыва, как на нём оказывалась **чья-нибудь** сумка с комментарием «занято».

-Öğlen yemeği molasında boş bir sandalyeye oturmam gerekiyordu, ama sandalyenin üzerinde dolu olduğu anlamında birisinin çantası duruyordu.

(Вера Копылова, Белое пальто)

-Наверняка тоже **чей-нибудь** подарок, но чей?

-Elbette birisinin hediyesi, ama kimin?

Tablo 3.5. Чей-нибудь Belirtisiz Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi

Hal (падеж)	М.р.	Ж.р.	Ср.р.
İsmi -in hali Родительный падеж	чей-нибудь	чья-нибудь	чье-нибудь
İsmi -е hali Дательный падеж	чьего-нибудь	чьей-нибудь	чьего-нибудь
İsmi -і hali Винительный падеж	чему-нибудь	чьей-нибудь	чему-нибудь
İsmi ile hali Творительный падеж	чьего-нибудь/чей- нибудь	чью-нибудь	чье-нибудь
İsmi -de hali Предложный падеж	чьим-нибудь	чьей-нибудь	чьим-нибудь
İsmi -in hali Родительный падеж	чем-нибудь	чьей-нибудь	чем-нибудь

Куда-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **куда-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede yer yön bildirir ve cümleye genellikle “ bilinmeyen herhangi bir yere” anlamı katar.

-Я садилась **куда-нибудь** в уголок за книжку — смирно, тихо, пошевелиться, бывало, не смею.

(Федор Достоевский, Бедные люди)

-Kitaplığın arkasında köşede bir yere oturdum, dikkatlice ve sessizce hareket etmek mümkündü ama cesaret edemiyordum.

-Почему бы вам не взять машину да не съездить **куда-нибудь** на несколько дней?

(Кадзуо Исигуро, Остаток дня)

-Neden arabayı alıp birkaç günlüğüne bir yere gitmiyorsun?

-А вот простой мужичок, как пишут, стремится хоть **куда-нибудь** уехать.

(Н.К. Рерих, Знак эры)

-Yazdıkları gibi, basit bir köylü, en azından bir yere gitmeyi düşünür.

Откуда-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **откуда-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede yer yön bildirir ve cümleye genellikle “ bilinmeyen herhangi bir yerden” anlamı katar.

-С вида его можно было принять за заезжего **откуда-нибудь** издалека купца.

(Ф.М. Достоевский, Хозяйка)

-Görüntüsüne göre uzaklardan bir yerden gelmiş bir tüccara benziyordu.

-Никто не может наделить другого тем, чем не обладает сам и что он не способен **откуда-нибудь** взять.

(Александра Давид-Неэль, Посвящения и посвященные в Тибете)

-Hiç kimse kendisinden olmayan ve bir yerden alamayacağı bir şeyi başkasına veremez.

Почему-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **почему-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede belirsiz bir sebep anlamı bildirir ve genellikle “herhangi bir nedenle” anlamında kullanılır.

-Если же карьера **почему-нибудь** не заладится, то всегда можно удачно выйти замуж.

(Михаил Поляков, Рассказы о России)

-Herhangi bir nedenle kariyerin başlamadıysa, evlenmek her zaman en doğru yol olabilir.

-Если **почему-нибудь** не приедешь, то сообщи.

- Herhangi bir nedenle gelmezsen, bana bildir.

Зачем-нибудь

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **зачем-нибудь** belirtisiz zamiri cümlede belirsiz bir amaç anlamı bildirir ve cümlede genellikle “herhangi bir amaç, herhangi bir şey” anlamında kullanılır.

-Оставили твои соседи ключи каким-нибудь родственникам или знакомым, а те **зачем-нибудь** и наведались.

(А.В. Устинова, Загадка невидимого гостя)

-Komşuların anahtarları akrabalarından veya tanıdıklarından birine bıraktılar ve herhangi bir şey için ziyarete geldiler.

-А с 13 до 16 всегда кто-нибудь с кем-нибудь **зачем-нибудь** заседал.

(Авраам Шейнкман, Эти странные 55)

-13’ünden 16’sına kadar birisi herhangi bir amaçla birisiyle buluşuyordu.

3.1.2. –to İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

–to ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirler konuşmacı kişinin bilmediği ama gerçekte var olan kişiyi, nesneyi, mekânı ve zamanı ifade etmek için kullanılan belirtisiz zamirlerdendir (Sîdorenko, 2002:148). Ancak bu belirtisiz zamirle belirtilen isim dinleyici tarafından biliniyor ya da bilinmiyor olabilir. Soru zamiri, “-“ tire işareti ve –to ilgecinin bir araya gelmesiyle oluşur:

“Soru zamiri (кто, что, какой vb.)+ tire (-) + to → кто/что/какой-то”

Cümlede -to ilgeci çekime uğramaz. Kendisinden önce gelen soru zamiri çekime uğrar.

-Она не виновата, а боится его стыдится **чего-то**.

(Л. Толстой, Анна Каренина, с. 107)

-О, suçlu değildi, ama ondan korkuyordu ve bir şeyden utanıyordu.

-**Кто-то** постучал в дверь, открой, пожалуйста.

-Birisi kapıyı çaldı, aç lütfen!

-Вчера я нашёл **чей-то** учебник.

-Dün birisinin ders kitabını buldum.

-**Где-то** звучала музыка.

-Bir yerde müzik çalıyordu.

-to ilgeci ile kullanılan belirtisiz zamirlerşunlardır; **кто-то, что-то, какой-то, чей-то, сколько-то, где-то, куда-то, откуда-то, как-то, когда-то, зачем-то, отчего-то, почему-то, насколько-то**.

Konuşma esnasında belirtilen kişi veya nesnenin belirsizlik gösterimi 2 farklı şekilde ortaya çıkar:

1) Konuşmacının belirtilen kişi ya da nesneyi bilme derecesi ile:

a) Nesne ya da kişinin konuşmacı tarafından bilinmiyor olması durumunda

-**Что-то** белое лежало на столе.

-Masanın üzerinde beyaz bir şey vardı.

-**Кто-то** поставил цветы в вазу.

-Birisi vazoya çiçek koymuş.

-На столе лежали **чьей-то** тетради.

-Masanın üzerinde birisinin defterleri vardı.

b) Konuşmacıya göre belirtilecek nesne ya da kişinin bilinmeyip başka bir nesne ya da kişiye kısmen benzetilmesi durumunda:

-На стене висело **что-то** вроде шапки.

-Duvarda şapka gibi bir şey asılıydı.

На реке показалось **что-то** вроде лодки.

Nehirde tekne gibi bir şey görüldü.

2) Konuşmacı için bahsedilen nesne ya da kişinin önemsizlik derecesi ile:

İkinci grup, konuşmacı için kişinin ya da nesnenin önemsiz olduğu durumlarda veya genel bir kavram olduğu anlamında kullanılır.

-Если человек любит кого-то (неважно кого-мужа жену сына дочь), он не может не разделять интересов любимого человека.

-Eğer bir insan birini seviyorsa (onun kocası, eşi, oğlu ya da kızı olması önemli değil), o kişi sevdiğinin ilgisini paylaşamaz.

Bu cümlede кого-то zamiri genel bir kavram olarak kişiyi belirtmektedir. O kişinin kim olduğu önemli değildir. Kişinin ya da nesnenin kim olduğunun veya ne olduğunun hiçbir önemi olmadığı durumlarda da –то ilgeçli belirtisiz zamir kullanılabilir.

Örneğin;

-Вчера кто позвонил тебе?

-Dün seni kim aradı?

-**Кто-то**, неважно.

-Önemsiz birisi.

- Что ты подарил отцу?

-Babama ne hediye ettin?

-**Что-то**, не очень ценное.

-Çok değerli bir şey değil.

–то ilgeçli belirtisiz zamirler şimdiki zamanda ve geçmiş zamanda belirli bir olay ya da tasarlanan gerçek bir hareketi anlatırken kullanılır. Cümlede belirtilen nesne ya da kişinin belirsiz olduğunu göstermek için kullanılır.

-Неожиданно я столкнулся с **кем-то** в темноте.

-Karanlıkta aniden birisiyle çarpıştım.

- Я решил **что-то** купить брату.

- Kardeşime bir şey satın almaya karar verdim.

–to ilgeçli belirtisiz zamirler soru, emir ve rica cümlelerinde kullanılmazlar. Bu kullanım şekli –нибудь ilgeciyle kullanılan belirtisiz zamirlerden –to ilgeçli belirtisiz zamirlerden ayıran en önemli özelliklerden birisidir.

–to ilgeci ile kullanılan belirtisiz zamirler ve cümle içerisindeki kullanımları aşağıda gösterilmiştir:

Кто-то

İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кто-то** belirtisiz zamiri canlı varlıkları, daha doğrusu insanları belirtirken kullanılır. Cümleye belirtilen kişinin konuşmacı tarafından bilinmediği anlamı katar. Cümlede “birisi, kimse” anlamında kullanılır. İsim hal eklerine göre çekimleri vardır.

–Ей даже **кто-то** написал стихи, и Марья Александровна с гордостью их всем показывала.

(Ф.М. Достоевский, Дядюшкин сон)

–Birisi ona şiir yazmış bile, Marya Aleksandrovna tüm şiirleri onlara gururla gösterdi.

–И **кто-то** знакомый, близкий, дорогой, сидит в конце стола. Да это он!

(Л.Н. Толстой, Война и мир)

–Yakın tanıdıklardan birisi masanın sonunda oturuyordu. Evet, bu o!

–Ощутит незначительное колебание воздуха и лёгкое тепло, словно рядом находится **кто-то** ещё.

(А.С. Шмат, Бейссел)

–Küçük bir hava dalgalanması ve hafif bir sıcaklık hissettim, sanki yanımda birisi varmış gibi.

Что-то

İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **что-то** belirtisiz zamiri cümlede nesneleri belirtirken kullanılır. Cümleye belirtilen nesnenin konuşmacı tarafından bilinmediği anlamını katar. Cümlede “bir şey” anlamında kullanılır. İsim hal eklerine göre çekimi vardır.

–Он остановился с архитектором и **что-то** горячо стал говорить.

(Л. Толстой, Анна Каренина, с. 193)

-Мимарla birlikte durdu ve harareтli bir şekilde bir şey konuşmaya başladı.

-Почтмейстерша, вальсируя, с такой томностью опустила набок голову, что слышалось в самом деле **что-то** неземное.

(Н.В. Гоголь, Мертвые души)

-Vals yapan posta müdürəsi tüyler ürpertici bir şey duyulmasıyla başını bitkin bir şekilde yana çevirdi.

-Дрон встал и хотел **что-то** сказать, но Алпатыч перебил его: - Что вы это вздумали? А? Что ж вы думаете?

-Dron ayağa kalktı ve bir şey söylemek istedi, ama Alpatıç onu durdurdu ve :-Ne demek istiyorsunuz? Peki, siz ne düşünüyorsunuz?

(Л.Н. Толстой, Война и мир)

Какой-то

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **какой-то** belirtisiz zahirinin cümlede farklı anlamlara sahip olabilir. En belirgin anlamlarından bazıları “bazı, biraz, nasıl” anlamlarıdır. Hangi anlamda kullanıldığı cümle iöeriğinden belli olur. Cins, sayı değişimine ve isim hal eklerine göre çekime uğrar.

-Я живу бедно и дико, в неясных мечтах о **какой-то** другой, светлой и легкой жизни.

(М. Горький, По Руси, с.218)

-Nasıl başka, parlak ve basit bir hayat olan puslu hayallerimde fakir ve vahşi bir hayat yaşıyorum.

-Приезжий гость и тут не уронил себя: он сказал **какой-то** комплимент, весьма приличный для человека средних лет, имеющего чин не слишком большой и не слишком малый.

(Н.В. Гоголь, Мертвые души)

-Buraya gelen misafir kendini kaybetmedi: orta dereceli bir rütbe olmuş orta yaşlarda bir insana göre oldukça nazik bazı iltifatlar etti.

-Но замечательно, что он все это умел облекать какою-то степенностью, умел хорошо держать себя.

(Н.В. Гоголь, Мертвые души)

-Ancak, tüm bunlar biraz sertlikle yapabilmesi ve kendisini iyi koruması dikkate değerdir.

Tablo 3.6. Кто-то, что-то векакой-то Belirtisiz Zamirlerinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimleri

Yalın Durum Именительный падеж	кто- то	что-то	какой/какая/какое-то
İsmin -in hali Родительный падеж	кого- то	чего- то	какого/какой- то
İsmin –e hali Дательный падеж	кому- то	чему- то	какому/какой- то
İsmin –i hali Винительный падеж	кого- то	что- то	какого/какую- то
İsmin ile hali Творительный падеж	кем- то	чем- то	каким/какой- то
İsmin –de hali Предложный падеж	о ком- то	о чем- то	о каком/какой- то

Как-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **как-то** belirtisiz zamiri cümleye nasıl olduğu bilinmeyen bir şekilde eylemin gerçekleştirildiği anlamı katar. Cümlede cümle içeriğine bağlı olarak genellikle “nasılsa, nasıl olduysa, bir şekilde” anlamlarında kullanılır.

-Несколько лет работал, чтобы хоть **как-то** сводить концы с концами.

(Е.И. Федорова, Венские кружева)

-İki yakasını bir şekilde bir araya getirmek için birkaç yıl çalıştı.

-Приезжий во всем **как-то** умел найтись и показал в себе опытного светского человека.

(Н.В. Гоголь, Мертвые души)

-Ziyaretçi kendini bir şekilde bulmayı başardı ve deneyimli seküler bir insan olarak kendini gösterdi.

Когда-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **когда-то** belirtisiz zamiri cümlede geçmişte gerçekleşmiş bir olayın zamanını belirtir. Cümlede genellikle “bir zamanlar, o zamanlar” anlamı katar. Bu belirtisiz zaminin когда zarfıyla karıştırılmaması gerekir. Bu ikisini ayırmanın en iyi yolu cümlenin zamanına ve yapısına bakmaktır.

-**Когда-то** это меня беспокоило, ибо явно превращало историю волкринов в легенду.

(Джордж Мартин, Летящие сквозь ночь)

-Kurtların geçmişini açıkça efsaneye dönüştürmesi beni bir zamanlar endişelendirmişti.

-**Когда-то** имела детей, мужа, семейство, родных, всё это кругом нее, так сказать, кипело, все эти, так сказать, улыбки, и вдруг — полный пас, всё в трубу вылетело, осталась одна, как... муха какая-нибудь, носящая на себе от века проклятие.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

-Bir zamanlar çocuklarım, eşim, ailem ve akrabalarım vardı, sıcak günler, gülümseyişler, ama aniden hepsi hızla kayboldu, yüzyılın lanetini taşıyan bir sinek gibi yalnız başıma kaldım.

Чей-то

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **чей-то** belirtisiz zamiri cümlede belirttiği nesnenin birisine ait olduğunu bildirir. Cümlede “birisinin” anlamında kullanılır.

-Это, конечно, не физическое ощущение, а что-то сродни тому, когда чувствуешь на себе **чей-то** взгляд.

(А.С. Шмат, Бейссел)

-Bu, elbette fiziksel bir şey değil, ama sana birisinin baktığını hissettiğin zamanla aynı bir şey.

-Как раз в это время за забором послышался **чей-то** жалобный стон.

(Н.Н. Носов, Незнайка на луне)

-Sadece o esnada birisinin merak uyandıran iniltisi duyuldu.

СКОЛЬКО-ТО

Sayılarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **сколько-то** belirtisiz zamirіскільки-нібудь belirtisiz zamiriyle aynı anlama sahiptir. Aralarındaki farkları – to ilgeçli belirtisiz zamirlerle –нібудь ilgeçli belirtisiz zamirlerin genel özelliklerinde anlatılmıştır. Cümlede “biraz”, “herhangi bir, birkaç” anlamlarında kullanılmaktadır.

-Как будто я тогда была хоть **сколько-то** виновата!

(Мария Николаева, Фея любви, или Демонесса на госслужбе)

-Ben sanki o zaman biraz suçluymuşum gibi!

-**Сколько-то** дней пролежала в пещере, сколько — она не знала.

(Н.В. Резанова, Последняя крепость)

-Birkaç gün mağarada kaldı, kaç gün kaldığını bilmiyordu.

-**Сколько-то** рёбер у него не хватает.

-Onun birkaç kaburgası yok.

Где-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **где-то** belirtisiz zamiri cümlede belirli olmayan herhangi bir yer anlamı katar. Cümlede “bir yerde” anlamında kullanılır.

-Фердыщенко съехал куда-то три дня спустя после приключения у Настасьи Филипповны и довольно скоро пропал, так что о нем и всякий слух затих; говорили, что **где-то** пьет, но не утвердительно.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

-Ferdışenko, NAstasya Filippovna serüveninden sonra üç günlüğüne bir yere gitti, böylece bir yerde içki içtikleri ama anlaşılmadıkları söylentiler bitmiş oldu.

-Где-то через полчаса я услышал звук открывающейся двери.

(А.С. Шмат, Бейссел)

-Yarım saat içerisinde bir yerde kapı açılma sesi duydum.

Куда-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **куда-то** belirtisiz zamiri cümlede belirli olmayan yer yön bildirir. Cümlede “bir yere” anlamında kullanılır. Cins, sayı değişikliğine vr isim hal eklerine göre çekime uğramaz.

- Сын ее вышел **куда-то**, она минуты две молча смотрела на меня и вдруг заплакала.

(Н.В. Гоголь, Мертвые души)

- Onun oğlu bir yere çıktı, yaklaşık iki dakika sessizce bana baktı ve birden ağlamaya başladı.

-Федора сегодня ушла **куда-то** на целый день, и я сижу одна.

(Ф.М. Достоевский, Бедные люди)

-Fedora bugün tüm gün bir yere gitti, ben ise tek başıma oturdum.

Откуда-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **откуда-то** belirtisiz zamiri cümlede belirli olmayan yer yön bildirir. Cümlede “bir yerden” anlamında kullanılır.

-Будто бы Тоцкий **откуда-то** узнал, что Настасья Филипповна вошла в какие-то неопределенные и секретные от всех сношения с девицами Епанчиными, — слух совершенно невероятный.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

-Totskiy, Nastasya Filippovna'nın Yepançin'in kızlarıyla gizli bir ilişki içinde olduğunu bir yerden öğrenmiş. Bu söylenti kesinlikle inanılmaz.

-Он говорил, кажется, что вы только сегодня **откуда-то** приехали?

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

- O, bugün sizin bir yerden geldiğiniz gibi bir şey söyledimi?

Зачем-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **зачем-то** belirtisiz zamiri cümlede belirli olmayan bir amaç bildirir. Cümlede “herhangi bir amaçla herhangi bir sebeple, nedense” anlamında kullanılır.

-Если не убили сразу, значит **зачем-то** им понадобилась.

(Оксана Гринберга, Свободные звезды)

-Eğer öldürülmediyse, demek ki, herhangi bir amaçla onlara ihtiyaçları vardır.

-**Зачем-то** она пошла среди ночи в лес, одна.

(Марьяна Романова, Стая)

- O, nedense, gece yarısı tek başına ormana gitti.

Почему-то

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **почему-то** belirtisiz zamiri cümlede belirli olmayan bir neden bildirir. Cümlede “herhangi bir sebepten dolayı, herhangi bir şeyden ötürü” anlamında kullanılır.

-Осел ужасно поразил меня и необыкновенно **почему-то** мне понравился, а с тем вместе вдруг в моей голове как бы всё прояснело.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

-Eşek beni çok şaşırtmıştı, alışık olmadık bir sebeple ondan çok hoşlanmıştım ve bununla birlikte zihnimdeki herşey sanki açıklığa kavşmıştu.

- Меня тоже за идиота считают все **почему-то**, я действительно был так болен когда-то, что тогда и похож был на идиота.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

- Bir sebepten dolayı beni de aptal olarak düşünüyorlardı, aptala benzediğim o zamanlar gerçekten çok hastaydım.

3.1.3. Кое- İlgeçli Belirtisiz Zamirler

Кое- ilgeçli belirtisiz zamirler, konuşmacının bildiği ama dinleyicinin belirtilen nesne ya da kişiyi bilmediği durumlarda kullanılır (Demir ve Aiupova, 2015:105).Bu

belirtisiz zamiri kullanırken amaç, dinleyiciye herhangi bir sebepten ötürü belirtilen nesne ya da kişinin kim ya da ne olduğunu söylememektir.

Örneğin;

-Я знаю, что **кое-кто** меня любит...

-Birisinin beni sevdiğini biliyorum.

Кое- ilgeçli belirtisiz zamirler tümcede eğer edatla kullanılmıyorsa soru adıyla arasına kesinlikle tire konulmalıdır.

“Кое+ tire(-)+ soru zamiri (кто, что, какой vb)→кое-кто/что/какой”

Кое- ilgeciyle kullanılan zamirlerde кое- ilgeci hiçbir değişikliğe uğramaz. Edatlar кое- ilgecinden sonra yer alırlar ve soru adıları önlerinde bulunan edatlara göre çekime uğrarlar (Dietrich, 2007: 308).

Örneğin; **кое у кого, кое с кем, кое к кому, кое о чем** gibi.

Кое- ilgeçli zamirlerin miktar bildirme anlamında iki farklı kullanımı vardır:

a- Belirtilen kişi ya da nesnenin çoğul isim olması durumunda nitelik yönünden belirtirken,

- Да я ещё коменданта не видел, а мне надо сдать **кой-какие** казенные вещи.(Lermantov)

-Kaptanı henüz göremedim, bazı demirbaş eşyaları vermem gerek.

b- Kişi ya da nesneyi nicelik, sayı yönünden belirtirken,

-Завтра обедай у меня, **кое-кто** будет. – Не друзья ли ваши? –Да... Коневы ещё **кое-кто**.

(И. Гончаров, Обломов)

-Yarın öğlen yemeğine bana gel, birisi daha olacak. -Arkadaşlarınız değil mi? Evet... Konev ve birisi daha.

Кое-кто ve **кое-что** belirtisiz zamiri cümlede tekil veya çoğul anlamda kullanılabilir. Bunu anlamak için cümlede fiilin kullanımına bakmak gereklidir. XIX. yüzyıldaki eserleri incelediğimizdekое- ilgeçli zamirlerin genellikle çoğul anlamda ve

tekrarlanan aynı tür olaylarda gerçek kişi veya nesneleri belirtmede kullanıldığını görmekteyiz.

-По средам у ней собираются **кое-кто** из старых знакомых.

(И. Гончаров, Обломов)

-Cuma günleri eski tanıdıklardan bazıları onda toplanır.

Bu zamirler konuşmacının kendisine özgü bir sebeple belirteceği nesne ya da kişiyi dinleyicinin bilmemesi ya da tanımaması amacıyla kullandığı belirtisiz zamirlerdir. Yani konuşmacı neden ya da kimden bahsettiğini dinleyiciye söylemek istemediği durumlarda bu zamirleri kullanır.

-А я **кой-кого** из вас, кажется, знаю! Вот это, если не ошибаюсь, Чучаева.

(Мальцев, От всего сердца)

-Sanki sizden birisini tanıyor gibiyim. Evet, yanlışlıyorsam bu Çuçayeva.

Bu zamirler aynı zamanda –**то** ilgeçli belirtisiz zamirlerde olduğu gibi emir, rica ve soru cümlelerinde kullanılamazlar. Bunun sebebi bu belirtisiz zamirler, dinleyicinin belirtilen nesne ya da kişi hakkında bilgisinin olmaması ya da dinleyiciye belirtilen nesnenin ya da kişinin söylenmek istenmemesi durumunda kullanıldığı için emir, rica ve soru cümlelerinde kullanılamazlar. Bu cümleler sadece-**нибудь** ilgeçli belirtisiz zamirlerle kullanılabilir.

Кое-кто

İsimlerle bağıntılı zamirler grubunda yer alan “**кое-кто**” belirtisiz zamirinin Türkçedeki karşılığı cümledeki çekimine göre “biri, birisi, birisinin, birisine, birisiyle ve birisinde” anlamlarında cümle içerisinde kullanılmaktadır. Canlı kişileri belirten “**кое-кто**” belirtisiz zamiri cümlede eril veya dişil cins somut kişileri belirtirken kullanılır. İsim hal eklerine göre çekimi eril cinse göre yapılır. Konuşma dilinde “**кой-кто**” olarak da kullanılabilir.

-На Аглаю и князя, которые всё еще были вместе, **кое-кто** уже обратили внимание.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

- Bazıları, hala birlikte olan Aglea ve prense dikkat kesilmişti.

- Скоро к маменьке и к барышням подошли **кое-кто** из знакомых молодых людей; двое или трое остались разговаривать; все были приятели с Евгением Павловичем.

(Ф.М. Достоевский, Идиот)

- Tanıdık gençlerden bazıları kısa süre sonra orta yaşlı ve genç bayanlara yaklaştı. İki ya da üç kişi sohbet etmeye devam etti, hepsi Yevgeniy Pavloviç ile arkadaştı.

-**Кое-кто** нервно хвыкнул, а Ольга попросту не обратила на этот пассаж никакого внимания.

(В. Белоусова, Второй выстрел)

-Birisi sinirli bir şekilde homurdandı, ama Olga bu duruma aldırış dahi etmedi.

Кое-что

İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan ve cansız isimlerle kullanılan **кое-что** belirtisiz zamiri cümlede genellikle çoğul nesneleri belirtir ve “bir şeyler ve ya bazı şeyler” anlamlarında kullanılır. Кое-что belirtisiz zamiri cümlede içeriğine göre cümleye “biraz bir şeyler veya hiçbir şeyden biraz çok şey” anlamlarında katabilir (Paduçeva, 1985:106). Ayrıca bu belirtisiz zamir konuşma dilinde “кой-что” olarak da kullanılabilir.

-Псионин тоже должен нам **кое-что** дать.

(Джордж Мартин,Летящие сквозь ночь)

-Pisionin de bize bir şey vermek zorunda.

-Я очень многого не знаю из того, что там происходит. Но **кое-что**-знаю.

(Л. Улицкая, Казус Кукоцкого, факт или факт)

- Orada ne olduğu ile ilgili çok şey bilmiyorum. Ama biraz bir şeyler biliyorum.

Кое-какой

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кое-какой** belirtisiz zamiri miktar bildirme anlamında kullanılır ama belirttiği nesnenin ne, kim veya nasıl olduğu bilgisini dinleyiciye aktarmaz. Cümlede genellikle “bazı veya birkaç” anlamlarında, bazı cümlelerde ise “önemsiz” anlamında kullanılır.**Кое-какой** ilgecinin konuşma dilinde ve eski edebi dildeкой-какой olarak kullanımı da vardır.

-Я вернусь к дяде и соберу кое-какие вещи, которые хочу захватить с собой.

(Келли Хантер, Битва за женщину)

-Amcama geri döneceğim ve yanıma almak istediğim bazı eşyaları topluyorum.

-В глазах же и на лбу у Яшкина еще заметна **кое-какая** деятельность; по-видимому, он о чем-то думает.

(А. Чехов, Мыслитель)

-Yaşkin'in gözlerinden ve alnından birkaç aktivite olduğu anlaşılıyordu; görünüşe göre o, bir şey düşünüyordu.

-Завелись там кой-какие грехи. (Гоголь, Мертвые души)

-Orada önemsiz günahlar işlendi.

“**Кое-кто, кое-что ve кое-какой**” belirtisiz zamirlerinin isim hal eklerine göre çekimleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.7. Кое-кто, кое-что, кое-какой Belirtisiz Zamirlerinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimleri

Yalın Hal Именительный падеж	кое-кто	кое-что	кое-какой/кое-какая
İsmin -in hali Родительный падеж	кое-кого	кое-чего	кое-какого/кое-какой
İsmin –e hali Дательный падеж	кое к кому/	кое-чему	Кое- какому/кое-какой
İsmin –i hali Винительный падеж	кое-кого	кое-что	кое-какого/ кое-какую
İsmin ile hali Творительный падеж	кое-кем	кое-чем	кое-каким/кое-какой
İsmin –de hali Предложный падеж	кое о ком	кое о чем	кое о каком/кое-какой

Кое-чей

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кое-чей** belirtisiz zamiri кое-кто belirtisiz zahirinin genitifi olduğundan cümlede özel bir anlam belirtmez. Cümlede “birisinin” anlamında kullanılır. Cins, sayı değişimine ve ismin hallerine göre çekimine uğrar.

- Наверно, это неправильно, ведь можно бы и позвонить время от времени, **кое-чьи** телефоны еще сохранились.

(Е Шкловский, Связитель)

-Muhtemelen, doğru değil, çünkü birilerinin telefonları korunuyor ve zaman zaman aranabiliyor.

Кое- как

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кое-как** belirtisiz zamirinin, Paduçeva cümlelerin içeriğine göre 3 farklı anlama sahip olduğunu belirtmiştir (Paduçeva, 1985:108):

a. “Öyle ya da böyle” anlamında;

-Зажмурился встревоженный монах И, чтоб не впасть **кой-как** во искушение, Хотел уже навек лишиться зренья.

(А.С. Пушкин, Монах)

-Endişeli keşiş gözlerini kısıtı ve öyle ya da böyle nefise düşmemek için sonsuza kadar kör olmayı istedi.

b. “Yalan yanlış, dikkatsizce” anlamında;

-Работа сделана **кое-как**.

-İş yalan yanlış yapılmış.

c. “Zar zor, anca” anlamında;

-Жили они бедно, **кое-как** сводили концы с концов.

(С. Седов, Доброе сердце Робина)

-Onlar fakirlik içinde yaşıyorlardı, zar zor geçiniyorlardı.

Кое-где

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan “**кое-где**” belirtisiz zamiri cümleye yer yön bildirme anlamı katar. Cümlede “bir yerde, bazı yerlerde” anlamında kullanılır. Cins, sayı değişikliğine ve isim hal eklerine göre çekime uğramaz. Konuşma dilinde “**кой-где**” olarak da kullanımı vardır.

-Дорогу тут так и не закончили, кое-где виднелись недостроенные дома.

(Рут Ренделл, Эксгумация юности)

-Anlaşma tam olarak tamamlanmadı, bazı yerlerde bitmemiş evler görünüyordu.

“**Кой-где** кудрявая сосна, Стоит печальна и одна”

(Лермонтов, Измаил-Бек)

“Bir yerde kıvrıkcık bir çam ağacı, Hüzünlü ve yalnız”

-На дорогах **кое-где** сошел снег. (С. Антонов, Письмо)

-Yollarda bir yerde kar yağmıştı.

Кое-когда

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кое-когда** belirtisiz zamiri cümlede “bazen, ara sıra” anlamlarında kullanılmaktadır (Yevgenyevoy,1999: 772). Konuşma dilinde кой-когда olarak kullanımı da vardır. Cümlede cins, sayı değişikliğine ve isim hal eklerine göre çekime uğramaz.

-Что вот я копил, чтобы книжку купить, долго копил, потому что у меня и денег-то почти никогда не бывает, разве, случится, Петруша **кое-когда** даст.

(Ф.М. Достоевский, Детям)

-İşte kitap almak için biriktirdiğim, uzun süre biriktirdim, çünkü benim hiçbir zaman param olmayacaktı, aslında olacaktı, ara sıra Petruşa verecek.

-Он даже пробовал **кое-когда**, вставши с постели, торопливо, украдкой, креститься на образ.

(Куприн, На покое)

- О, bazen, aceleyle yatağından kalkarak bir haçla gizlice vaftiz olmayı çalışırdı.

Кое-куда

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кое-куда** belirtisiz zamiri cümleye yer yön bildirme anlamı katar. Cümlede tekil anlamda “bir yere” anlamında kullanılır. Cinsi, sayısı ve isim hal eklerine göre çekimi yoktur.

-Мне еще надо **кое-куда** сходить.(И. Гончаров, Обломов)

- Bir yere gitmem gerek.

-Они встретились взглядами и чутьем поняли друг друга, барин-де завалился спать, можно и заглянуть **кое-куда**.

(Гоголь, Мертвые души)

-Bakışlarıyla karşılaştılar ve içgüdüsel olarak birbirlerini anladılar; Barinde uyudu, bir yere bakılabilir.

Кое-откуда

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **кое-откуда** belirtisiz zamiri cümlede “bir yerden, bir yerlerden” anlamında kullanılır.

-...лежал в своей разоренной избе под грудю каких-то лохмотьев, которые удалось **кое-откуда** набрать. Аниесе, он долго не понимал, что такое с ним творится и где он находится.

(Г.И. Успенский, Кой про что)

- Anisya'yi bir yerlerden bulmaya çalışılan eski püskü elbiselerin altında, yıkık kulübesinde yatıyordu. Uzun süre bunlarla kaldığını ve nerede olduğunu hatırlamadı.

Koe- ilgeciyle kullanılan diğer belirtisiz zamirler

Paduçeva (1985:214) **кое-** ilgeciyle birlikte **сколько, зачем, почему, отчего** gibi zamirlerin yapı olarak kullanılabilir olduğunu ancak bu belirtisiz zamirlerin Rus dilinde belirtisiz zamir olarak kabul edilse de, Rus dilbilgisi kitaplarında ve Rusça sözlüklerde herhangi bir anlam karşılığının veya cümle örneğinin olmadığını ifade etmiştir. Bu zamirler yazı dilinden ziyade konuşma dilinde argo kelimeler olarak kullanılmaktadır.

-Потому что боюсь – не скрою, и еще **кое-почему** – не скажу.

-Korkma sebebimigizlemiyorum ve nedenini de söylemeyeceğim.

-Сегодня я **кое-зачем** зашёл на сей ресурс- а у меня и прежних записей в блоге нет, ни публичных, ни личных.

- Bugün bir amaçla bu siteye girdim ve genel ve özel yazdığım yazıların hiçbirisi yoktu.

3.1.4. Не- Ön Eki Almış Belirtisiz Zamirler

Vurgulu **не-** ön ekiyle yapılan “**некто, нечто, некоторый, некий, несколько ve некогда**” belirtisiz zamirleri Rusçadane- ön eki almış belirtisiz zamirler grubuna girmektedir. Rusçadaki edebi eserlere bakıldığında bu zamirlerin sıkça kullanıldığı görülmektedir.

“Не+soruzamiri (кто, что, который, когда, сколько)→Некто/нечто gibi”

-**Некто** в гороховой шинели ко мне подошел и из-под моей книжки тихонко потянул листок ‘Ганбургской газеты’.

(Пушкин, История села горюхина)

-Sararmış bir parka giymiş birisi bana doğru yaklaştı ve sessizce kitabımın altından Hamburg gazetesinin listesini uzattı.

Bu zamirler anlamlarından ötürü bazı dilbilimciler tarafından farklı belirtisiz zamir gruplarına dâhil edilmektedir. L.Y. Malovitskiy bu zamirleri –**то** ilgeçli zamirler grubuna dâhil etmektedir(Malovitskiy, 1969: 82). Bunun aksine Y.İ. Levin ise belirtilen nesnenin bilinirlik ve bilinmezlik durumunu dikkate alarak bu zamirleri ‘**кое-**’ ilgeçli ve ‘**-то**’ ilgeçli zamirler arasında bir yere ait olduğunu düşünmektedir (Levin, 1973: 112).

Y.İ. Levin, **некто** ve **нечто** zamirlerinin **кто-то** ve **что-то** zamirlerine ve **кое-кто** hariç, **кое-что** zamirine nasıl eşit anlamda kullanıldığına dair örnekler vermiştir:

-**Некто/кто-то** в кепке подошел к тебе.

- Sana doğru Şapkalı birisi yaklaştı.

-Он пробурчал **нечто/что-то** невнятное.

-Anlaşılmayan bir şey mırıldandı.

Türk öğrencilerin belirtisiz zamirleri daha iyi kavramaları açısından yabancı öğrenciler için hazırlanan gramer kitaplarından da yola çıkarak bu belirtisiz zamirler **не-** ön eki almış belirtisiz zamirler olarak sınıflandırılmıştır.

Некто

İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **некто** belirtisiz zamiri cümlede “birisi, biri” anlamlarında ve sadece yalın halde (именительный падеж) kullanılır. Kendisinden sonra genellikle isim gelir. Cümlede sayı, cins ve isim hal ekiçekimine uğramaz.

-Жил некто человек безродный.

(İ.A. Kirilov, Пустынник и Медведь)

-Soysuz bir insan yaşardı.

-Вдруг с живописцем поравнялся **некто** В плаще, с убогим свертком и спросил: Сдается мне, что мы встречались, сударь?

(П. Антокольский, Два портрета)

-Aniden ressamla birlikte kirli bir bohçalı pelerinli birisi ortaya çıktı ve sordu: sanki daha önce tanışmış mıydık bayım?

-Ему мерещится, что его манит **некто**.

(А. Островский, Гроза)

-Birisinin onu çektiğini düşünüyor.

Bu belirtisiz zamir cümlede eğer isim hal eklerine göre çekime uğramışsa belirtisiz zamir özelliğini kaybeder ve cümleye anlam açısından olumsuzluk kattığından olumsuz zamirler (отрицательные местоимения) grubuna dâhil olur. Bu zamirin olumsuz zamir olarak kullanıldığı cümlelerde özne, ismin –e halinde (дателный падеж) kullanılır. Bu zamirlerin yer aldığı cümlelerde yüklem mastar halde kullanılır (Dietrich, 2007: 313).

-Эму **некому** было рассказать об этом.

-Bunu anlatacağı hiç kimse yoktu.

Некто zamiri erkek ve kadın adlarından önce kullanılmalıdır.

-Пришёл **некто** Ахмет.

-Ahmet diye birisi geldi.

-Позвонила **некто** Иванова.

-İvanova diye birisi aradı.

Нечто

İsimlerle bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **нечто** belirtisiz zamiri cümlede sadece yalın halde ve ismin –i halinde (Винительный падеж) ‘bir şey’ anlamında kullanılır (Glazunova, 2007:173). **Нечто** belirtisiz zamirinden sonra kesinlikle sıfat gelmek zorundadır. Bu özellik нечто zamirini что-то zamirinden ayıran en önemli özelliktir. Ама что-то zamirinin tek başına da kullanımını unutmamak gerekir. Buradan da anlaşılacağı üzere нечто zamirinin kullanıldığı her yerde что-то zamiri kullanılabilir, ancak что-то zamirinin kullanıldığı her yerde sıfat olmama durumundan ötürü нечто zamiri kullanılamaz.

-Коновалов устроил из моей солдатской шинели **нечто** вроде ширм.

(М. Горький, Коновалов)

-Konovalov benim askeri paltomdan paravan gibi bir şey yaptı.

- Вчера со мной произошло **нечто** странное.

- Dün bana çok tuhaf bir şey oldu.

- Я узнал **нечто** интересное об истории города.
- Şehrin tarihi hakkında çok ilginç bir şey öğrendim.

“**Нечто**” belirtisiz zamiri de **некто** zamiri gibi cümlede isim hal eklerine göreçekime uğradığında cümlede anlamca olumsuzluk belirttiğinden olumsuz zamir olarak gruplandırılır.

- Мне **нечего** читать.
- Okuyacak hiçbir şeyim yok.
- Мне **нечего** ему сказать.
- Ona söyleyecek bir şeyim yok.

Некто, нечто ve **некий** belirtisiz zamirleri bazı cümlelerde “**один**” kelimesiyle aynı anlama sahip oldukları için cümle içerisinde yer değiştirebilirler.

-**Одна** старуха гадала про меня моей матери, она предсказала мне смерть от злой жены.

(Lermantov, Герой нашего времени)

-Yaşlı kadının biri benimle ilgili anneme fal bakmış ve ona kötü bir kadın yüzünden öleceğimi söylemiş.

Bu cümledeki **одна** kelimesinin yerine **некто** veya **некая** belirtisiz zamirlerini kullandığımızda bu cümlede aynı anlama sahip oldukları için herhangi bir anlam kaybı olmaz.

Некий

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **некий** belirtisiz zamiri cins, sayı ve hal bakımından cümlede belirttiği isme göre değişikliğe uğrar. Cümlede “biri” gibi anlamında kullanılır. Tüm isim hal eklerindeçekmi olmasına rağmen genellikle yalın halde kullanılır (Glazunova, 2007:174).

- Тебя спрашивал **некий** молодой человек.
- Genç adamın biri seni sordu.
- Я вручил пакет **некому** молодому человеку.
- Paketi genç adamın birine verdim.
- Вчера я встретил **некую** молодую женщину на улице.

- D n caddede genç kadının birine rastladım.
-  to rasskaz o **некой** девушке,с которой произошло удивительная история.
- Bu  yk , çok ilginç bir olay yaşamış kızın biri hakkında.

Некий belirtisiz zamirinin isim hal eklerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.8. Некий Belritisiz Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre ekimi

Hal(падеж)	Eril	Dişil	Orta cins/Nötr	oğul
Yalın Hal Именительный падеж	некий	Некая	некое	некие
İsmin -in hali Родительный падеж	некогого	некоей,некой	некогого	неких; некоих
İsmin –e hali Дательный падеж	некому	некоей,некой	некому	неким; некоим
İsmin –i hali Винительный падеж	некогого/ некий	Некую	некое	некие; неких; неко их
İsmin ile hali Творительный падеж	некоим,некои м	некоей,некоею; некой; некою	неким; некоим	некими; некоими
İsmin –de hali Предложный падеж	некоем	некоей; некой	некоем	неких; некоих

Некоторый

Sıfatlarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **некоторый** belirtisiz zamiri **некий** zamirinde olduğu gibi nitelediği ismin cinsine ve ismin hal ekine göre cümlede çekime uğrar. Cümlede genellikle çoğul halde   ayrı anlamda kullanılır (Yevgenyeva, 1999: 860).

1. Tamamiyle belirisizlik anlamında;

-Писарь настолько потерялся, что **некоторое** время не мог выговорить ни одного слова.

(Мамин-Сибиряк, Хлеб)

-Kâtip bir süre tek kelime edemedi ve hemen ortadan kayboldu.

-Оба молчали и чувствовали **некоторую** неловкость.

(Чехов, Степь).

-Her ikisi de sustu ve biraz acemilik hissettiler.

2. Önemsizlik belirten “biraz” anlamında;

-А вы были в Москве, доктор? — Да, я имел там **некоторую** практику.

(Лермонтов, Княжна Мери)

-Daha önce Moskovada mıydınız, Doktor?- Evet, orada birazcık pratik yaptım.

-Имеете вы хотя бы **некоторое** состояние? — Никакого состояния покамест я не имею.

(Достоевский, Идиот)

-Военное дело постепенно стало его увлекать, и он с **некоторым** пренебрежением подумал о своей библиотеке.

-Savaş onu git gide heyecanlandırıyordu ve biraz küçümseyerek kütüphanesini düşündü.

3. “Hepsi değil bazıları” anlamında;

- **Некоторые** занятия проводил сам Кольцов.

(Д. Гранин, Зубр)

-Bazı dersleri Koltsov'un kendisi verdi.

- В аудитории не было некоторых участников.

- Bazı katılımcılar salonda yoktu.

- Некоторым из вас будут вручены грамоты.

- Sizden bazılarına sertifika verilecek..

Некоторый zamiri cümledeki anlamına göre **кое-какой, кое-что,кое-кто** belirtisiz zamirleriyle yer değiştirebilir.

- Он взял с собой некоторые/кое-что из вещей.

- Bazı eşyaları yanına aldı.

- Некоторым/кое-кем из вас будут вручены награды.
- Sizden bazılarına ödül verilecek.

Некоторый belirtisiz zamininin isim hal eklerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

Tablo 3.9. Некоторый Belirtisiz Zamininin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi

Yalnız Durum Именительный падеж	некоторый	некоторая	некоторое	Некоторый
İsmin -in hali Родительный падеж	некоторого	некоторой	некоторого	Некоторых
İsmin –e hali Дательный падеж	некоторому	некоторой	некоторому	Некоторым
İsmin –i hali Винительный падеж	некоторого некоторый	некоторую	некоторое	некоторые или некоторых
İsmin ile hali Творительный падеж	некоторым	некоторой	некоторым	Некоторыми
İsmin –de hali Предложный падеж	некотором	некоторой	некотором	Некоторых

Несколько

Tihonov'un “belirsizlik bildiren nicelik sözcükleri” olarak adlandırdığı “несколько” sözcüğünü, Vinogradov “belirsiz nicelik bildiren sayılar”(Vinogradov,1972: 265) (неопределенными количественными именами числительными) olarak, Gvozdev belirsiz sayılar (Gvozdev, 1958: 254) (неопределенными числительными) olaraktanımlamışlardır. 1953 yılında çıkan Akademik Dilbilimi kitabında ise “**несколько**”sözcük türlerinden sayı grubuna dâhil etmiştir (Grammatika russkovo yazıka, 1953:268).

Dilbilimsel özellik açısından sayılarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan “**несколько**” cümlede içeriğe bağlı olarak üç farklı sözcük türüne(**местоимение**, **числительное вечастница**) dönüşebilir. Rus dilinde sözcük türlerinin cümle içerisinde farklı bir sözcük türüne dönüşmesine partikulyasyon (партикуляция) denir (Jerebilo, 2010: 120). Bilim adamlarının farklı sınıflandırmalarına karşın incelenen

dilbilgisikitalarından yola çıkılarak bu belirtisiz zamir ile ilgili aşağıdaki sınıflandırma yapılmıştır:

1. Cümlede “**несколько**” dan sonra nesne ya da kişi ismi gelirse **sayı** (числительное) grubuna girer. Cümlede sözcük türlerinden sayı türü olarak kullanılan “несколько” belirttiği kişi veya nesnenin isim hal ekine göre çekime uğrar. Sayıtürü olarak kullanılan “**несколько**” cümlede “birkaç” anlamında kullanılır.

-Он полностью раскрепостит его и на несколько часов десятикратно усилит его чувствительность.

(Джордж Мартин, Летящие сквозь ночь, 1980)

-О, onu tamamiyle özgürleştirecek ve birkaç saate onun duyarlılığı on katına çıkacak.

Cümle içerisinde sayı ve cins değişimine uğramaz, sadece isim hal eklerine göre çekime uğrar.

-Сделал **несколько** шагов по направлению к двери и почувствовал, что пол уходит из-под ног.

(В.П. Морочко, камни и молнии)

- Karıya doğru birkaç adım attı ve zeminin ayaklarının altından kaydığını hissetti.

-Сломал ему **несколько** ребёр и кист левой руки.

(А. Геласимов. Нежный возраст, 2001)

-Birkaç kaburgasını ve el kemiğini kırdı.

İsim hal eklerine göre çekimi aşağıdaki gibidir:

2. Cümlede **zamir** olarak kullanılan ‘**несколько**’ sözcüğünden sonra herhangi bir kişi ya da nesne adı kullanılmaz.

-Пятеро из нашей пришли, а несколько не смогли приехать.

-Bizden beş kişi geldi, ama birçoğu gelemedi.

-На свадьбу я пригласил самых близких людей, но несколько не пришли.

- Düğüne yakın tanıdıklarımı davet ettim, ama birçoğu gelmedi.

3. Cümlede **ilgeç** görevinde kullanılan ‘**несколько**’ sözcüğü “biraz” anlamı taşır.

Kendisinden sonra herhangi bir kişi ismi veya nesne ismi gelmez.

- Ну, всё это **несколько** устарело, и мы модернизировали.

(Экран и сцена)

- Bunların hepsinin zamanı biraz geçmiş, biz modernleştik.

-Я говорю «покупателя», но на самом деле я несколько забегаю вперед.

(Шеп Хайкен, Клиентам это нравится)

- “Alıcı” diyorum, ama aslında biraz önden gidiyorum.

- Несколько студентов из нашей группы поехали летом на практику на озеро Ван.

-Bizim gruptan birkaç öğrenci yazın Van gölüne pratik yapmaya gittiler.

-Я работаю над несколькими проектами.

-Biraz proje üzerinde çalışıyorum.

-На свадьбу я пригласил самых близких людей, но несколько не пришли.

- Düğüne birkaç yakın tanıdığımı davet ettim.

O.İ. Glazunova “**несколько**”kelimesini sözcük türlerinden sayı türüne ait olduğunu ve bu sayı türünden hemen sonra edat kullanılmadığını ifade etmiştir (Glazunova,2007:176). Cümlede genellikle sayıları 5’e kadar olan isimleri belirtir Bu kurallar “несколько” zâmirini “некоторый” zâmirinden ayıran en önemli özelliklerdir.

Tablo 3.10. Несколько Zamirinin İsim Hal Eklerine Göre Çekimi

Yalın hal Именительный падеж	несколько
İsmin -in hali Родительный падеж	нескольких
İsmin –e hali Дательный падеж	нескольким
İsmin –i hali Винительный падеж	несколько
İsmin ile hali Творительный падеж	несколькими
İsmin –de hali Предложный падеж	нескольких

Некогда

Zarflarla bağıntılı zamirler grubuna dâhil olan **некогда** belirtisiz zamiri cümlede iki ayrı anlamı vardır. Birinci anlamı cümlede geçmiş zamanda “bir zamanlar” anlamında kullanılmaktadır. Geçmiş zamandaki kullanımıyla **когда-то** belirtisiz zamiriyle eşit anlama sahiptir. İkinci anlamı ise gelecek zamanda “bir ara, bir gün” anlamlarında ve **когда-нибудь** belirtisiz zamiriyle eşit anlamda kullanıma sahiptir.

-Ты врач?-**Когда-то/некогда** был врач,- сказал он.

(Т. Устинова, Подруга особого назначения)

-Sen doktor musun? – Bir zamanlar doktordum, dedi.

-У большого степного озера **некогда** жила девушка.

(А. Кожевников, Живая вода)

-Büyük bozkır gölünde bir zamanlar bir kız yaşırdı.

-Все это симптомы тех страстей, которые должны, по-видимому, заиграть **некогда** в ее молодой душе.

(И. Гончаров, Обломов)

-Olması gereken bu tutkuların belirtileri görünüşe göre onun genç ruhunda bir gün ortaya çıkacaktır.

-Ваша же горестъ, может быть, **некогда** отзовется дурными последствиями.

(М.И. Белинский, Письмо М.И. Белинской)

- Acılarınız belki bir gün başka sonuçlara yansıyacaktır.

Bu zamir hem belirtisiz zamirler grubuna hem de olumsuz zamirler grubuna girmektedir. Hangi zamir grubuna ait olduğu cümle içeriğinden ortaya çıkar. Ayrıca olumsuz zamir olarak kullanıldığında cümle öznesi genellikle ismin -e halinde (дательный падеж) ve fiil mastar halinde kullanılır.

-Так что, мне некогда с тобой разговаривать.

-Yani seninle konuşacak vaktim yok.

-Мне некогда гулять.

-Gezmeye vaktim yok.

SONUÇ

Çalışmada ilk olarak V.N. Migirin, O.M. Kim, V.V. Şigurov gibi dilbilimcilerin dilbilimsel eserlerinde, Rusçadaki belirtisiz zamirler kavramını nasıl ele aldıkları ve nasıl tanımladıkları incelenmiştir. Ayrıca V.V. Vinogradov, Y.S. Skoblikovaya, F.F. Fortunatov ve A.A. Şahmatov gibi dilbilimcilerin çalışmalarının hedefi olan belirtisiz zamirlerin dilbilimsel ve semantik özellikleri araştırılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde M.V. Lomonosov, A.H. Vostokov, A.N. Gvozdev gibi Rus dilbilimcilerin eserlerinde zamir kavramı araştırılmış ve dilbilimcilerin Rusçadaki zamirlerin bağımsız bir sözcük türü olmadığı konusundaki ifadeleri incelenmiş ve zamirler bağımsız bir sözcük türü olarak kabul edilmiştir. E.N. Sîdorenko, Y.İ. Levin ve E.V. Paduçeva gibi dilbilimcilerin eserlerinden yola çıkılarak Rusçadaki zamirlerin sınıflandırılması yapılmış ve Rusçadaki zamirler anlamsal ve dilbilimsel özellikleri açısından iki gruba ayrılmıştır. Yine bu bölümde sınıflandırılması yapılan Rusçadaki zamirlerin hangi kelimelerden oluştuğu, cümledeki semantik ve morfolojik özellikleri ve Türkçedeki anlamsal karşılığı verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca F.M. Dostoyevskiy, N.V. Gogol ve L.N. Tolstoy gibi Rus yazarların edebi eserlerinden zaman kavramını dikkate almaksızın alıntılar yapılmış ve zamirlerin kullanıldığı cümlelerin tercümeleri yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde M. Akkuş, Z. Korkmaz, T. Banguoğlu, T.N. Gencan gibi Türk dilbilimcilerin eserleri incelenmiş ve Türkçedeki zamir kavramını nasıl tanımladıkları ve nasıl sınıflandırdıkları araştırılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda Türkçedeki zamirlerin sınıflandırılması konusunda, Rusçadaki karşılıklarının daha anlaşılır verilebilmesi için en kapsamlı sınıflandırmaya sahip olduğu düşünülen Z. Korkmaz'ın zamirleri sınıflandırması esas alınmıştır. Bu sınıflandırmaya göre Türkçedeki zamirler yapıları bakımından ve işlevleri bakımından olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Bu bölümde M.A. Ersoy, N. Atsız, Y. Kemal, S.F. Abasıyanık, O. Pamuk ve A.H. Tanpınar gibi Türk yazarların eserlerinden alıntılar yapılarak Türkçedeki zamirlerin cümle içerisinde kullanımları örneklerle gösterilmeye çalışılmıştır.

Tezin asıl konusunu oluşturan üçüncü bölümünde L.İ. Rahmanova, Y.İ. Levin, D.E. Rozental, M.A. Şelyakin, E.N. Sidorenko, E.V. Paduçeva gibi dilbilimcilerin belirtisiz zamirlerle ilgili çalışmaları incelenmiş ve belirtisiz zamirin tanımı yapılmıştır.

N.S. Valgina, D.E. Rozental ve M.İ. Fomina'nın araştırmalarından yola çıkarak belirtisiz zamirlerin nasıl oluştuğu, hangi soru zamirlerinden hangi ilgeç ve önekle meydana geldiği anlatılmaya çalışılmıştır. L.İ. Rahmanova ve L.A. Sinko'nun kendilerine özgü belirtisiz zamir sınıflandırmaları verilmiş ve bunlar açıklanmaya çalışılmıştır. Y.İ. Levin, L.İ. Rahmanova, M.A. Şelyakin, E.N. Sidorenko, E.V. Paduçeva gibi dilbilimcilerin sınıflandırmasından yola çıkarak Türk öğrencilerin konuyu daha iyi anlayabilmeleri için dilbilimcilerin sınıflandırmalarından kopmadan belirtisiz zamirler aldıkları örnek ve ilgeçlere göre dört başlık halinde sınıflandırılmıştır.

Rus dilinde bulunan bütün belirtisiz zamirler incelenmiş, isim hal eklerine göre çekimleri yapılmış, cümledeki anlamsal ve dilbilimsel özellikleri araştırılmıştır. M.Y. Lermantov, A. Çehov, F.M. Dostoyevskiy, N.V. Gogol ve L.N. Tolstoy gibi Rus yazarların eserlerinden belirtisiz zamirlerin kullanıldığı cümlelerden alıntılar yapılarak hem daha doğru cümle yapısıyla örnekler vermeye çalışılmış hemde bu cümlelerde kullanılan belirtisiz zamirlerin Türkçedeki anlamsal karşılıkları vermeye çalışılmıştır. Bu tez çalışmasının anadili Türkçe olan öğrencilerin Rusça öğreniminde ve Rusça dilbilgisi kitaplarının hazırlanmasında kaynak olarak kullanılmasını temenni ediyoruz.

KAYNAKÇA

- Akademiya nauk SSSR. (1980). Institut russkogo yazıka. *Russkaya grammatika*. Moskva: İzdatelstvo nauka.
- Akkuş, M.(1995). *Kitab-ı Gunya*. Ankara: TDK.
- Ahmanova, O.S. (2004). *Slovar lingvistiçeskih terminov*. Moskva: URSS.
- Ahmanova, O.S. (1990). *Evfemizm: Lingvistiçeskiy ensiklopediçeskiy slovar*. Moskva: URSS.
- Apresian, Ü.D. (1995). *Leksiçeskaya semantika: Sinonimiçeskie sredstva yazıka*. Moskva: Vostoçnaya Literatura.
- Arbatova, E.A. (2012). *Pravila russkogo yazıka v tablitsah i shemah*. SP: Dom Litera.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. Ankara: TDK.
- Beloşapkova, V.A. Brİzgunova, E.A. Zemskaya, E.A. vd. (1989). *Sovremennİy russkiy yazık: Uçeb. dlya filol. spets. un-tov*. V. A. Beloşapkovoy (Ed). Moskva: Vİşş. şk.
- Bilgegil, M. K (2009). *Türkçe Dilbilgisi*. Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.
- Buslayev, F.F. (1869). *İstoriçeskaya grammatika russkogo yazıka*. Moskva: Tip. T. Ris.
- Demir, B. Aiupova S. (2015). *Çağdaş Rus Dili-Morfoloji I. Bölüm (Sovremenniy russkiy yazık-Morfologiya çast I)*, Erzurum: Fenomen Yayınları.
- Dibrova, E.İ (Ed.). (2001). *Sovremennİy russkiy yazık: Teoriya. Analiz yazıkoviñ yedinits: Uçeb. dlya studentov vİşş. uçeb. zavedeniy: V 2 ç. – Ç. 2: Morfologiya. Sintaksis*. Moskva: İzdatelskiy cetr "Akademiya".
- Dietrich, A.P.(2007). *Rusça Gramer. Грамматика русского языка*. Ankara: Kapadokya Yayınları.
- Eraslan, K. (1999). *Zamirler. Türk Gramerinin Sorunları II*. Ankara: TDK.
- Evgenyevoy A.P. (1999). *Slovar russkogo yazıka: V 4-h t. / RAN, İn-t lingvistiç. İssledovaniy*. Moskva : Rus. Az ; Poligrafresursı.

- Galkina, E.M. (1963). *Virajeniye neopredelennosti v russkom yazıke neopredelennimi mestoimeniyami i nareçiyami*. Moskva: MGU.
- Gencan, T.(1979).*Dilbilgisi*. Ankara: TDK.
- Gorškova, L.A. (2011). “Osobnosti upotrebleniya neopredelennih mestoimeniy v hıdjestvennoy reçi”. Vestnik Voljskova universiteta im. V.N. tatişeva, 7, 2-4.<http://cyberleninka.ru/article/n/osobnosti-upotrebleniya-neopredelennyh-mestoimeniy-v-hudozhestvennoy-rechi> (25.08.2017)
- Grammatika russkogo yazıka. (1960).*Fonetika i morfologiya*. Moskva: AN SSSR.
- Güneş, S. (1997). *Türk Dili Bilgisi*, İzmir: D.E.Ü. Rektörlük Matbaası.
- Hengirmen, M. (1999). *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Jerebilo, T.V. (2010). *Slovar lingvističeskih terminov*. Nazran: ispr. i dopoln.
- Kibrik, A.A. Plungan V.A.(1997). *Fundamentalnie napravleniya sovremennoy amerikanskoy lingvistiki*. – Pod red. A.A.Kibrika, İ.M.Kobozevoy i İ.A.Sekerinoy. Moskva.
- Komarova, Z. İ., Şadrina, Ü.Ü.(2010). “Problemnoe pole mestoimenno i mestoimeniy: istoriya i sovremennost”. Vestnik Ujno-Uralskogo gosudarstvennogo universiteta, Seriya: Lingvistika. 1 (177), 321.
- Korkmaz, Z. (2003), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*.Ankara: TDK.
- Krilov, S.F. Paduçeva, E.V.“Vopros o mestoimenii kak çasti reçi v russkom grammatike”.<http://diplomba.ru/work/78217>(15.09.2017)
- Kuzmina, S.M. (1989). *Semantika i stilistika neopredelennih mestoimeniy. Grammatičeskie issledovaniya. Funktsionalno-stilističeskiy aspekt. Supersegmentnaya fonetika. Morfologičeskaya semantika*. Moskva: Nauka.
- Kvantornaya funktsiya. Funktsiya voprosa. Studopediya:
https://studopedia.su/6_57551_deykticheskaya-funktsiya.html(03.06.2017)
- Lekant, P. A. Dıbrova, E. İ. Kasatkin, L.L. vd.(2000). *Sovremenniy russkiy yazık: Uçeb. dlya studentov vuzov, obuçayuçihsiya po spets. "Filologiya"*. P. A. Lekanta (Ed). Moskva: Drofa.

- Levin, Ü.İ. (1973). “O semantike mestoimeniya” *Problemy grammaticheskogo modelirovaniya*. Moskva. 108-121.
- Levitskiy, Ü.A. (2002). *Osnovi teorii sintaksisa*. Moskva: Editorial URSS.
- Lingvistiçeskiy ensiklopediçeskiy slovar* (2002). Gl. redaktor V. N. Artseva. – 2-e izd. dopolnennoe. Moskva: Bolşaya Rossiyskaya ensiklopediya.
- Malovitskiy, L.A. (1971). “Voprosı istorii predmetno-liçnih mestoimeniy”. *Mestoimeniya*. Çerepovets: UZ LGPI im. A.İ. Gertsena.
- Malovitskiy, L.A. (1969). “O sinonimii mestoimeniy”. RAŞ. 4.81-87.
- Mestoimeniye. “Korpusnaya grammatika russkogo yazıka”: <http://rusgram.ru/Местоимение#bibl> (10.10.2017).
- Migirin V. N. (1971). *Oçerki po teorii protsessov perehodnosti v russkom yazıke*. Beltsı.
- Muhammetziyanovna Razili. (2009). “*Vopros o mestoimenii kak çasti reçi vrusskom yazıke*” [Rus Dilinde Sözcük Türleri Olarak Zamir Sorunu] (Doktora Tezi). Kazan. Tatarskiy Gosudarstvenniy Gumanitarno-Pedagojiçeskiy Universitet.
- Mustafayev E. M., Şerbinin V. G, (1996), *Büyük Rusça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.
- Nikolayeva, T.M. (1982). *Semantika aktsentnogo vıdeleniya*. Moskva.
- Paduçeva, E.V. (1985). *Vıskazıvanie i ego sootnesennost s deystvitelnostyu*. Moskva.
- Pavskiy, G.P. (1850). *Filologiçeskie nablüdeniya nad sostavom russkogo yazıka*. Rassujdenie 2. Otd-nie 1. Ob imenah suşestvitelnıh / [Soç.] protoiereya G. Pavskovo. 335 s - 2-e izd. Sankt-PEterburg: tip. İmp. AN,– XIV.
- Panova, E.A. (2004). *Pozdniakova A.A. Spravoçnie materialı po russkomu yazıku dlya podgotovki k ekzamenam*. Moskva: İzdatelstvo Astrel.
- Pulkina, İ.M. Zahava-Nekrasova, E.B. (1968). *Uçebnik russkogo yazıka dlya studentov-inostrantsev*, 4-e izd. Moskva.
- Rahmanova, L.İ. Suzdaltseva, V.N. (1997). “Sovremennıy russkiy yazık”. *Jurnal o russkom yazıke i literature*. [Elektronik Versiyon]

<http://www.textologia.ru/russkiy/morfologia/mestoimenie/neopredelennie-mestoimeniya-v-russkom-yazike/1274/?q=463&n=1274&p=1>(18.10.2017)

Rozental, D.E. Golub İ.B. Telenkova M.A.(1991). *Sovremenniy russkiy yazık.: Učeb. posobie dlya studentov-filologov zaočnogo obučeniya* Moskva.: Vİşş. şk.

Russkaya grammatika. (1980).. T.1: *Fonetika. Fonologiya. Udarenıye. İntonatsiya. Slovoobrazovaniye. Morfologiya*. V dvuh tomah.Moskva: Nauka.

Safonova, S.S. (2008). *Leksii po sovremennomu russkomu yazıku (slovoobrazovanie, morfologiya, sintaksis): Učebnoe posobie dlya studentov türkoyazıçnıh otdeleniy pedvuzov*. Kazan: İzd-vo TGGPU.

Sidorenko, E.N. (2002). *Morfologiya sovremennogo russkogo yazıka*. V dvuh çastah. Simferepol: Kırmskoe uğebno-pedagogiğeskoe gosudarstvennoe izdatelstvo.

Sidorenko, E.N. (2001). “Semantiko-funktsionalniye osobennosti neopredelennih mestoimeniy v sovremennom russkom yazıke”. *Problemy grammatiğskoy semantiki*. Rostov-na-Donu: Lubit..s.120-125.

Seliverstrova, O.H. (1964). “Opıt semantiğeskogo analiza slov tipa vse i tipa kto-nibut”. *VA*. 4, 44-53

Silman, T.N. (1990).“Sintaksiko-stilistiğskie osobennosti mestoimeniy”. *Voprosı yazıkoznaniya*. 4, 81-91.

Sinko, L. A. “Mestoimenie V Sintaksiğskom Sisteme: Osnovnye Funktsii”. İzvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogiğeskogo universiteta im. A.İ. Gerçena. [Elektronik Versiyon]: <https://cyberleninka.ru/article/n/mestoimenie-v-sintaksicheskoy-sisteme-osnovnye-funktsii>

Şafıgullina, L.Ş. (2014).“K voprosu o grammatiğeskıh aspektah prepodavaniya turetskogo yazıka”. *Filologiya i kultura*. 4 (38), 330-334.

Şelyakin, M.A. (1987). “O semantike i upotreblenii neopredelennih mestoimeniy v russkom yazıke”. *Semantika nominatsii i semiotika ustnoy reçi. Lingvistiğskaya semantika i semiotika I*. – TARTU: Tartuskiy gosudarstvenniy universitet.3-22.

- Şigurov, V.V. (2012). “Trudnosti izučeniya perehodnosti i sinkretizma v sisteme častey reči na zanatiyah po russkoy grammatike”. *Integratsiya obrazovaniya. Filologičeskoe obrazovanie*. 2, 104 -109.
- Şmelev, D.N. (1979). *Russkiy yazık: Ensiklopediya: Evfemizm*. Moskva.
- Şvedova, N.Ü. Ojegov, S.İ. (1992). *Tolkoviy slovar russkogo yazıka*. Moskva.
- Tatevosov, S.G. (2002). *Semantika sostavliyayuşih imennoy gruppi: kvantornıe slova*. Moskva: İMLİ RAN.
- Tihonov, A.N. (2002). *Sovremenniy russkiy yazık. Morfemika. Slovoobrazovanie. Morfologiya* .-Moskva: Tsitadel-treyd.
- Valgina, N.S. Rozental, D. E. Fomina M.N.(2002). *Sovremenniy russkiy yazık: Yçebnik*.
N.S. Valginov (Ed). Moskva: Logos. [Elektronik Versiyon]: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook107/01/>(15.08.2017).
- Vinogradov, V.V. (1972). *Russkiy yazık: Grammatičeskoe učenıye o slove*. Moskva.
- Yartseva, V.N. (1980). “O sopostavitelnom metode izučeniya yazıkov”. *Nauçnie doklady visşey şkoli. Filologičeskie nauki*, 1, 103.

EKLER

EK 1. Rus Dilindeki Belirtisiz Zamirlerin Türkçe Anlamsal Karşılıkları

“-нибудь” İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

Кто-нибудь: *Herhangi birisi.*

Кого-нибудь: *Herhangi birisinin.*

Кому-нибудь: *Herhangi birisine.*

Кого-нибудь: *Herhangi birisini.*

Кем-нибудь: *Herhangi birisiyle.*

О ком –нибудь: *Herhangi birisi hakkında.*

Что-нибудь: *Herhangi bir şey.*

Чего-нибудь: *Herhangi bir şeyin*

Чему-нибудь: *Herhangi bir şeye.*

Что-нибудь: *Herhangi bir şey, herhangi birşeyi.*

Чем-нибудь: *Herhangi birşeyle.*

О чём-нибудь: *Herhangi bir şey hakkında.*

Какой-нибудь: *Herhangi bir, biraz, sadece, birkaç.*

Как-нибудь: *Öyle ya da böyle, nasıl, bir şekilde, her nasılsa, bir ara, bir zaman.*

Чей-нибудь: *Birisinin.*

Сколько-нибудь: *Birkaç.*

Где-нибудь: *Herhangi bir yerde.*

Когда-нибудь: *Herhangi bir gün, herhangi bir zaman.*

Куда-нибудь: *Herhangi bir yere.*

Откуда-нибудь: *Herhangi bir yerden.*

Почему-нибудь: *Herhangi bir sebeple.*

Зачем-нибудь: *Herhangi bir amaçla.*

“-то” İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

Кто-то: *Birisi.*

Кого-то: *Birisinin, birisini.*

Кому-то: *Birisine.*

Кого-то: *Birisini.*

Кем-то: *Birisiyle.*

О ком-то: *Birisi hakkında.*

Что-то: *Bir şey.*

Чего-то: *Bir şeyin*

Чему-то: *Bir şeye.*

Что-то: *Bir şey, bir şeyi.*

Чем-то: *Bir şeyle.*

О чём-то: *Bir şey hakkında.*

Какой-то: *Bazı, biraz, nasıl.*

Как-то: *Nasılsa, nasıl olduysa, bir şekilde.*

Чей-то: *Birisinin.*

Сколько-то: *Birkaç, biraz, herhangi bir.*

Где-то: *Bir yerde.*

Когда-то: *Bir zamanlar.*

Куда-то: *Bir yere.*

Откуда-то: *Bir yerden.*

Почему-то: *Bir sebeple.*

Зачем-то: *Bir amaçla, bir maksatla.*

“Кое-” İlgeciyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

Кое-кто: *Birisi.*

Кое-кого: *Birisinin.*

Кое-кому: *Birisine.*

Кое-кого: *Birisini.*

Кое-кем: *Birisiyle.*

Кое о ком: *Birisi hakkında.*

Кое-что: *Bir şey. Bir şeyler.*

Кое-чего: *Bir şeyin.*

Кое-чему: *Bir şeye.*

Кое-что: *Bir şey, bir şeyi.*

Кое-чем: *Bir şeyle.*

Кое о чём: *Bir şey hakkında.*

Кое-какой: *Bazı, birkaç, önemsiz.*

Кое-как: *Öyle ya da böyle, zar zor, anca, dikkatsizce, yalan yanlış.*

Кое-чей: *Birisinin.*

Кое-где: *Bir yerde.*

Кое-когда: *Bazen, ara sıra.*

Кое-куда: *Bir yere.*

Кое-откуда: *Bir yerden.*

Кое-зачем: *Bir amaçla.*

Кое-почему: *Bir sebeple.*

Кое-отчего: *Bir şeyden.*

“Не-” Ön Ekiyle Kullanılan Belirtisiz Zamirler

Некто: *Birisi, biri, bir kimse.*

Нечто: *Bir şey.*

Некий: *Birisi, biri.*

Некоторый: *Herhangi bir, biraz, bazı.*

Несколько: *Birkaç, biraz.*

Некогда: *Bir ara, bir gün.*

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ali AKYAR
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum / 28.09.1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Gazi Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	Rusça, İngilizce
Bilimsel Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Ardahan Üniversitesi İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü
İletişim	
E-posta adresi	Aliakyar@ardahan.edu.tr
Tel. No.	05330931951